

LAPSET PARISUHDEVÄKIVALLAN JALOISSA

Kirjallisuuskatsaus lasten turvallisuuden takaamisesta
eurooppalaisissa miesten väkivallan katkaisuohjelmassa

Salla Hyvärinen
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Lasten- ja perhepalveluiden
sosiaalityö
Maisterintutkielma
Huhtikuu 2020

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1 PERHEVÄKIVALTA	7
1.1 Keskeisiä määritelmiä kodeissa käytettävästä väkivallasta	7
1.2 Väkivallan seuraukset lapsille	10
1.3 Väkivalta valintana ja opittuna käyttäytymisenä	11
2 MIESTEN VÄKIVALLAN KATKAISUOHJELMAT	14
2.1 Rakenteellisia ohjelmia ja yksilökeskeistä hoitoa	14
2.2 Laatuksiteerit	16
2.2.1 Lasten turvallisuuden takaaminen	18
2.2.2 Vastuunotto ja riskinarviointi	20
2.3 Aiempi tutkimus	22
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
3.1 Tutkimuskysymykset	25
3.2 Metodina kuvaileva kirjallisuuskatsaus	25
3.2.1 Aineiston valinta	26
3.2.2 Aineiston kuvailu	29
3.2.3 Temaattinen analyysi	32
3.3 Eettisiä kysymyksiä	34
4 TULOKSET	37
4.1 Väkivallan katkaisuohtelmien käytännöt ja kehittämistoiveet	37
4.1.1 Vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen	38
4.1.2 Riskinarviointi työntekijöiden haasteena	41
4.1.3 Isien tehtävänä empatiakyvyn kehittäminen	45
4.1.4 Äidit turvallisuuden arvioijina ja takaajina	46
4.2 Lasten keinot suojautua väkivallalta ja vastustaa kontrollia	50
4.2.1 Lasten ymmärrys väkivallan luonteesta	52

4.2.2	Väkivallan seuraukset	54
5	POHDINTA	56
5.1	Keskeiset tulokset	56
5.2	Käytännön kehittämis ehdotukset	59
5.3	Tutkimusprosessin arviointi	61
	LÄHTEET	63
	LIITTEET	74
	Liite 1. Valtioiden lainsäädäntö, suhde Istanbulin sopimukseen ja WWP EN -verkoston jäsenyys	74
	Liite 2. Aineisto	77

Tiedekunta – Fakultet – Faculty		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme	
Valtiotieteellinen tiedekunta		Sosiaalitieteiden maisteriohjelma	
Tekijä – Författare – Author			
Hyvärinen Salla			
Työn nimi – Arbetets titel – Title			
Lapset parisuhdeväkivallan jaloissa. Kirjallisuuskatsaus lasten turvallisuuden takaamisesta eurooppalaisissa miesten väkivallan katkaisuhjelmissä.			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track			
Lasten- ja perhepalveluiden sosiaalityö			
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages	
Maisterintutkielma	Huhtikuu 2020	73 + 2 liitettä	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tutkielmani käsittelee lasten turvallisuuden takaamisen kuvauksia eurooppalaisissa miesten väkivallan katkaisuhjelmissä sekä lasten kokemuksia vanhempien välisestä parisuhdeväkivallasta. Kontekstina on sukupuolistunut väkivalta, lisäksi käsittelen psykologian ja kriminologian selitysmalleja väkivaltaiselle käyttäytymiselle ja sen seurauksille. Eurooppalaiset miesten väkivallan katkaisuhjelmat noudattavat yhtenäisiä laatukriteerejä, jotka pohjaavat Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, niin sanottuun Istanbulin sopimukseen, ja erityisesti sen artiklaan 16. Keskeistä väkivallan katkaisuhjelmissä on uhrien turvallisuuden takaaminen ja väkivaltatyön monitoimijainen toteuttaminen. Tavoitteenani on nostaa esiin väkivallan katkaisuhjelmien merkitystä perheväkivallan lopettamiseksi sekä kuvata, miten lapset kokevat aikuisten välisen parisuhdeväkivallan.</p> <p>Metodina käytin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta ja aineistona oli 23 tieteellistä artikkelia. Tutkimuskysymykseni ovat: 1) miten lasten turvallisuuden takaamista kuvaillaan ja 2) miten lapset kuvailevat kokemaansa perheväkivaltaa. Vastaan tutkimuskysymyksiini aineiston temaattisen analyysin avulla. Turvallisuuden takaamista kuvaillaan yhtäältä väkivallan katkaisuhjelmien käytäntöjen ja kehittämisen kautta ja toisaalta lasten omina keinoina suojautua väkivallalta ja vastustaa kontrollia. Väkivallan katkaisuhjelmien käytännöt ja kehittämisen jaoin neljään alateemaan: 1) vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen, 2) työntekijöiden haasteena riskinarviointi, 3) isien tehtävänä empatiakyvyn lisääminen ja 4) äitien rooli turvallisuuden arvioijina ja takaajina. Lasten kuvaukset perheväkivaltakokemuksistaan jaoin kahteen teemaan: lasten ymmärrykseen väkivallan luonteesta ja seurauksista itselle.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että lapset kokivat olevansa parisuhdeväkivallan rinnakkaisuhreja. He kuvasivat isien käyttämää väkivaltaa vivahteikkaasti ja tarkkanäköisesti. Lapset erottivat tilannesidonnaisen väkivallan harkitusta parisuhdetermina. Perheissä koettu isien käyttämä väkivalta aiheutti lapsille muun muassa ylivireyttä, ahdistusta ja jatkuvaa pelkoa. Lapset suojasivat itseään esimerkiksi rajoittamalla itseilmaisuaan ja välttämällä kontaktia isän kanssa. Lasten turvallisuuden takaaminen ja heidän kokemustensa huomioiminen jäivät miesten väkivallan katkaisuhjelmissä heikoiksi. Ohjelmissä toteutettiin riskinarviointia väkivallan jatkumisesta tai uusiutumisesta, mutta tämän tutkimuksen perusteella on mahdotonta sanoa, mihin tarkoitukseen näitä tietoja käytettiin. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella on suositeltavaa, että väkivallan katkaisuhjelmien vaikuttavuutta tulisi arvioida myös lasten ja puolisojen näkökulmista. Riskin- ja vaikuttavuuden arviointia tulisi kehittää siten, että strukturoituja menetelmiä voisi hyödyntää sekä miesten kanssa työskennellessä että suunnitellessa perheväkivallan uhrien turvallisuuteen vaikuttavia toimia.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Perheväkivalta, lapsi, väkivallan katkaisuhjelma, interventio, kirjallisuuskatsaus			
Ohjaaja – Handledare – Supervisor			
Eveliina Heino			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
HELDA – Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto			

JOHDANTO

Olen työskennellyt aiemmin yli kahdeksan vuotta lähisuhde- ja perheväkivaltaa käyttäneiden miesten väkivallan katkaisuohtelmassa. Tuosta työstä minulle jäi loppumaton kiinnostus perheväkivallan interventioihin ja ilmiöihin. Tein kandidaatintutkielmani naisten huomioimisesta miesten eurooppalaisissa väkivallan katkaisuohtelmissa ja kiinnitin tuolloin huomiota siihen, miten vähän lapset näkyivät aineistossa. Tässä maisterintutkielmani perehdyn kirjallisuuskatsauksen avulla siihen, millä tavoin lasten turvallisuuden takaamista kuvaillaan, kun kontekstina on miesten väkivallan katkaisuohtelmat. Lisäksi tarkastelen sitä, miten lasten kokemuksia vanhempien välisestä parisuhdeväkivallasta kuvaillaan.

Väkivaltatyötä tehdessäni tulin vakuuttuneeksi ihmisen muutosvoimasta ja samalla surulliseksi siitä, ettei naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa oteta poliittisessa päätöksenteossa sen yleisyyden vaatimalla vakavuudella. Edelleen vallalla on ajatus siitä, ettei väkivaltaa käyttänyt mies voi muuttua. Arvelen tämän johtuvan väkivallan sykliteoriasta, jossa kuvataan perheväkivallan raaistumista ja kierrettä, jossa väkivallan teot ja pahoittelut vuorottelevat. Sykliteoria perustuu Lenore Walkerin psykologian alan uhritutkimukseen vuodelta 1979 (Walker, 1979). Väkivallan katkaisuohtelmat perustettiin vasta 1980 -luvun alkuvuosina, joten tuolloin ei oltu vielä tutkittu sitä, miten oikea-aikainen puuttuminen tekijän käyttäytymiseen voisi vähentää väkivallan uusiutumista. Tällä tutkielmallani haluan tuoda esiin sitä potentiaalia, joka miesten väkivallan katkaisuohtelmissa on perheväkivallan lopettamiseksi.

Tutkielmani taustateoriana on sukupuolistunut väkivalta, joka kuvaa yhteiskunnallisia valtarakenteita ja sukupuolten erilaisia kokemuksia väkivallan tekijöinä ja kokijoina. Tyypillisesti naiset kokevat väkivaltaa kotona ja miehet kodin ulkopuolella (Heiskanen & Ruuskanen, 2010, s. 46). Sukupuolistuneen väkivallan teorit eivät kuitenkaan täysin tavoita väkivaltaisen käyttäytymisen yksilötason tekijöitä ja vaihtelevuutta. Tämän vuoksi sivuan myös psykologian ja kriminologian teorioita väkivaltaisesta käyttäytymisestä ja väkivallan seurauksista. Väkivallan katkaisuohtelmissa käytetään enimmäkseen psykodynaamista, profeminististä, kognitiivisbehavioraalista ja psykososiaalista työotetta. Noin puolet ohjelmista soveltaa useampaa taustateoriaa työssään (Hester & Lilley, 2014, s. 8–10; Vall, 2017, s. 48).

Toimintaympäristönä ovat ne Euroopan neuvoston maat, joissa noudatetaan yhtenäisiä väkivallan katkaisuohjelmien laatukriteerejä. Väkivallan katkaisuohjelmien laatukriteerit pohjautuvat Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (myöhemmin Istanbulin sopimus) ja WWP EN-verkostossa (The European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence) kehitettyihin työn standardeihin (Hester & Lilley, 2014; Kelly & Dubois, 2008a; Kelly & Dubois, 2008b; The project WWP, 2008). Keskeisiä velvoitteita ja laatukriteerejä ovat perheväkivallan uhrien turvallisuuden takaaminen ja tekijän saattaminen vastuuseen teoistaan (Istanbulin sopimus, 2015, 1 artikla).

Istanbulin sopimus on ensimmäinen kokonaisvaltainen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan huomioiva yleissopimus, jossa on mainittu myös väkivallan tekijöiden kanssa tehtävä työ (Istanbulin sopimus, 2015, artikla 16). Miesten väkivallan katkaisuojelmat ovat erikoistuneet hoitamaan parisuhdeväkivaltaa käyttäneitä miehiä, joskin ohjelmat ovat useimmiten tarkoitettu kaikenlaista ja kaikkiin perheenjäseniin kohdistuvaa perheväkivaltaa käyttäneille miehille. Tämä sisältää muun muassa lapsiin kohdistuvan väkivallan. Lapset kuvataan Istanbulin sopimuksessa pääosin parisuhdeväkivallan todistajina tai sille altistuvina. Tutkimukset osoittavat, että nähdessään ja kuullessaan parisuhdeväkivaltaa kotonaan, lapsi saa samanlaisia oireita kuin lapset, jotka kokevat itseensä kohdistuvaa väkivaltaa (McGee & Saunders, 2000, s. 76–77, 93).

Tutkielmani koostuu viidestä pääluvusta. Luvussa yksi kuvailen perheväkivallan keskeisiä määritelmiä, väkivallan vaikutuksia lapsiin ja väkivaltaisen käyttäytymisen selitysmalleja. Luvussa kaksi keskityn miesten väkivallan katkaisuohjelmien kuvaamiseen. Luvussa kolme kuvaan tutkimusprosessiani, ja luvussa neljä esittelen tutkimustuloksiani. Luku viisi toimii tutkielmani päätöslukuna, ja siinä kokoaan yhteen keskeiset tutkimustulokset, pohdin käytännön kehittämisehdotuksia väkivaltatyöhön ja arvioin tutkimusprosessia.

1 PERHEVÄKIVALTA

1.1 Keskeisiä määritelmiä kodeissa käytettävästä väkivallasta

Perheväkivalta voidaan määritellä eri tavoin, riippuen siitä, minkä oppialan kehyksen kautta ilmiötä katsoo. Tutkielmassani näkökulma on yhteiskuntatieteellinen ja feministinen, sillä eurooppalaiset väkivallan katkaisuohteumat pohjaavat ihmisoikeussopimuksiin ja niin kutsuttuihin naisten ihmisoikeussopimuksiin, joista kerron myöhemmin tarkemmin. Eurooppalaisessa väkivaltatutkimuksessa painotetaan sellaista lähestymistapaa, jossa tarkastellaan yhteiskunnan sukupuoli- ja seksuaalijärjestelmiä *sukupuolistuneen väkivallan* näkökulmasta. Yksilöllisen väkivalta-alttiuden tai käyttäytymisen tarkastelun sijaan keskeistä on ajatus siitä, että miesten naisiin kohdistama väkivalta on osa yhteiskunnallista sukupuolten valtakokoa ja sen ylläpitoa (Council of Europe, 2011; Keskinen, 2005, s. 25–26, 55). Teoriassa esitetään, että parisuhdeväkivallan käyttö on osa miessukupuolen kulttuurisesti opittua, harkittua vallankäyttöä ja kontrollia naissukupuolta kohtaan (Day, Chung, O’Leary & Carson, 2009, s. 208; Domestic Abuse Intervention Programs, 2017; Westmarland & Kelly, 2013, s. 1092).

Sukupuolistuneen väkivallan teoria saa osakseen myös kritiikkiä. Jotkin tutkimukset ovat osoittaneet bilateraalisen eli molemminpuolisen parisuhdeväkivallan olevan jopa kaikkein yleisin perheväkivallan muoto (esim. Bates, 2016, s. 937). Suomalaisen uhritutkimuksen mukaan naisista yhdeksän prosenttia ja miehistä kuusi prosenttia on kokenut fyysistä parisuhdeväkivaltaa joskus elämänsä aikana (Danielsson & Salmi, 2013, s. 2). Naisen ja miehen väkivallan uhrikokemus on kuitenkin erilainen. Naiset kokevat parisuhdeväkivallan seurauksena kolme kertaa miehiä enemmän psyykkisiä seurauksia ja kaksi kertaa enemmän fyysisiä vammoja (Heiskanen & Ruuskanen, 2010, s. 23–24).

Keskeinen ihmisoikeussopimus, joka määrittelee sekä väkivaltatyön laatukriteerit, että lainsäädännön lähtökohdat on Euroopan neuvoston yleissopimus *naisiin kohdistuvan väkivallan* ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (niin kutsuttu Istanbulin sopimus). Sopimus on allekirjoitettu Istanbulissa vuonna 2011 ja se tuli lainvoimaiseksi vuonna 2014. Suomessa sopimus tuli voimaan vuonna 2015 (Istanbulin sopimus, 2015). Euroopan neuvoston 47 valtiosta suurin osa on ratifioinut tai allekirjoittanut Istanbulin sopimuksen

(Council of Europe, 2020). Myös Euroopan Unioni on allekirjoittanut sopimuksen (Council of the European Union, 2017).

Kotonaan lapset voivat altistua vanhempien väliselle *parisuhdeväkivallalle*, *yhteisölliselle väkivallalle*, *kunniaan liittyvälle väkivallalle*, tai heihin kohdistetaan suoraan väkivallan tekoja, jolloin puhutaan *lapsiin kohdistuvasta väkivallasta*. Parisuhdeväkivalta määritellään useimmiten tekojen kautta. Väkivalta voi olla henkistä, taloudellista, fyysistä, seksuaalisuutta loukkaavaa tai vakavaa kontrollia, vainoamista ja naisen elintilan ja valinnanvapauden rajoittamista, jolloin puhutaan *parisuhdeterrorista*. (Katso määritelmät tarkemmin: Bildjuschkin ym., 2020.) Lasten väkivaltakokemukset kodeissa voivat olla moninaisia, jonka vuoksi käytän yleiskäsitettä perheväkivalta, jolla tarkoitan lapsen kotona käytettävää väkivaltaa, riippumatta siitä, kuka väkivaltaa käyttää ja kuka sitä kokee. Määritelmä on yhtenäinen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen väkivaltakäsitteiden sanaston kanssa, jossa perheväkivallalla tarkoitetaan *lähisuhdeväkivaltaa*, joka vaikuttaa kaikkiin perheenjäseniin (Bildjuschkin ym. 2020, s. 7).

Istanbulin sopimuksessa lasten kotonaan kokemasta ja näkemästä parisuhdeväkivallasta puhutaan pääosin siten, että lapsi todistaa sitä tai altistuu sille. Tutkielmassani käytän sosiaalitieteisiin paremmin sopivia verbejä: nähdä ja kokea. Valitsen nämä verbit myös sen vuoksi, että lapsi tosiallisesti kokee väkivaltaa, vaikka väkivaltaiset teot eivät kohdistuisi häneen, vaan ne kohdistuvat äitiin tai äitipuoleen. Toisinaan lapset eivät näe kodissa käytettävää parisuhdeväkivaltaa, mutta he usein kuulevat sen, näkevät väkivallan seurauksia ja aistivat kodin kireän, vihamielisen, pelokkaan tai turvattoman ilmapiirin. Tutkielmassani käytän väkivaltaa kokeneista lapsista termiä uhri, vaikka vallalla on käyttää termejä väkivallan kokija tai siitä selviytyjä. Katson, että uhri on tarpeellinen sana, sillä se todentaa sen, että lapsi on kokenut jotain, mihin hän ei ole itse voinut vaikuttaa. Tarkoituksenani ei ole kuitenkaan väittää, etteikö lapsen olisi mahdollista selviytyä kokemastaan, mikäli hän saa tarvittavaa tukea.

Lapsiin kohdistuva fyysinen väkivalta on kriminalisoitu täysin suurimmassa osassa Euroopan valtioita. Joissain maissa kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa tai sijaishuollossa tapahtuvaa fyysistä väkivaltaa ei ole kriminalisoitu tai lakiuudistuksia ei ole vielä tehty. (Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2020, s. 3–4.) Olen koonnut Euroopan valtioiden lainsäädännön tilanteen taulukkoon 1 (TAULUKKO 1. Valtioiden

tilanne lainsäädännön, Istanbulin sopimuksen ja WWP EN -verkoston jäsenyyden suhteen.).

Istanbulin sopimuksessa naisilla tarkoitetaan myös alle 18-vuotiaita tyttöjä (Istanbulin sopimus, 2015, 3 artikla, f.). Istanbulin sopimuksessa naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta määritellään seuraavasti:

- a. *”naisiin kohdistuva väkivalta” tarkoittaa naisiin kohdistuvaa ihmisoikeusloukkausta ja yhtä syrjinnän muotoa, ja se käsittää kaikki sellaiset sukupuoleen perustuvat väkivallanteot, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa naisille ruumiillista, seksuaalista, henkistä tai taloudellista haittaa tai kärsimystä, mukaan lukien tällaisilla teoilla uhkaaminen, pakottaminen tai mielivaltainen vapaudenriisto joko julkisessa tai yksityiselämässä;*
- b. *”perheväkivalta” tarkoittaa kaikkia perheen tai kodin sisäisiä tai toisensa entisten tai nykyisten puolisoitten tai kumppanien välisiä ruumiillisen, seksuaalisen, henkisen tai taloudellisen väkivallan tekoja riippumatta siitä, asuuko väkivallantekijä tai onko hän asunut samassa asunnossa uhrin kanssa”* (Istanbulin sopimus, 2015, 3 artikla, a, b).

Istanbulin sopimuksen artikla 26 käsittelee lapsitodistajien suojelua ja tukea. Keskeistä on ottaa huomioon lasten oikeudet ja tarpeet väkivallan uhreille tarkoitetuissa palveluissa. Lapsille tulee tarjota ikätasoista psykososiaalista neuvontaa ja huomioida kaikessa lapsen etu. Lisäksi suojelutoimia koskettavassa artiklassa linjataan, että lapsitodistajia tai -uhreja suojellaan tarvittaessa erityistoimin. Huoltajuus- ja tapaamisasioiden yhteydessä valtioita velvoitetaan toteuttamaan riittävät toimet, jottei lasten ja uhrien (naisten) turvallisuus ja oikeudet vaarannu. Lisäksi rangaistusta määrätessä tulisi pitää raskauttavana seikkana sitä, että väkivaltarikos on tehty lapsen ollessa läsnä tai se on kohdistunut lapseen. (Istanbulin sopimus, 2015, 22, 26, 31, 46, 56 artikla.) Läpi sopimuksen termi uhri tarkoittaa kaikkia tyttöjä ja naisia, jotka ovat joutuneet väkivaltaisten tekojen kohteeksi. Tämän lisäksi lapset on mainittu erikseen useassa artiklassa. Ymmärtääkseni tarkoitus on korostaa yhteyttä Lasten oikeuksien sopimukseen, Lanzaroten sopimukseen sekä luonnollisesti poikien ja muunsukupuolisten lasten tarvetta ja oikeutta erityiseen suojeluun (Council of Europe, 2007; United Nations, 1990).

1.2 Väkivallan seuraukset lapsille

Tutkimusten mukaan perheväkivallan näkeminen ja kokeminen aiheuttavat lapsille psyykkisiä oireita, kuten kokemuksia torjutuksi ja hylätyksi tulemisesta, kiintymyssuhteiden häiriöitä, pelkoa, ahdistusta ja masennusta. Lapsen perusturvallisuuden järkkyyessä hänen luottamuksensa toisiin ihmisiin heikkenee ja hänen voi olla nuorena ja aikuisena vaikea luoda läheisiä ihmissuhteita. Tämän lisäksi lasten fyysinen terveys ja kokonaisvaltainen kasvu ja kyky saavuttaa oma potentiaali aikuisena voivat vaarantua. Väkivaltaa kokeneet lapset kärsivät usein myös post-traumaattisesta stressihäiriöstä ja käytöshäiriöistä. Lasten koulunkäynti kärsii, sillä he saattavat nukkua huonosti jatkuvan ylivireystilan vuoksi tai sen vuoksi, että väkivallan tekijä valvottaa heitä. Lapset voivat vahingoittaa itseään esimerkiksi viiltelemällä tai heillä on itsemurha-ajatuksia. Maailman terveysjärjestön mukaan väkivaltaa kokeneiden lasten oireet ovat samankaltaisia kulttuurisesta kontekstista riippumatta. (McGee & Saunders, 2000, s. 72–73; Pinheiro, 2006, s. 63–64.) Aikuisena seuraamukset näkyvät muun muassa päihderiippuvuuksina, mielenterveysongelmina, fyysisinä sairauksina, lisääntymisen vaikeuksina ja ylipainona. (Dube ym., 2005, s. 434; Pinheiro, 2006, s. 64.) Usein lasten läheiset aikuiset arvioivat lasten oireita eri tavoin kuin he itse. Lapset kertovat itse kärsivänsä oireista, jotka hän kokee sisäisesti, kuten ahdistuksesta ja masennusta. Aikuiset arvioivat ulkoisesti näkyviä haasteita, kuten käytöshäiriöitä. (Stenberg ym., 2006, s. 300.)

Lapset, jotka näkevät parisuhdeväkivaltaa kodeissaan kokevat samanlaisia oireita kuin ne lapset, joihin kohdistetaan väkivaltaa (McGee & Saunders, 2000, s. 76–77, 93). Tämä johtuu siitä, että lapset tietävät aina kotona tapahtuvasta väkivallasta, vaikka eivät näkisi sitä. Heidän voimattomuutensa vanhempien välistä väkivaltaa vastaan on omiaan lisäämään heidän kokemaansa stressiä. (Hague, Muellender, Kelly, Imam & Malos, 2002, s. 20.) Euroopan Unionissa noin 13 miljoonaa naista kokee vuosittain parisuhteissaan fyysistä väkivaltaa ja 3,7 miljoonaa seksuaalista väkivaltaa. Henkistä väkivaltaa kokee 43 prosenttia naisista. (European Union Agency for Fundamental Rights, s. 2014, 21, 71.) Lapsista noin 55–61 prosenttia on kokenut kodeissaan heihin kohdistettua väkivaltaa (UNICEF, 2005, s. 5).

Lapset voivat joutua myös yhteisöllisten väkivallan tekojen kohteeksi. Väkivallan tekijä ei tällöin ole välttämättä vain yksi henkilö, vaan kyse on ilmiöistä, joihin osallistuvat kaikki lähisuvun tai perheen jäsenet. Tavanomaisesti tällöin puhutaan tyttöjen sukuelinten silpomisesta, lapsiavioliitoista, kunniaan liittyvistä murhista ja tyttöjen valinnanvapauden rajoittamisesta. Lapset voivat joutua myös perheessään ihmiskaupan uhreiksi, jolloin heidät myydään prostituoiduksi tai pornoteollisuuden käyttöön. (Pinheiro, 2006, s. 5.) Lapsia vammautuu ja kuolee perheväkivallan seurauksena. Vammaiset lapset ovat erityisessä riskissä joutua väkivallan uhreiksi, maailmanlaajuisesti heistä noin 27 prosenttia on kokenut väkivaltaa perheissään (Jones ym., 2013, s. 52). Alle 10 vuotiaiden lasten murhaaja on vanhempi tai vanhempipuoli noin 50–75 prosentissa tapauksista (Pinheiro, 2006, s. 51). UNICEF on arvioinut, että vuosittain OECD -maissa 3 500 lasta kuolee perheväkivallan vuoksi (UNICEF, 2003, s. 2). On arvioitu, että lapsilla, joiden perheissä käytetään parisuhdeväkivaltaa, on keskimäärin 40 prosenttia korkeampi riski kokea itse väkivallan tekoja kotonaan (Kracke & Hahn, 2008, s. 34).

Tutkimuksissa on lisäksi havaittu, että lapsilla on taipumus syyttää itseään perheväkivallasta (Alderson, 2015, s. 127). Lapset voivat pyrkiä suojelemaan väkivaltaa kokevaa vanhempaansa tai lopettamaan väkivaltaisen käyttäytymisen. Kokemus keinottomuudesta ja toivottomuudesta sekä siitä, että he eivät voi auttaa väkivallan kohteena olevaa vanhempaansa, lisää heidän stressiään. Esimerkiksi koulunkäyntiin keskittyminen on vaikeaa, kun lapsi joutuu miettimään sitä, mitä kotona tapahtuu. Se, että lapset kuulevat, mutta eivät näe väkivaltaa kotona on halvaannuttavan pelottavaa. Lapset usein kuvittelevat, että äiti tapetaan. (McGee & Saunders, 2000, s. 76–77, 93.)

1.3 Väkivalta valintana ja opittuna käyttäytymisenä

Väkivaltaiset sanat ja teot ovat käyttäytymistä. Ihmisen käyttäytymisen voi karkeasti jaotella kahdenlaiseksi: se on joko reaktiivista tai harkittua. Sosiaalista käyttäytymistä voi selittää Albert Banduran (1971) sosiaalisen oppimisen eli mallioppimisen tai Kurt Lewinin (1951) kenttäteorian avulla. Mallioppiminen on klassikkoteoria, jossa ajatellaan, että ihminen oppii suhteessa toisiin ihmisiin. Kenttäteoriassa ihmisen käyttäytyminen nähdään tilannesidonnaisena ja siihen liittyy hänen ympäristönsä ja persoonallisuutensa. Kriminologi-

assa samaa ilmiötä lähestytään Edwin Sutherlandin (1939) eriyttävän oppimiskäyttäytymisen avulla. Tässä teoriassa ajatellaan, että rikoskäyttäytyminen opitaan sosiaalisten prosessien kautta eli vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa yksilö oppii rikoksen teolle suotuisia asenteita. (Kivivuori, Aaltonen, Näsi, Suonpää & Danielsson, 2018a.)

Yksin mallioppiminenkaan ei selitä väkivaltaista käyttäytymistä, sillä suurin osa väkivaltaa lapsuudessaan kokeneista ei koskaan käytä itse väkivaltaa (Flinck & Paavilainen, 2016, s. 94). Lapsen henkilökohtaiset ominaisuudet, resilienssi, ja korvaavat kokemukset näyttäisivät ehkäisevän väkivaltaista käyttäytymistä. Korvaavia kokemuksia lapset saavat kodin ulkopuolisista sosiaalisista kontakteistaan. Erityisen paljon aikuisuuden väkivaltaista käyttäytymistä ennustaa tunnekylmä vanhemmuus. (Sousa ym., 2011, s. 114, 129.) Tällöin lapsi kasvaa vihamielisessä tai hylkäävässä ympäristössä, hän altistuu jatkuvalle stressille ja hänelle voi kehittyä trauma. Trauma on psykologinen käsite, joka kuvaa sitä, ettei ikävä kokemus ajan ja sosiaalisen tuen avulla muutu vain yhdeksi koetuksi elämän asiaksi, vaan se vaikuttaa ihmisen kykyyn elää tasapainoista elämää. Trauma vaikuttaa neurobiologiseen kehitykseen siten, että lapsella voi esimerkiksi olla heikommat kognitiiviset kyvyt ja haasteita tunteiden käsittelyssä ja sosiaalisissa suhteissa. (Kar, 2019, s. 294; Pechtelli & Pizzagalli, 2011, s. 55.) Tutkimukset kuvaavat yhdenmukaisesti, että nuoret, jotka käyttäytyvät väkivaltaisesti, ovat muita todennäköisemmin kokeneet ihmisten välisiin suhteisiin liittyvän trauman lapsuudessaan (Kar, 2019, s. 293).

Lapsuudessa koettu ihmisten väliseen käyttäytymiseen tai toimintaan liittyvä trauma voi olla sitä, että lapsi on nähnyt väkivaltaa kodissaan tai hän on kokenut laiminlyöntiä tai väkivaltaa itse (Lünnemann, Van der Horst, Prinzie, Luijk & Steketee, 2019, s. 9). Ihmisen henkilökohtaiset ominaisuudet eivät ole määrittävä tekijä siinä, miten hyvin hän kestää väkivaltaa. Vaikka lapsi sopeutuisi helposti eri olosuhteisiin, eli hänelle olisi niin sanottu hyvä resilienssi, hän voi toisten käyttäytymisen seurauksena kokea niin pitkäkestoista stressiä, että hänelle kehittyy trauma. Kroonistuessaan trauma muuttuu traumaperäiseksi stressihäiriöksi (PTSD). (Abbassi & Aslinia, 2010, s. 18.) Traumaperusteisesti voi argumentoida, ettei aivan kaikki aikuisuudessa käytetty väkivalta ole puhtaasti miesten naisiin kohdistamaa, harkittua vallankäyttöä. Trauma vaikuttaa ihmisen kykyyn harkita konflikteissa eri ratkaisuvaihtoehtoja, jolloin tunteista kumpuava toiminta voi harkinnan sijaan olla reaktiivista ja kyky arvioida oman toiminnan seurauksia on alentunut (Kar, 2019, s.

294). Käyttäytymiseen vaikuttavat myös sosiokulttuurisesti opitut asenteet ja käytösmallit (Day, Chung, O’Leary & Carson, 2009, s. 205).

Väkivaltainen käyttäytyminen voi olla reaktiivista myös impulssikontrollin puutteiden vuoksi (Kar, 2019, s. 294–295; Kivivuori ym., 2018b). Aikuinen on sekä moraalisessa että oikeudellisessa vastuussa käyttäytymisestään. Väitän, että edellä kuvaamani reaktiivinen käytös on jokaisen ihmisen haaste. Jokainen on joskus väsyneenä ja suuttuessaan loukannut, ohittanut ja mitätöinyt toisia. Yhteiskunnassa vallitsevat ja opitut asenteet vaikuttavat siihen, millaisen käyttäytymisen ihminen itseltään hyväksyy tai minkä kokee oikeutetuksi. Tällöin sukupuolistuneen väkivallan ilmiöt ovat relevantteja.

Kun puhutaan harkitusta, väkivaltaisesta käyttäytymisestä, siirrytään yhä enemmän psykologian, psykiatrian ja kriminologian tieteenaloille ja yksilöiden psykopatologisiin kysymyksiin. Väkivallan teot voivat tuolloin olla julmia, sadistisia ja kiduttavia, ja niistä seuraa usein vakavia psyykkisiä ja fyysisiä vammoja, jopa kuolema. Silti myös melko tavallisiksi luokiteltavat ihmiset syyllistyvät esimerkiksi vainoamiseen ja lapsen alistamiselle korkean konfliktin huoltoriidoille. Sukupuolistuneen väkivallan viitekehyksessä ajatellaan, että aikuisen väkivaltainen käyttäytyminen on valinta. Jos huomaa perheessään satuttavansa ja loukkaavansa toistuvasti toisia, pitäisi oivaltaa hakea tukea tunteiden, asenteiden ja käyttäytymisen tarkasteluun. Muuten voi tulla valinneeksi väkivallan.

2 MIESTEN VÄKIVALLAN KATKAISUOHJELMAT

2.1 Rakenteellisia ohjelmia ja yksilökeskeistä hoitoa

Väkivaltatyössä käytetään rakenteellisia väkivallan katkaisuohtjelmia, joissa työote on opettava ja konfrontoiva sekä yksilökeskeisiä hoitomalleja, joiden ote terapeutinen. Kaikilla interventiolla on sama tavoite: auttaa miestä lopettamaan väkivallan käyttäminen. Tavanomaisimmin sovelletaan sekä yksilö- että ryhmämuotoista työskentelyä. (mm. Hester & Lilley, 2014, s. 9; Vall, 2017, s. 49.) Suurin osa eurooppalaisista väkivallan katkaisuohtjelmista on sovellettu amerikkalaisesta Duluthin mallista, jonka virallinen nimi on Domestic Abuse Intervention Programs (DAIP) (Pence & Paymar 1993). DAIP -ohjelmassa keskeistä on ajatus siitä, että patriarkaallinen valta voidaan murtaa uudistamalla miesten kulttuuria muun muassa opettelemalla sosiaalisia taitoja ja empatiaa naisia kohtaan. Työote on voimakkaasti konfrontoiva, sillä ohjelmaan tuomitaan osallistumaan oikeudesta ja miehet ovat potentiaalisia rikoksenuusijoita. Keskeinen työväline on klassinen valta- ja kontrolliympyrä (englanniksi Power and Control Wheel). Ympyrän ulkokehällä kuvataan uhkana tai tekoina fyysinen ja seksuaalinen väkivalta, keskiössä ovat valta ja kontrolli ja sektoreissa kuvataan henkisen väkivallan muotoja, joiden avulla mies alistaa naista omaan tahtoonsa. (Day ym., 2009, s. 204; Domestic Violence Abuse Programs, 2017.) Miesten väkivallan katkaisuohtjelmia on tarkoitettu kaikille lähisuhde- ja perheväkivallan tekoja tehneille, useat myös seksuaalista väkivaltaa käyttäneille (Hester & Lilley, 2014, s. 8). Työn käytännöt ja tutkimus ovat kuitenkin keskittyneet parisuhdeväkivaltaan.

Eurooppalaisten väkivallan katkaisuohtjelmien keskeinen ajatus on, että väkivallatonta käyttäytymistä voi oppia ja että aikuinen valitsee väkivaltaisen käyttäytymisen. Aikuisen tulisi myös ottaa vastuu käyttäytymisestään. Tämän vuoksi keskeistä on kognitiivisbehavioraalinen työote. (Hester & Lilley, 2014, s. 10.) Lisäksi taustalla ovat psykodynaamiset ja pro-feministiset teorit. Pohjoismaissa käytetään myös psykososiaalista näkökulmaa (Vall, 2017, s. 48). Itä-Euroopassa ja Baltian maissa ei ole täysin tunnustettu perheväkivallan sukupuolistunutta luonnetta ja ilmiön tulkitaan pääosin olevan perheen sisäinen ongelma. Näissä maissa ei vielä ole montaa väkivallan katkaisuohtjelmaa ja interventiona käytetään parisuhdeneuvontaa tai -terapiaa. (Wojnicka, 2015, s. 41.) Yksinomaan parisuhdeneuvonnan ja sovittelun käyttäminen on täysin ristiriidassa Istanbulin sopimuksen kanssa.

Parisuhde- ja perheneuvontaa, sovittelua ja vihanhallintakursseja ei tulisi käyttää pääasiallisena hoitomuotona perheväkivallan ilmiössä (Kelly & Dubois, 2008a, s. 18). Parisuhdeneuvontaan ja perheterapiaan turvaudutaan tyypillisesti sen jälkeen, kun väkivallan tekijä on osallistunut väkivallan katkaisuojelmaan, väkivaltaiset teot ovat loppuneet ja pari on päättänyt jatkaa yhteistä elämää (Vall, 2017, s. 49).

Miesten väkivallan katkaisuojelmat ovat käynnistäneet toimintansa Euroopassa 1980-luvun lopulla. Ensimmäisenä Norjan Alternativ til våld (Stiftelsen Alternativ til våld, 2017) ja tämän jälkeen Iso-Britanniassa muiden muassa Domestic Violence Intervention Project (2011) ja Respect (2016). Suurin osa väkivallan katkaisuojelmista, noin puolet, ovat käynnistetty vuonna 2006 ja sen jälkeen (Geldschläger, Ginés, Nax & Ponce, 2014, s. 8). Miehet osallistuvat ohjelmiin vapaaehtoisesti tai oikeuden tuomitsemina. Noin 15 prosenttiin ohjelmista ohjaudutaan sekä vapaaehtoisesti että oikeudesta. (Ginés Canales, Geldschläger, Nax & Ponce, 2015, s. 37). Väkivallan katkaisuojelmat ovat usein kolmannen sektorin ylläpitämiä, myös silloin kun ne liittyvät vankeusrangaistukseen (Hester & Lilley, 2014, s. 8).

Suomessa väkivallan katkaisuojelmat perustuvat vapaaehtoisuuteen, eivätkä ne ole vaihtoehto rikosseuraamukselle. Miehet voivat hakeutua ohjelmiin itse. Vankiloissa toteutetaan kuntouttavia ja muutokseen motivoivia ohjelmia, jotka liittyvät aggression hallintaan ja lähisuhde- ja perheväkivaltaan sekä seksuaalirikoksiin. Vangit osallistuvat ohjelmiin vapaaehtoisesti. (Rikosseuraamuslaitos, 2013). Väkivaltarikoksen tehneille muita vapaaehtoisia mahdollisuuksia osallistua väkivallan katkaisuojelmaan on kehitetty esimerkiksi Uudellamaalla. Valvontarangaistukseen tai yhteyskuntaseuraamukseen tuomittu voi osallistua Lyömätön Linja Espoossa ry:n yksilötapaamisiin osana kuntouttavaa toimintaa (Lyömätön Linja Espoossa ry., 2017–2020). Espoossa on myös kehitetty ohjausmalli, jossa poliisin rikostutkijat ohjaavat lähisuhdeväkivaltarikosesta epäillyn kuulusteluista paikalliseen väkivallan katkaisuojelmaan (Hyvärinen & Hautamäki, 2013).

Väkivaltatyö on kehittynyt feministisessä kontekstissa, jossa väkivaltaista käyttäytymistä selitetään miehille ominaisena, kulttuurisesti opittuna ja vakaasti harkittuna vallankäyttönä, jolta naisia tulee suojella. (Day ym., 2009, s. 208; Domestic Abuse Intervention Programs 2017; Westmarland & Kelly, 2013, s. 1092.) Tämän vuoksi väkivallan katkaisuojelmat poikkeavat muista rikollisille tarkoitetuista ohjelmista, joissa keskitytään poistamaan tai

vähentämään tekijän rikollista käyttäytymistä (Day ym., 2009, s. 206; Rikosseuraamuslaitos 2013). Väkivaltatyön käytännöt poikkeavat myös muiden sosiaalisten ongelmien hoidosta. Esimerkiksi, jos jollain perheenjäsenellä on päihdeongelma, pyritään korjaamaan itse ongelma eli päihderiippuvuus. Väkivaltatyön kentällä puolestaan lähdetään siitä näkökulmasta, että ensisijaisesti tulee taata väkivallan kokijoille tarkoitetut palvelut.

Useat eurooppalaiset väkivallan katkaisuohtjelmat kuuluvat WWP EN -verkostoon ja ovat sitoutuneet yhteisiin laatukriteereihin. Tämän kirjallisuuskatsauksen tutkimukset on tehty maissa, jotka ovat verkoston jäseniä. Verkoston jäsenyys ei välttämättä tarkoita sitä, että valtiossa on miesten väkivallan katkaisuohtjelmia, sillä jäsenenä on myös tutkijoita ja naisten turvakoteja tai muuta väkivaltatyötä tekeviä yhdistyksiä, yhteensä yli 50 jäsentä (WWP EN, 2019). Jäsenyys tarkoittaa vähintään sitä, että maassa ollaan kiinnostuneita miesten väkivallan katkaisutyöstä, väkivaltatyön tutkimuksesta ja Istanbulin sopimuksen hengen mukaisesti tiivistä yhteistyöstä uhripalvelujen ja katkaisuohtjelmien kesken. Taulukossa 1 olen listannut ne valtiot, joiden alueella on WWP EN -verkoston jäseniä (TAULUKKO 1. Valtioiden tilanne lainsäädännön, Istanbulin sopimuksen ja WWP EN -verkoston jäsenyyden suhteen.).

2.2 Laatuhtriteerit

Väkivaltatyön sisältöjä ohjaavat kansainväliset ihmisoikeussopimukset. Ihmisoikeuksien julistuksessa todetaan miesten ja naisten oikeuksien olevan yhtäläisiä, mikä tarkoittaa sitä, että kaikilla on oikeus vapauteen, henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja elämään ilman pelkoa (United Nations, 1948). Kuitenkaan tämä ei ole riittänyt takaamaan naisten oikeuksia, joten vuonna 1979 Yhdistyneet kansakunnat hyväksyivät kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimuksen (CEDAW). Sopimusta kutsutaankin naisten oikeuksien sopimukseksi. (United Nations, 1979.) Tämän jälkeen on allekirjoitettu julistus naisiin kohdistuvan väkivallan eliminoimiseksi (United Nations, 1993) ja Pekingin julistus, joka käsittelee naisten asemaa (United Nations, 1995). Istanbulin sopimus on ensimmäinen kansainvälinen julistus, jossa mainitaan väkivallan tekijöiden kanssa tehtävä työ. Sopimuksen 16. artikla käsittelee väkivaltaa ennaltaehkäiseviä ja katkaisevia ohjelmia.

Laatukriteerejä väkivallan katkaisuohtelmiin on laadittu Euroopassa jo aiemmin, vuonna 2008, niin WWP EN -verkostossa kuin Euroopan neuvostossa. Istanbulin sopimuksen myötä laatukriteerejä on tarkennettu vuonna 2014. (Kelly & Dubois, 2008a; Kelly & Dubois, 2008b; Hester & Lilley, 2014.)

Laatukriteerejä ovat:

- Ohjelmissa ymmärretään sukupuolistuneen väkivallan ilmiö (*men's violence against women*)
- Tavoitteena on toimia ekologisen mallin mukaisesti eli ymmärtäen moninaiset rakenteelliset, yhteisölliset, sosiaaliset ja yksilölliset tekijät, jotka vaikuttavat väkivaltaiseen käyttäytymiseen (Hagemann-White; Kavemann, Kindler, Meysen & Puchert, 2010)
- Naisten ja lasten turvallisuus tulisi taata, esimerkiksi toimimalla uhreille tarkoitettujen palvelujen yhteydessä tai niiden kanssa sekä yhteistyössä sosiaalipalvelujen ja lastensuojelun kanssa
- Väkivallan katkaisuohtelman tulisi toimia eri tilassa kuin naisten palvelut
- Ohjelmaan osallistuminen ei ole vaihtoehto rikosseuraamukselle ja tekijä saatetaan oikeudelliseen vastuuseen teoistaan
- Ohjelmia tulisi olla rikosseuraamuksena ja vapaaehtoisena
- Ohjelmat eivät toteuta parisuhde- ja perheneuvontaa tai sovittelua
- Toimitaan ajantasaisten hyvien käytäntöjen mukaisesti
- Henkilökunnalla tulisi olla riittävä koulutus (sukupuolistunut väkivalta, muutosteoriat, riskinarviointi)
- Miehen soveltuvuutta ohjelmaan osallistumiseen tulisi arvioida hänen motivaationsa kannalta
- Ohjelmien tulisi sisältää sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyä ja niiden tulisi käsitellä seuraavia teemoja:
 - isyyttä ja väkivallan vaikutuksia lapsiin
 - tekijän vastuusta väkivallasta
 - toisten syyttämisen ja syyllistämisen haastaminen

- ohjelmissa tulisi tehdä jatkuvaa riskinarviointia (Kelly & Dubois, 2008a, s. 57–58; Hester & Lilley, 2014, s. 16–18; Istanbulin sopimus, 2015, 16. artikla).

Laatukriteereistä huomaa sen, että miesten väkivallan katkaisuojelmat ovat erikoistuneita miesten naisiin kohdistamaan parisuhdeväkivaltaan. Kuitenkin suurin osa väkivallan katkaisuojelmista kertoo olevansa tarkoitettu laajasti lähisuhde- ja perheväkivallan tekijöille eli niihin voivat hakeutua myös miehet, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa lasta kohtaan tai haasteena on yhteisöllinen väkivalta tai vaikkapa väkivalta vanhusta kohtaan (Hester & Lilley, 2014, s. 8; Vall, 2017, s. 39).

2.2.1 Lasten turvallisuuden takaaminen

Väkivallan katkaisutyön kannalta keskeistä on lasten turvallisuuden takaaminen. Aikuisten kanssa tehtävässä työssä on sekä ammattieettistä että Lasten oikeuksien sopimuksen mukaista huomioida lasten oikeus väkivallattomaan kasvuympäristöön (United Nations, 1990). Lapsen asioiden osalta palvelujen ja suojelun koordinoituvastuu on sosiaaliviranomaisilla. Voi olla sellaisia perheväkivaltatilanteita, jotka eivät tule viranomaisen tietoon. Esimerkiksi henkinen väkivalta perheessä on sellainen ilmiö, joka voi helposti jäädä viranomaisten ulottumattomiin. Työkokemukseni ja tutkimustiedon perusteella ajattelen, että suurin osa perheväkivallasta ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä eikä siten tule koskaan rikosprosessiin. Työntekijöiden tulisi aina tehdä lastensuojeluilmoitus, kun kyse on lapsiperheessä käytettävästä väkivallasta. Luulen, että käytännössä ilmoituksia ei tehdä, jos kyse ei ole fyysisestä väkivallasta eikä henkinen väkivalta ole terroritasolla. On arvioitu, että suurin osa tai vain alle puolet perheväkivaltaa kokevista lapsista on sosiaaliviranomaisten tiedossa (CAADA, 2014, s. 6; Eskonen, 2015, s. 47). Tämän vuoksi miesten väkivallan katkaisuojelmilla on iso vastuu siitä, miten väkivaltaa käsitellään lasten kannalta ja että ohjelmat ilmoittavat sosiaaliviranomaisille väkivallan uhan alla elävistä lapsista.

Väkivaltatyötä ohjaa Istanbulin sopimuksen lisäksi kansalliset lait. Työn suunnittelu ja ohjaus lähtee ministeriötasolta. Esimerkiksi Suomessa väkivaltatyön suunnittelusta ja ohjaamisesta vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö [n.2020] yhdessä Terveiden ja hyvinvoinnin

laitoksen (2020) kanssa. Perheväkivallan ehkäisy on usean ministeriön toimialaa. Monitoimijaisuus toteutuu Istanbulin sopimuksen toimeenpanon suunnittelussa, jota koordinoi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta NAPE (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017, s. 12). Väkivaltatyön hyviä käytäntöjä nostaa esiin myös Rikoksentorjuntaneuvosto [n. 2020].

Väkivallan katkaisuohjelmien monitoimijainen työ tarkoittaa sitä, että ohjelmien on toimitettava kiinteässä yhteistyössä perheväkivaltaa kokeneille naisille ja lapsille tarkoitettujen palvelujen ja muiden keskeisten toimijoiden, kuten sosiaalipalvelujen ja poliisin kanssa. Väkivaltatyö tulisi laatukriteerien mukaisesti tehdä monen toimijan yhteistyönä (Hester & Lilley, 2014, s. 6). Naisten palveluihin on oltava yhteydessä uhrien turvallisuuden takaamiseksi. Yhteydenotossa naispuoliseen tai tämän työntekijöihin arvioidaan myös lasten turvallisuutta. WWP EN -verkostossa tehtiin vuonna 2015 katsaus väkivallan katkaisuohjelmien arvioinnista. Arviointiin sisältyy väkivallan uusiutumisen riskinarviointi. Kyselyyn vastasi 22 maasta 134 ohjelmaa. Suurin osa näistä väkivallan katkaisuohjelmista on yhteydessä naispuoliseen tai tämän työntekijään silloin, kun mies aloittaa ohjelmassa (83%) sekä kriisitilanteissa (66 %) ja silloin, jos mies lopettaa ohjelman kesken (63%). Puolet ohjelmista on yhteydessä puoliseen tai tämän palveluun, kun mies on läpikäynyt ohjelman ja 40 prosenttia tekee ohjelman jälkeistä seurantaa. Naispuoliseen, entiseen puoliseen tai hänen työntekijäänsä on yhteydessä kaksi kolmasosaa ohjelmista. Yksi kolmasosaa ei ota lainkaan yhteyttä naisiin. Vain yksi kolmasosaa ohjelmasta tekee yhteistyötä lasten palvelujen kanssa. (Ginés Canales ym. 2015, s. 38–39; Vall 2017, s. 66.) Luvut kertovat siitä, että vaikka Istanbulin sopimuksen keskeinen laatukriteeri on väkivaltaa kokeneiden turvallisuuden takaaminen monitoimijaisesti, ei tavoitetta käytännössä tavoiteta. Naispuolisoita tulisi esimerkiksi varoittaa aina, jos mies keskeyttää väkivallan katkaisuohjelmassa (European Network for Work with Perpetrators, 2018, s. 6).

Osa lasten turvallisuuden takaamista on ylipäättään arvioida väkivallan katkaisuohjelmien vaikuttavuutta eli sitä, auttaako ohjelmaan osallistuminen miehiä muuttamaan käyttäytymistään väkivallattomaksi. Perinteisesti vaikuttavuutta on arvioitu siten, vähenevätkö vai lisääntyvätkö väkivallan teot (esim. Geldschläger ym., 2014). Kandidaatintutkielmassani havaitsin, että vaikuttavuuden arviointi on väkivaltaa kokeneiden naisten mielestä paljon muutakin kuin vain tekojen mittaamista. Naiset kertoivat, että heille tärkeää on psyykkisen turvallisuuden lisääntyminen ja itsetunnon paraneminen, sekä parisuhteessa kunnioituksen,

luottamuksen ja kommunikaation paraneminen (Hyvärinen, 2018, s. 22). Väkivallan katkaisuohjelmista alle puolet arvioivat työnsä vaikuttavuutta naispuolisoiden kanssa. Kokonaisarvioita työn tuloksellisuudesta on tehty noin 60 prosentissa ohjelmista. (Ginés Canales ym., 2015, s. 47.)

2.2.2 Vastuunotto ja riskinarviointi

Väkivallan katkaisutyössä keskeistä on vastuunoton käsite. Myös Istanbulin sopimuksessa lähdetään siitä, että väkivallan tekijä tulee saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan (Istanbulin sopimus, 2015). Vastuunottoa korostavan diskurssin taustalla on ajatus siitä, ettei suurin osa väkivaltaa käyttäneistä miehistä ota itse vastuuta käyttäytymisestään (Devaney, 2014, s. 481). Tämän vuoksi useassa maassa väkivallan katkaisuojelmiin tuomiin oikeudessa eikä vapaaehtoisia ohjelmia välttämättä ole tarjolla. Monessa maassa toki on tarjolla molempia vaihtoehtoja ja esimerkiksi Suomessa on vain vapaaehtoisia ohjelmia. Haaste lakiperustaisessa lähestymisessä vastuunottoon on siinä, että suurin osa perheväkivallasta ei tule poliisin tietoon. Rikosprosessi voi keskeytyä sen vuoksi, ettei uhri halua tekijälle rangaistusta tai ettei näyttöä ole riittävästi. Valtioiden lainsäädännöt vaihtelevat siinä, onko perheväkivalta asianomistajarikos vai yleisen syytteen alainen rikos.

Vastuunottoa voi lähestyä myös sisäisen motivaation kannalta, sillä sukupuolistuneen väkivallan kontekstissa tulkitaan, että väkivaltainen käyttäytyminen on harkitun valinnan tulos ja ihminen pystyy halutessaan valitsemaan toisin ja muuttamaan käyttäytymistään. Jos väkivallan katkaisuojelmaan osallistuvat miehet ovat isiä, lähestytään vastuunoton käsitettä usein lasten kautta, sillä vanhemmuus on monelle keskeinen motivaation lähde osallistua ohjelmaan (mm. Alderson 2015, s. 135). Ohjelmissa miehille annetaan tietoa väkivallan vaikutuksista lapseen ja valtion lastensuojelun lainsäädännöstä. Väkivallan katkaisuojelmien vertaistukiryhmissä miehet pystyvät jakamaan väkivallattomia ja myönteisiä vanhemmuustaitoja keskenään. (Alderson, 2015, s. 133; Ensi- ja turvakotien liitto, 2013, s. 18, 20.)

Kriminologian tutkimukset osoittavat, että omien tekojen neutralisointi on osa kaikkea rikoskäyttäytymistä. Perheväkivallan osalta neutralisaatio tarkoittaa usein sitä, että mies syyttää väkivallasta puolisoaan tai olosuhteita ja vähättelee tai kieltää väkivallan tekoja ja niiden seurauksia. (Blacklock, 2001 s. 65; Kivivuori 2012, s. 28–29). Osa väkivaltatyön

prosessia on kuunnella miehen selitysmalleja teoilleen. Luottamuksen kasvaessa työntekijä haastaa näitä selityksiä ja käsityksiä eli konfrontoi asiakasta. Pyrkimys on muuttaa miehen käsityksiä siitä, kuka väkivallan käyttämisestä on vastuussa ja millaisia seurauksia väkivallalla on perheenjäseniin.

Istanbulin sopimuksen 51. artikla käsittelee riskinarviointia. Siinä edellytetään, että viranomaiset arvioivat väkivaltatilanteiden vakavuuden, niihin liittyvän kuolemanvaaran ja väkivallan toistumisen vaaran (Istanbulin sopimus, 53/2015). Käytännössä myös väkivaltatyön ammattilaiset toteuttavat riskinarviointia työssään. Pohjoismaisista väkivallan katkaisuhjelmista hieman yli puolet käyttää jotain riskinarvioinnin menetelmää. Osa ohjelmista käyttää strukturoituja lomakkeita ja osa on kehittänyt lomakkeita itse. (Vall, 2017, s. 45.) Euroopassa eniten käytetty, strukturoitu riskinarvioinnin menetelmä on *Spousal Assault Risk Assessment* (SARA) (Ginés Canales ym., 2015, s. 40). SARA-lomakkeessa arvioidaan 20 riskitekijää, joista 10 ensimmäistä kysymystä koskettaa miehen yleistä väkivalta-alttiutta, psykososiaalisia tekijöitä ja mennyttä rikoshistoriaa. Loppujen kymmenen kysymyksen avulla arvioidaan, millaista väkivaltaa mies on käyttänyt entisissä ja nykyisessä parisuhteessaan. (Whittemore & Kropp, 2008, s. 59.)

Perheväkivallan uhrien kanssa käytetään usein moniammatillista riskienarviointi kokous -menetelmää (suomeksi MARAK, englanniksi MARAC), jossa riskinarviointi tapahtuu yksinomaan väkivallan kokijan kanssa. MARAK on suunnattu vain korkean riskin aikuisille uhreille eikä sitä käytetä kaikkien perheväkivaltaa kokeneiden kanssa. MARAK-menetelmän yhtenä tavoitteena on estää väkivallan tekojen uusiutuminen aikuisen uhrin näkökulmasta. Tavoite on puuttua väkivaltaan, ennen kuin kyse on hengenvaarasta. (Piispa ym., 2012, s. 7–8.) Työntekijä ja asiakas täyttävät yhdessä MARAK -lomakkeen, jossa aikuisen väkivallan uhri arvioi väkivaltaa myös lapsen näkökulmasta. Lomakkeessa kysytään arviota siitä, onko tekijä kohdistanut väkivaltaa suoraan perheen lapsiin, onko tekijä uhanut tappaa lapsen, onko pariskunnalla kiistaa yhteydenpidosta lapsiin ja kohdistuuko lapsiin väkivallan riskiä. Aikuiselta kysytään myös, miten hän arvioi, mitä tekijä aikoo tehdä ja kenelle, mukaan lukien lapset. (CAADA & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2020.) Parisuhdeväkivallan uhrin tilannetta käsitellään lomakkeen pohjalta moniammatillisessa tiimissä, jossa hänelle tehdään turvasuunnitelma (Piispa & Lappinen, 2014, s. 8).

2.3 Aiempi tutkimus

Miesten väkivallan katkaisuohtelmia on tutkittu erityisesti niiden vaikuttavuuden kannalta. Tutkimuksissa käydään debattia siitä, minkälainen ohjelma on paras: ryhmämuotoinen vai yksilökeskeinen – vapaaehtoinen vai pakollinen – terapeuttilinen ja holistinen vai rikoksen-tekijöitä konfrontoiva työote (mm. Featherstone & Fraser, 2012). Väkivallan katkaisutyön tuloksellisuus tarkoittaa paljon muutakin kuin sitä, että väkivaltainen käytös loppuu. Ohjelmia tutkitaan silti väkivallan uusiutumisen kannalta eli uusintarikollisuutta tarkastellaan kvantitatiivisesti lukuina, Erityisen tehokasta väkivallan katkaisuohtelma vaikuttaa olevan silloin, jos mies osallistuu ohjelmaan ensimmäisen lievän väkivallanteon jälkeen. Ohjelmaan osallistuneen miehen todennäköisyys uusia väkivallan teko on 46 prosenttia pienempi kuin sellaisen miehen, joka ei osallistu ohjelmaan (Strang ym., 2014, s. 2). Varhainen interventio voi siis katkaista väkivallan syklisen luonteen. Myös miehen motivaatio ohjelmaan osallistumiseen vapaaehtoisesti varhaisessa vaiheessa on parempi kuin jos hänet tuomitaan siihen oikeudesta.

Väkivallan katkaisuohtelmien vaikuttavuuden tutkimisessa on se haaste, että tutkimukset noudattavat tiettyä rakennetta, jotta ne olisivat toistettavia. Niissä ei välttämättä tule esiin työntekijöiden joustavuus käyttää erilaisia teorioita ja menetelmiä yksilöllisesti asiakkaiden kanssa. (Gondolf, 2012, s. 36.) Toinen haaste on se, että vaikka ohjelmat kertovat noudattavansa tiettyä strukturoitua mallia työssään, on tutkimuksissa havaittavissa se, että työntekijät käyttävät yksilöiden kanssa soveltaen erilaisia teorioita ja työmenetelmiä. Soveltaminen vaikuttaisi perustuvan työntekijöiden kokemukseen eikä arviointiin siitä, millaisiin kriminogeenisiin tekijöihin, eli yksilön rikollista käyttäytymistä ennustaviin ja selittäviin tekijöihin, kunkin asiakkaan kohdalla tulisi kiinnittää huomiota. Jos ohjelmien sisäänottovaiheessa käytettäisiin selkeitä valintaprosesseja, olisi arviointikin lopussa helpompaa. (Hamilton ym., 2018, s. 1200.)

Suomessa rikoskäyttäytymistä ja rikoksen uhrien asemaa tutkitaan pääosin Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutissa (Helsingin yliopisto, 2020). Tilastokeskus ylläpitää tilastointia poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta (Suomen virallinen tilasto, 2020) ja lapsiuhritutkimuksesta saadaan tietoa siitä, miten paljon ja millaista väkivaltaa lapset kokevat perheissään. Suomessa lapsiuhritutkimuksia tehdään pääosin Poliisiammattikorkeakoulussa

(Fagerlund ym., 2014). Väkivaltakäyttäytymistä ja sukupuolistuneen väkivallan ilmiöitä tutkitaan yliopistoissa eniten sosiaali- ja oikeustieteissä sekä psykologian tieteenalalla (mm. Flåm, 2018; Hautanen, 2010; Husso, 2003; Hong, 2019; Keiski, 2018; Nikupeteri, 2016). Kriminologia on Suomessa vielä nuori tieteenala, mutta Helsingin yliopistossa on tekeillä väitöskirja parisuhdeväkivallasta (Tanskanen, 2019).

Lasten näkökulmasta perheväkivaltaa on tutkittu enimmäkseen heidän kokemuksiensa ja oireidensa sekä selviytymisstrategioidensa näkökulmasta. Esimerkiksi Inkeri Eskonen (2005) on väitöskirjassaan tutkinut sitä, miten ja mistä lapset puhuvat perheväkivallasta terapeuttisissa ryhmissä. Ryhmät järjestettiin turvakodissa ja lapset olivat iältään 4–9-vuotiaita. Lapset kuvasivat raaimman kokemansa väkivallan olevan isien tekemää ja he kertoivat väkivallasta kuvaavin verbein, kuten tapella, riidellä, raivostua, mätkiä ja läpsiä. Kiinnostavaa tutkielmani kannalta ovat myös lasten kuvaukset heidän toimijuudestaan perheväkivaltatilanteissa. Lapset eivät ole kodeissaan vain parisuhdeväkivallan passiivisia sivusta-seuraajia. Lapset kuvasivat toimijuuttaan siten, että he ovat hakeneet apua, hakeutuneet turvaan tai paenneet kodista. Lapset ovat myös seuranneet väkivaltaa ja puuttuneet siihen. (Mts. 7, 63, 56–57.) Myös Lisa Hines (2015) on kirjallisuuskatsauksessaan tutkinut lasten keinoja selviytyä perheväkivallasta. Lapset tekevät itselleen turvasuunnitelmia eli miettivät etukäteen, miten välttävät väkivaltaa ja miten toimivat, jos väkivaltaa kuitenkin tapahtuu. Lapset kokevat olevansa siis sekä uhreja että suojelijoita. (Mts. 112–114.)

Lasten kokemuksia isien väkivallan katkaisuohjelmista on tutkittu hyvin vähän. Parhaan tietoni mukaan tutkimuksia on ainoastaan kaksi. Gwynne Rayns (2010) on tutkinut lasten näkemyksiä väkivallan katkaisuohjelmista. Lapset ymmärsivät, että väkivallan katkaisuojelmat liittyivät isän vihaiseen tai väkivaltaiseen käytökseen ja, että isän tavoite on muuttaa käyttäytymistä. He eivät kuitenkaan ole olleet tietoisia siitä, mitä väkivallan katkaisuojelmassa tehdään, sillä isät eivät puhuneet heidän kanssaan osallistumisestaan ohjelmaan. Lapset liittivät oman turvallisuudentunteen lisääntymisen siihen, että äiti vaikutti olevan enemmän turvassa, kuin siihen, että heillä itsellään olisi turvallisempi olo. (Mts. 3, 27.)

Susan Alderson (2015) on väitöskirjassaan tutkinut monipuolisesti sitä, miten isien osallistuminen väkivallan katkaisuojelmaan vaikuttaa heidän lapsiinsa. Tutkimus on tehty Iso-Britanniassa ja se on toteutettu monimenetelmäisesti kyselyin ja haastatteluin ja lasten

kanssa erityisen työskentelykirjan avulla. Tutkimukseen osallistui työntekijöitä 44 väkivallan katkaisuohjelmasta ja miesasiakkaiden lapsia. Tutkimuksen myötä selvisi, että noin puolessa ohjelmista oli työskentelyä lapsen kanssa. Tutkimukseen osallistuneista lapsista kaikki saivat itselleen tukea monitoimijaisen työotteen myötä. Ennen kuin lasten oma tuki alkoi, tehtiin isille riskinarviointi yhdessä naisten palvelujen kanssa. (Mts. 115, 120–122.) Suurimmalle osalle tutkimukseen osallistuneista lapsista äiti oli kertonut isän osallistumisesta väkivallan katkaisuojelmaan (mts. 204). Kaikki lapset toivoivat tai uskoivat, että koska isä saa apua, väkivalta loppuu ja suurin osa lapsista kertoi turvallisuudentunteensa lisääntyneen. (Mts., 206, 221.) Työntekijät arvioivat väkivallan katkaisuohjelman vaikuttavan lasten turvallisuuteen myös siksi, että he valvovat turvallisuustilannetta arvioimalla työskentelyä ja väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntymistä tai vähentymistä. Työntekijät esittivät, että lapsilla oli keskeinen vaikutus siihen, että isillä oli motivaatiota osallistua ohjelmaan. (Mts., 151.)

Aiempien tutkimuksen vähyyden vuoksi olen valinnut tutkielmani metodiksi kirjallisuuskatsauksen, jonka avulla voin koota tietoa monipuolisesti eri tutkimusten sisällöistä. Tietoa lasten perheväkivaltakokemuksista ja heidän turvallisuuden takaamisestaan etsin väkivallan katkaisuohjelmia arvioivista tutkimuksista, uhritutkimuksista ja monitoimijaista väkivaltatyötä koskettavista tutkimuksista.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkielmani tarkoitus on saada kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla tietoa siitä, miten lasten perheväkivaltakokemukset ja heidän turvallisuutensa huomioidaan miesten väkivallan katkaisuohjelmissa. Olen kiinnostunut siitä, millä tavoin ohjelmissa pyritään turvaamaan lapsia, jotta he eivät joutuisi kokemaan tai näkemään väkivaltaa perheessään silloin, kun isä tai isäpuoli osallistuu väkivallan katkaisuojelmaan. Haen tutkimuksessani vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1) Miten lasten turvallisuuden takaamista kuvaillaan?

Kiinnostukseni kohteena ovat miesten väkivallan katkaisuohjelmat, jolloin näkökulmana on turvallisuuden takaamisen arviointi ja kehittäminen tutkijoiden sekä työntekijöiden näkökulmasta. Ohjelmien kehittämisen kannalta keskeistä ovat myös lasten omat turvallisuuden tai turvattomuuden kokemukset. Toinen kysymykseni keskittyy lasten omiin kokemuksiin, jolloin kysyn:

2) Miten lapset kuvailevat kokemaansa perheväkivaltaa?

Olen kiinnostunut siitä, millä tavoin lapset kuvailevat kokemaansa perheväkivaltaa, jotta miesten väkivallan katkaisuohjelmissa voidaan paremmin ymmärtää lasten yksilöllisiä väkivaltakokemuksia ja avuntarpeita.

3.2 Metodina kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on metodi, jonka avulla tehdään tutkimusta olemassa olevista tutkimuksista, tulkitsemalla niiden sisältöä. Kirjallisuuskatsaus eteni siten, että ensin muodostin tutkimuskysymykset. Kysymysten ohjaamana rakensin hakulausekkeet, joilla etsin eurooppalaisia tutkimuksia ilmiöstä. Tämän jälkeen lähestyin aineistoani systemaattisesti, analysoiden niiden soveltuvuutta aineistoksi. Lopulta tein aineistosta kattavan analyysin. Analyysin

tekeminen on pitkäjänteistä työtä, jossa kävin läpi aineistoani useaan kertaan, luoden tiedosta kokonaiskuvaa ja liittämällä eri tutkimusten tuloksia oman tutkielmani kontekstiin. (Aveyard, 2014, s. 2.)

Valitsin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen, sillä se sopii hyvin pirstaleisen tiedon kokoamiseen, kun tavoitteenani on löytää laajasti eurooppalaista tietoa väkivallan katkaisuohjelmien arvioinneista ja käytännöistä. Systemaattiseen kirjallisuuskatsauksen verraten kuvaileva katsaus sopii paremmin maisterintutkielmaani, sillä se antaa väljemmät oikeudet tulkita aineistoa, jota ei tästä aiheesta ole paljoa. Pyrin tutkielmassani vastaamaan tutkimuskysymyksiini enkä analysoimaan aineistoani kokonaan. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa sen sijaan pyritään analysoimaan koko aineisto. (Aveyard, 2014, s. 3.) Seuraavassa kuvaan tarkemmin tutkimusprosessiani.

3.2.1 Aineiston valinta

Käytän aineistona eurooppalaisia, tieteellisiä tutkimusartikkeleja. Olen edellisissä luvuissa kuvannut perheväkivallan, sukupuolistuneen väkivallan sekä väkivaltaisen käyttäytymisen teorioita ja kertonut miesten väkivallan katkaisuohjelmista. Aineistohaun kannalta olennaista olivat perheväkivallan ja miesten väkivallan katkaisuohjelmien käsitteet englanniksi, jotta pystyin muodostamaan soveltuvimmat hakulausekkeet. Perheväkivallasta käytetään yleisimmin termejä *domestic violence*, *domestic abuse* ja *interpersonal violence* (IPV) tai *interpersonal violence against women* (IPVAW). Miesten väkivallan katkaisuojelmat kulkevat termeillä *Batterer intervention Programmes* (BIP), *Domestic Violence Intervention Programmes* (DVIP), *Integrated Domestic Violence Programme* (IDAP) ja *Perpetrator Programmes*. Väkivaltaa kokeneista käytetään useimmiten käsitteitä *victim*, *survivor* ja *witness*. Väkivaltaa käyttäneisiin ihmisiin viitataan eurooppalaisessa tutkimuskirjallisuudessa oikeudellisin termein *offender* ja *perpetrator* tai termillä *abuser*.

Alustavat haut tein tietokannoista ProQuest ja Academic Search Elite (EBSCO). Eri tietokannat hakevat tietoa omalla tavallaan. Tein erilaisia koehakuja lainausmerkeillä ja ilman. Vertailin ProQuestin ja EBSCOn kautta löytämiäni artikkeleja ja totesin, että EBSCOssa sain rajattua haut täsmällisemmin tutkimuskysymyksiini sopiviksi. ProQuest tuotti myös

paljon Euroopan ulkopuolisia tutkimuksia, vaikka rajasin hakulausekkeita. Tietokantaliittymäksi valitsin EBSCOn sen monitieteisyyden, monipuolisuuden ja helppokäyttöisyyden vuoksi.

Rajasin haut koskemaan vuosia 2008–2020, sillä yhteiset laatukriteerit väkivallan katkaisuhjelmille muodostettiin vuonna 2008. Tutkimuskysymysteni kannalta on olennaista, että tutkimukset noudattavat yhteistä linjaa esimerkiksi siinä, että ohjelmat ovat sitoutuneet takaamaan lapsen turvallisuuden. Lopulta valitsin neljä erilaista, tietokantaliittymään soveltuvaa hakulauseketta (Taulukko 2, alla). Haut tuottivat satoja artikkeleja. Selatessani hakutuloksia havaitsin, että useat tutkimukset oli tehty Yhdysvalloissa, joten rajasin sen pois hausta.

EBSCO mahdollistaa omien kansioiden luomisen tietokantaliittymään. Talletin jokaisen haun omiin kansioihin ja kävin artikkelit läpi manuaalisesti siten, että luin läpi kaikkien artikkelien abstraktit. Poistin artikkeleista tuplakappaleet, ja sellaiset artikkelit, jotka eivät selkeästi vastanneet tutkimuskysymyksiini. Abstraktien ja selailevan lukemisen perusteella valitsin 74 artikkelia, jotka luin tarkemmin. Lopulliseksi aineistoksi valitsin 22 artikkelia, jotka on tehty kvantitatiivisin ja kvalitatiivisin menetelmin. Näissä artikkeleissa käsiteltiin nimenomaan miesten väkivallan katkaisuhjelmia ja lasten näkökulma oli niissä eksplisiittisesti läsnä Esittelen aineiston artikkelit tarkemmin taulukossa 4 (TAULUKKO 4. Aineistoksi valitsemani artikkelit).

TAULUKKO 2. Hakulausekkeet.

Hakulauseke 1	Artikkelit	Alustava rajaus	Aineistoon
domestic violence or domestic abuse or intimate partner violence AND perpetrator or abuser or offender AND programs or services or interventions AND children or adolescents or youth or child or teenager AND views or opinions or perceptions or beliefs or attitudes or experience NOT usa	50 kpl	26 kpl	10 kpl
Hakulauseke 2			
domestic violence or domestic abuse or intimate partner violence AND perpetrator or abuser or offender AND programs or services or interventions AND evaluation NOT usa			
Hakulauseke 3			
domestic violence or domestic abuse or intimate partner violence AND perpetrator or abuser or offender AND programs or services or interventions AND Europe	12 kpl	4 kpl	3kpl
Hakulauseke 4			
domestic violence or domestic abuse or intimate partner violence AND perpetrator or abuser or offender AND programs or services or interventions AND victim or survivor AND views or opinions or perceptions or beliefs or attitudes or experience NOT usa	92 kpl	25 kpl	3 kpl
Lumipalloefektinä	1 kpl		1 kpl
AINEISTO KOKONAISUUDESSAAN			23 artikkelia

Aineiston koko vaihteli tutkielman teon eri vaiheissa, sillä aluksi näytti, että useampi tutkimus vastaa tutkimuskysymyksiini, mutta tarkempi lukeminen osoitti, ettei tutkimus sittenkään sovi aineistoiksi. Artikkelien sisäänottokriteereinä käytin seuraavia määrittelyjä:

- Kokoteksti saatavilla
- Vertaisarvioitu
- Artikkelijulkaisu vuosina 2008–2020
- Englanninkielinen
- Tutkimus on olennainen tutkimuskysymyksen ja tutkielman kontekstin kannalta

Poissulkukriteereinä käytin seuraavia määrittelyjä:

- Tutkimus on tehty Euroopan ulkopuolella
- Artikkelissa on tutkittu muuta, kuin perheväkivallan interventioita
- Artikkelijulkaisu kielellä, jota en hallitse
- Tutkimustuloksissa ei ole vastaavuutta tutkimuskysymykseen
- Artikkelijulkaisu ei liity riittävän läheisesti miesten väkivallan katkaisuohtelmiin

Aineistooni tutustuessani pidin mielessä niin kutsutun lumipalloefektin eli tutustuin tutkimusartikkeleiden lähteisiin ja selailin myös sitä kautta löytyneitä tutkimuksia kootessani aineistoani. Täten löysin artikkelin, jossa on tutkittu lasten näkökulmaa miesten väkivallan katkaisuohtelmissa (Alderson, Westmarland & Kelly, 2013). Näin aineistoni on kokonaisuudessaan 23 artikkelia.

3.2.2 Aineiston kuvailu

Aineistoni tutkimukset ovat empiirisiä, ja ne on tehty kvantitatiivisin ja kvalitatiivisen menetelmin. Tutkimuksista kahdessa on käytetty sekä haastatteluja että kyselyjä. Yhdessä tutkimuksessa analysoidaan väkivallan katkaisuohtelman ohjatun vertaistukiryhmän dialogisuutta ja yksi on tapaustutkimus. Kyselytutkimuksia aineistoon sisältyy viisi. Samoin viisi tutkimuksista on kirjallisuuskatsauksia. Haastattelututkimukset, joita on kymmenen kappaletta, on toteutettu sekä yksilö- että ryhmähaastatteluin. Haastateltavat ovat väkivalta-työtä tekeviä ja heidän asiakkaitaan, miehiä, naisia ja lapsia.

Aineistoni tutkimuksista puolet (n=11) on tehty Iso-Britanniassa. Tämä vinouttaa aineistoa koskettamaan erityisesti sellaisia ohjelmia, joihin miehet on tuomittu osallistumaan oikeuden määräyksellä. Joskin osaan ohjelmista voi hakeutua myös vapaaehtoisesti, mutta vapaaehtoisia väkivallan katkaisuohtelmia käytetään erityisesti Pohjoismaissa. Keski-Eurooppa jää aineistossa lähes näkymättömiin. Arvelen, että julkaisut on tehty saksaksi tai ranskaksi, siten jäivät hakuni ulkopuolelle. Eniten tutkimuksia oli tehty sosiaalityön, psykologian ja kriminologian tieteenaloilla. Olen kirjannut julkaisualustat taulukkoon 3 (alla) ja tutkimusten keskeiset näkökulmat taulukkoon 4 (TAULUKKO 4. Aineistoksi valitsemani artikkelit).

Taulukko 3. Artikkelien julkaisualustat.

LEHTI	ARTIKKELEITA KPL
Child Abuse Review	4
International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	3
The European Journal of Psychology Applied to Legal Context	2
Journal of Family Violence	2
Aggression and Violent Behaviour	2
Child & Family Social Work	2
BMC Pregnancy and Childbirth	1
Child Abuse & Neglect	1
Child and Adolescent Social Work Journal	1
Child Psychiatry & Human Development	1
Journal of Community & Applied Social Psychology	1
Journal of Family Therapy	1
Journal of Interpersonal Violence	1

Väkivallan katkaisuohtelmien arviointia käsittelevien tutkimusten aineistot on koottu useista eri maista (n=12–19 maata) ja väkivallan katkaisuohtelmista (esim. Akoensi, Koehler, Lösel & Humphreys, 2012; Hamilton, Koehler & Lösel, 2012). Esimerkiksi väkivallan katkaisuohtelmien arvioinnin tilannekatsaus on koottu yhteen 12 maasta ja aineisto

koskettaa 7 212 miesasiakasta (Lilley-Walker, Hester & Turner, 2016). Arviointia koskevissa tutkimuksissa on otettu huomioon triangulaatio eli tietoa on koottu monesta eri lähteestä, ja empiriaa on koottu niin työntekijöiltä, miesasiakkailta kuin heidän naispuolisoltaan ja lapsiltaan. Osa tutkimuksista on hyödyntänyt vain miesasiakkaiden itsearviointia. (esim. Akoensi ym., 2012; Alderson ym., 2013; McConnell & Taylor, 2014.)

Kaikkien tutkimusten naiset ja lapset on tavoitettu väkivaltatyön palveluista eli joko turvakodeista tai avopalveluista. Perheväkivaltaa kokeneita naisia käsittelevät tutkimukset on kaikki tehty haastattelemalla heitä (esim. Bostock, Plumpton & Pratt, 2009). Lapsia on enimmäkseen haastateltu. Yhdessä tutkimuksessa lasten perheväkivallasta seuraavia oireita on tarkastelu kvantitatiivisen kyselytutkimuksen avulla (Georgsson, Almqvist & Broberg, 2011). Kaikista 23 tutkimuksesta vain viidessä lapset ovat vastaajina tai haastateltavina.

Kulttuurisensitiivisyys näkyy aineistossa vain mainintoina siitä, että sen kehittämistä tulisi pohtia. Yhteisöllinen väkivalta jää näkymättömiin, sillä tutkimuksissa on keskitytty parisuhdeväkivaltaan, jota lapsi todistaa. Aineistossa ei mainita esimerkiksi lapsiavioliitoja, tyttöjen siveellisyyden kontrollointia eikä isien erilaisia taustoja. Naispuolisoja koskevissa tutkimuksissa saatettiin mainita naisten etninen tausta, mutta taustan merkitystä ei tutkimuksissa käsitelty lainkaan. Euroopassa on hyvin erilaisia kulttuureja ja ihmiset muuttavat maasta toiseen. Vuonna 2017 Euroopan Unionin maihin muutti noin 4,4 miljoonaa ihmistä, joista osa muutti Euroopan sisällä ja osa muutti muista maista (Eurostat, 2019, s. 1). Kulttuurisensitiivisyyden näkymättömyys aineistossa on näkemykseni mukaan merkittävä puute. Vain Zeynep Turhanin (2020) kirjallisuuskatsaus käsittelee miesten entisten ryhmien jäsenyyttä suhteessa väkivallan katkaisuojelmiin.

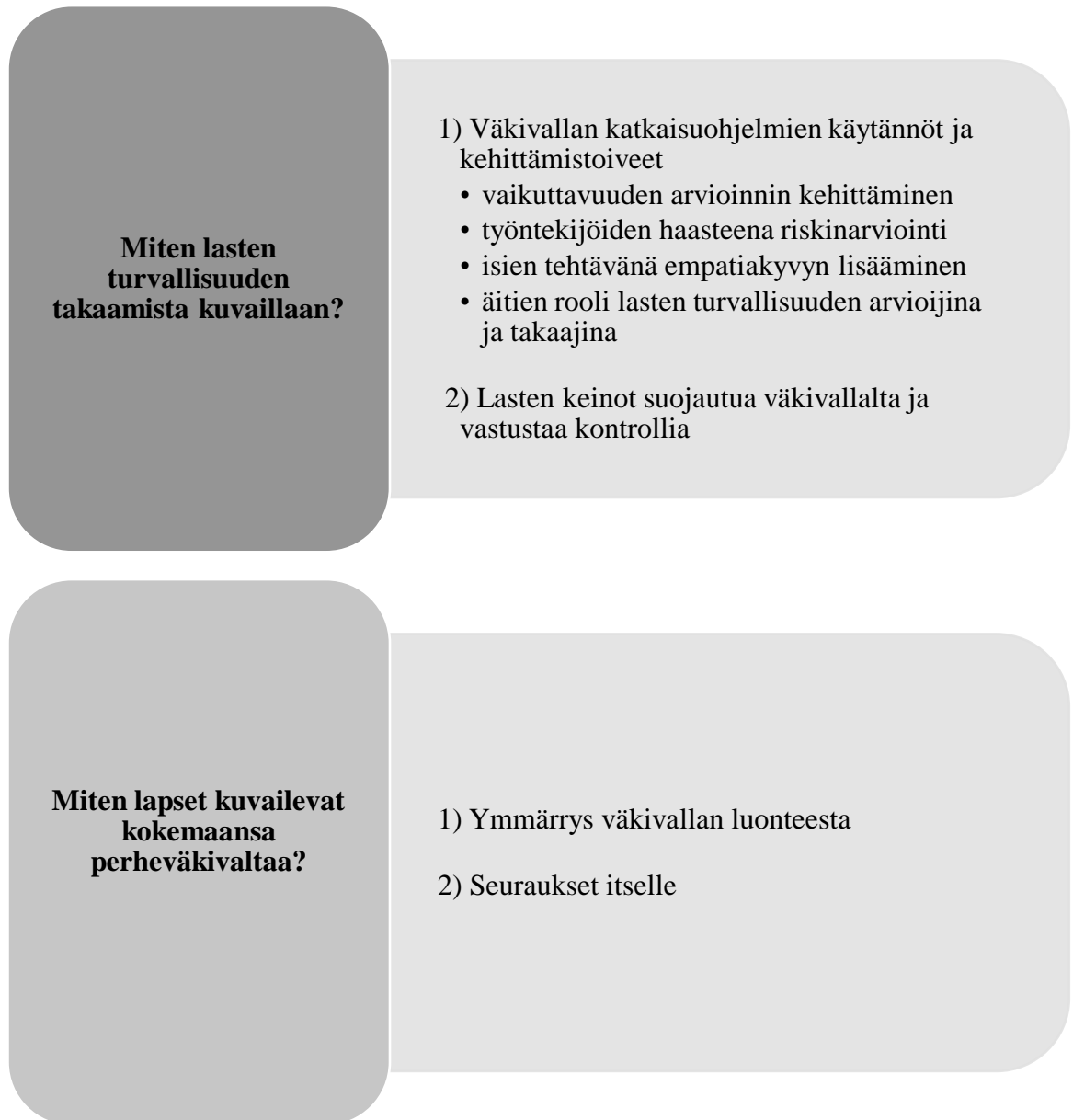
Aineistossa lähdetään siitä oletuksesta, että sukupuoli on dikotominen ja kaikissa aineistoni tutkimuksissa puhuttiin heterosuhteissa käytettävästä parisuhdeväkivallasta, miesten naisiin kohdistamasta väkivallasta. Sukupuolten ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus ei näy aineistossani. Ainoastaan yhdessä tutkimuksessa, yhden naisen puoliso oli nainen, mutta perheväkivallan eroavaisuutta hetero- ja lesbosuhteen välillä ei käsitelty tutkimuksessa (Bostock ym., 2009). Yhdessä kirjallisuuskatsauksessa todetaan, että myös väkivallan katkaisuojelmat, jotka on suunnattu naisille, on huomioitu aineistohaussa. Kuitenkaan tällaisia ohjelmia ei ole mukana tutkimuksen aineistossa. (Akoensi ym., 2012.)

Osa aineistostani vastaa hyvin tutkimuskysymyksiini ja osa ei niin täsmällisesti. Kirjallisuuskatsauksessa on ihan tavanomaista, että näin käy (Aveyard, 2014, s. 137). Kaikissa aineiston tutkimuksissa näkökulmana on sukupuolistunut väkivalta ja erityisesti miesten naiisiin kohdistama parisuhdeväkivalta. Aineistossa kuvataan sekä isien että isäpuolten käyttämiä väkivaltaa. Käytän näistä perheen miehistä jatkossa yhteisnimitystä isä, sillä aineistossa ei kuvattu tarkasti biologisen isän ja isäpuolen eroavaisuuksia vanhempana tai suhteen merkitystä lapselle. Jos sillä on merkitystä, että väkivaltaa käyttänyt mies on äidin uusi puoliso, käytän tuolloin erikseen termiä isäpuoli. Jos isän ja lapsen suhdetta on korostettu ja se on merkittävä väkivaltakokemukselle, käytän termiä biologinen isä.

3.2.3 Temaattinen analyysi

Luettuani tarkasti kaikki aineistoni artikkelit, lähdin pohtimaan, miten analysoin niiden sisältöjä. Kaikissa kirjallisuuskatsausten lajeissa aineistoa lähestytään systemaattisesti, niin myös kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa (Aveyard, 2014, s. 12). Tutkielmaani soveltuva tapa lähestyä aineistoa on teemojen kautta. Täten pystyn nostamaan esiin tutkimuskysymysteni kannalta tärkeitä kokonaisuuksia.

Päädyin analysoimaan aineistoni perinteisesti paperisia artikkeleja läpikäyden, ryhmitellen, ylivivaten ja muistiinpanoja kirjoittaen. Artikkelien ryhmittelyt, teemoittelut ja muistiinpanot tein MSOffice Word -ohjelmaa hyödyntäen. Tein Word-tiedostoon artikkelitaulukon, jonka avulla tarkastelin jokaisen artikkelin tutkimuskysymyksiä, aineistoa, lähestymistapoja, tutkimustuloksia sekä sitä, miten kyseinen artikkeli vastaa tutkimuskysymyksiini. Tarkastellessani jokaista artikkelia näiden eri osa-alueiden mukaan muodostin teemoja ja alateemoja. Tutkimuskysymykseeni, miten lasten turvallisuudentakaamista kuvaillaan, tunnistin ja löysin neljä teemaa: 1) väkivallan katkaisuohjelmien käytännöt ja kehittäminen ja 2) lasten keinot suojautua väkivallalta ja vastustaa kontrollia. Kysymykseni siitä, miten lapset kuvailevat kokemaansa perheväkivaltaa, jaoin kahteen teemaan: lapsen ymmärrykseen väkivallan luonteesta ja sen seurauksista itselle (Kuva 1).

Kuva 1. Teemoittelu.

Väkivallan katkaisuohjelmien käytännöistä ja kehittämistoiveista tunnistin ja nimesin edelleen neljä alateemaa: vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen, työntekijöiden haasteena riskinarviointi, isien tehtävänä empatiakyvyn lisääminen ja äitien rooli lasten turvallisuuden arvioijina ja takaajina.

3.3 Eettisiä kysymyksiä

Miesten kanssa tehtävä väkivallan katkaistyö ja sen tutkimus voivat saada aikaan vastustusta, sillä perheväkivaltakeskustelu suuntautuu hyvin herkästi sukupuolten väliseen vertailuun. Näkemykseni mukaan miesten kanssa tehtävä väkivallan katkaisutyön ja sen tutkimus on ytimeltään lasten ja naisten ihmisoikeuksien ajamista. Jos väkivallan tekijä ei saa tukea, hän mitä todennäköisemmin tulee tekemään uusia väkivaltaisia tekoja. Väkivalta ei lopu aina eroon, jolloin naisten turvaaminen ei yksin riitä katkaisemaan väkivaltakierrettä. Eron jälkeen mies voi ryhtyä vainoamaan entistä puolisoaan tai hän löytää uuden puolison. Jos mies ei saa tukea väkivallattomuuteen, on riski, että hän jatkaa väkivaltaista käyttäytymistä ja syntyy aina vain uusia uhreja. En näe eettistä ristiriitaa miesten ja naisten auttamisessa, kun kyse on perheväkivallasta. Tämä johtuu siitä, että olen sitoutunut sosiaalityön eettisiin periaatteisiin, joissa keskeistä ovat jokaisen ihmisoikeudet ja oikeudet hyviin sosiaalipalveluihin (Talentia, 2017, s. 11–12, 20). Väkivaltatyössä lasten, naisten ja miesten kanssa on sama tavoite: väkivallan ja inhimillisen kärsimyksen loppuminen.

Minulla on vahva mielipide siitä, ettei naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa saada loppumaan, jollei väkivallan katkaisuohjelmien ylläpitoon, kehittämiseen ja tutkimiseen ohjata resursseja. Ajattelen, ettei perheväkivallan vähentämiseen ja loppumiseen ole poliittista tahtoa, sillä hyvistä ihmisoikeussopimuksista ja -julistuksista huolimatta lakien toteutus ei ole täysin onnistunut. Naisten ja lasten kokemaa väkivaltaa vähätellään siirtämällä vastuu väkivallan loppumisesta naisten ja heille tarkoitettujen palvelujen vastuulle. Esimerkiksi Suomessa hallituksen esityksessä sosiaalihuoltolaiksi ei mainita väkivallan tekijöiden auttamista ja esityksessä kerrotaan, että turvakotityön tarkoitus on katkaista väkivaltakierre (HE 164/2014 vp, s. 39–40). En ole vielä täysin ymmärtänyt sitä, miksi perheväkivalta rikoslajina nähdään toisin, kuin muut rikokset: rikosten loppuminen on osin uhrien ja heidän palvelujensa vastuulla.

Tutkielmassani haluan välttää sitä, että leimaan yhden ihmisryhmän negatiivisesti (Kuula, 2011a). Miehet eivät ole kollektiivisesti vastuussa yksilöiden käyttäytymisestä. Olen pyrkinyt teoriaosuudessa kuvaamaan sitä yksilötason vaihtelua, joka väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyy: se on jossain määrin kaikkien ihmisten haaste. Perheväkivallan käyttäminen on yhteiskunnallisesti ja maailmanlaajuisesti erityisesti miessukupuolen ongelma, jolloin siitä

tulee kirjoittaa rehellisesti ja sitä tulee myös tutkia miesten näkökulmasta (Jokinen, 2000, s. 22). Olen pyrkinyt osoittamaan kriittisesti niitä kohtia, joissa auttamisjärjestelmä tai teorialat näkevät käyttäytymisen miesten muuttumattomana ominaisuutena. Tarkoitukseni on ollut nostaa esiin sitä, että väkivaltaa käyttäneet miehet ovat kykeneviä muuttumaan ja ettei väkivalta ole ihmisen persoonallisuuden piirre, vaan käyttäytymistä. Toisinaan perheväkivalta voi olla huonoja valintoja, huonossa elämäntilanteessa.

Vahva mielipiteeni siitä, että perheväkivallan loppumiseen tulisi tähdätä miesten kanssa tehtävällä työllä, vaikuttaa siihen, miten luen ilmiötä koskettavaa tutkimusta ja mitä ajattelen soveltuvista teorioista. En ole vakuuttunut siitä, että sukupuolistuneen väkivallan teoria pystyy yksin tavoittamaan ilmiön kompleksisuutta. Ajattelen, että kriminologian ja psykologian teorioiden pohjalta väkivallan katkaisutyötä pystyy kehittämään siten, että työssä tavoitetaan käyttäytymiseen liittyvät yksilötason haasteet. Kuitenkin olen täysin samaa mieltä teoriassa esiintyvän näkemyksen kanssa, että asenteet ja sosiaalinen oppiminen vaikuttavat siihen, millaista käyttäytymistä ihminen itselleen sallii. Yhteiskunnan ja yksilön ajatukset sukupuolten välisestä tasa-arvosta, sukupuolten ominaisuuksista ja rooleista vaikuttavat väkivaltaiseen ja väkivallattomaan käyttäytymiseen. Sosiaaliset ilmiöt ovat monimutkaisia ja niiden kuvaaminen ja tutkiminen onnistuu tulkintani mukaan parhaiten soveltamalla eri tieteenaloja. Näkemykseni mukaan asiasta ei ole tarpeen kehittää metodikiistaa, vaan kunnioittaa kaikkia näkökulmia arvokkaina ja toisiaan täydentävinä.

Tutkimuskysymykseni ohjasivat minut lasten kokemusten tarkasteluun ja väkivaltatyön käytäntöihin. Tällöin huomasin, etteivät poliittiset seikat olleet enää mielessäni, vaan uppouduin työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksiin. Mielestäni olen siis onnistunut sekä ilmaisemaan mielipiteeni, että olemaan riittävän objektiivinen tehdessäni tutkielmaani. Aineistonani ovat tieteelliset, eurooppalaiset artikkelit, jotka koskettavat miesten väkivallan katkaisuohjelmia tai monitoimijaisia perheväkivallan interventioita. Tällöin keskeistä on, että kunnioitan toisten tekemää tutkimusta ja olen erityisen huolellinen viittausten kanssa. Olen parhaani mukaan noudattanut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta ajattelussani ja kirjoittaessani tutkielmaani (Varantola ym., 2012). Kirjallisuuskatsausta tehdessäni olen ollut erityisen huolellinen siinä, etten vääristele aineistoani mukauttamalla toisten tutkimustuloksia oman tutkielmani eduksi (Varantola ym., 2012, s. 8). Käytin paljon aikaa ajatus- ja analyysityöhön aineiston parissa, sillä halusin varmistaa itselleni sen, etten etsi vain omaa mielipidettäni vahvistavia tutkimuksia.

Mietin pitkään, kelpuutanko aineistooni sellaiset uhritutkimukset, jotka on tehty väkivalta-työn palveluiden asiakkaiden parissa, mutta joista ei käy ilmi se, ovatko lasten isät tai isäpuolet osallistuneet väkivallan katkaisuohtelmaan. Pohdin sitä, onko tutkimusten yhteys miesten väkivallan katkaisuohtelmiin riittävä? Vääristävätkö uhritutkimukset aineistoani niin, että se laajenee yleiseen perheväkivaltatyöhön miesten väkivallan katkaisuohtelmien sijaan? Istanbulin sopimuksessa veloitetaan, että miesten ohtelmien tulee työskennellä ja niitä tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä uhripalvelujen kanssa. Voin olettaa, että vaikka tutkimus on tehty uhripalveluissa, on sillä yhteys miesten palveluun. Useat miesten katkaisuohtelmat toimivat samassa organisaatioissa uhripalvelujen kanssa tai perheväkivallan interventiot ovat monitoimijaisia. Arvotin valintani sen mukaan, että katsoin lasten kokemusten olevan olennaista tietoa miesten väkivallan katkaisuohtelmien ja monitoimijaisen väkivaltatyön kehittämislle. Aineistoa valitessa tulee olla kriittinen, muttei liian kriittinen (Aveyard 2014, s. 99). Päädyin siihen, että sisällytän aineistooni lapsia koskettavat tutkimukset, jotka on toteutettu turvakotiasiakkaiden tai monitoimijaisten perheväkivallan interventoiden uhripalveluissa, jos löydän niiden sisällöistä vastaavuutta tutkimuskysymyk-siini.

Ajattelin paljon myös tieteelliseen vilppiin liittyviä seikkoja (Kuula, 2011b). Kirjoittaes-sani huomasin haasteeni olevan siinä, etten plagioi itseäni. Olen kirjoittanut aiemmissa opinnoissani ja työssäni jonkin verran perheväkivallan ilmiöistä, jolloin herkästi tulen tois-taneeksi itseäni ja kirjoittaneeksi samoin sanoin vuodesta toiseen. Toiseksi en ole aina ihan varma siitä, mistä olen jonkin ajatuksen perheväkivallasta kuullut tai oppinut; onko tietoni kokemuseräistä, yleistietoa vai tieteellistä, tutkittua tietoa. Rehellinen totuus on se, että perheväkivallan tietämykseni perustuu opittuun tietoon. Olen oppinut entisiltä asiakkail-tani, kollegoiltani, yhteistyökumppaneiltani ja tieteentekijöiltä. Kirjoittaessani maisterintut-kielmaa olen kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että merkitsen kaikki lähteet asianmu-kaisesti ja selkeästi, jotta lukijan olisi helpompi seurata mistä mikäkin väite on peräisin.

4 TULOKSET

4.1 Väkivallan katkaisuohjelmien käytännöt ja kehittämistoiveet

Lapsen turvallisuuden takaaminen mainittiin kaikissa aineistoni tutkimuksissa, jotka käsitelivät väkivallan katkaisuohjelmien kehittämistä ja käytäntöjä. Useimmissa tutkimuksissa lasten huomiointi jäi ainoastaan maininnan tasolle, eikä asiaa avattu tarkemmin. Suurimassa osassa tutkimuksia, hyväksi käytännöksi kuvattiin monitoimijaista työtettä, jossa viesti eri väkivaltatyön palvelujen välillä kulkee sujuvasti. Palvelut olisi hyvä aloittaa nopeasti sen jälkeen, kun väkivalta tulee viranomaisten tai työntekijöiden tietoon. Kaikille perheväkivallan vaikutuspiirissä olleille tulisi tarjota yksilöityä ja yksilökeskeistä, kokonaisvaltaista tukea. Tärkeää on tarjota tukea väkivallan tekijälle, väkivallattomuustaitojen opetteluun ja henkisen tuen vuoksi, mutta myös sen vuoksi, että työntekijä seuraa hänen käyttäytymistään. (Cleaver, Maras & Oram, 2019, s. 152; Madoc-Jones & Roscoe, 2010, s. 162; Wagner, Jones, Tsaroucha & Cumbers, 2019, s. 48.)

Perheväkivalta esitettiin lastensuojelullisena ongelmana ja ohjaukset sosiaalityöstä väkivallan katkaisuojelmiin olivatkin kasvaneet 2010-luvulla. Haasteena oli se, että sosiaalityöntekijät näyttivät jättävän väkivallan tekijän avuntarpeen huomioimatta, jolloin vastuu lasten turvallisuudesta siirtyi äidille. (Alderson ym., 2013, s. 184.) Sosiaalityöntekijät ohjasivat isän väkivallan katkaisuojelmaan, mutta jatkotyöskentely perheenjäsenten kanssa ei ollut monitoimijaista ja holistista. Useamman tutkimuksen mukaan lasten putoaminen palveluverkosta vältettäisiin sillä, että kaikissa palveluissa tarkistetaan lasten avuntarve. Lasten suojelutehtävässä epäonnistuessaan järjestelmä jättää kaikkein heikoimmat avun ulottumattomiin. (Callaghan, Alexander, Sixsmith & Fellin, 2018, s. 1571; Alderson ym., 2013, s.191.)

Monitoimijainen työote esitettiin toimivimmaksi silloin, kun väkivaltatyön palvelut ovat saman organisaation sisällä tai muuten lähekkäin, jolloin tiedonvaihto on sujuvaa. Turvallisuuden ja uusintarikollisuuden ehkäisyn kannalta erityisen hyvänä oli pidetty kokeiluja, joissa perheväkivaltatyön ammattilaiset työskentelevät poliisilaitoksella tai poliisi ohjaa perheen väkivaltatyöhön heti kotihälytyksen jälkeen. Perheenjäsenet kertoivat kokeneensa,

että tärkeintä tällaisessa yhteistyössä oli henkisen tuen saaminen. Työntekijöiden näkökulmasta tavoite on ollut antaa nopeaa ja kokonaisvaltaista tukea kriisitilanteissa. (Cleaver ym., 2019, s. 151.)

Nopean puuttumisen mallien puolesta puhuu sekin, että samat miehet tekevät useita perheväkivaltarikoksia, jolloin on tehokkaampaa pyrkiä puuttumaan heidän käyttäytymiseensä varhaisessa vaiheessa, sen sijaan, että odotetaan oikeuden päätöksiä ja mahdollista ohjausta väkivallan katkaisuojelmaan. Jos väkivallan tekijä ei saa apua silloin, kun perheväkivalta tulee poliisin tietoon, on todennäköistä, että väkivalta jatkuu saman tai uusien uhrien kanssa. Monitoimijaisissa, nopean puuttumisen malleissa, tieto tekijän uusimista väkivallan teoista välittyi paremmin väkivaltatyöntekijöiltä poliisille ja toisinpäin, ja uusintarikollisuus pieneni. (Banting, Butler & Swift, 2018, s. 460, 500; Cleaver ym., 2019, s. 151.)

Tutkimusten perusteella voi sanoa, että väkivallan syklisyyteen voidaan puuttua erityisesti kriisitilanteissa, kun tieto väkivallasta tulee viranomaisille.

Tutkimuksista kävi ilmi, että lapset toivoivat, että heitä kuunneltaisiin ja perheväkivallasta kertominen johtaisi asianmukaisiin toimenpiteisiin. Lapset olivat kertoneet perheväkivallasta esimerkiksi koulun henkilökunnalle, mutta kokivat, ettei siitä seurannut mitään. Lisäksi nuoret toivoivat työntekijöiltä tietoa perheväkivallasta. (Stanley, Miller & Richardson Foster, 2012, s. 196, 199.) Väkivallan uhrien voimattomuuden tunnetta lisäsi se, jos työntekijä vaikutti keinottomalta tai toimenpiteet eivät olleet mitoitettu oikein väkivallan vakavuuteen nähden. Erityisesti nuoret kokivat itsensä tällöin petetyiksi. Aikuisille, sekä väkivallan tekijöille että kokijoille, oli tärkeää, ettei väkivaltatyön ammattilainen saa heitä tuntemaan itseään huonoksi vanhemmaksi. Vanhempien ero ei tarkoita välttämättä väkivallan loppumista, ja väkivallan seuraukset jatkuvat eron jälkeen. Tämän vuoksi uhrien tuki ei voi loppua eroon. (Stanley ym., 2012, s. 197–199.)

4.1.1 Vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen

Väkivallan katkaisuohjelman vaikuttavuuden arviointi on tärkeää naisten ja lasten turvallisuuden kannalta. Tutkimuksissa suurin kysymys oli se, miten onnistunut väkivallan katkaisutyö arvioidaan ja kuka sitä arvioi (Lilley-Walker ym., 2016, s. 879). Perheenjäsenten kokemukset väkivallasta ovat usein toisistaan eroavia, ja väkivalta voidaan kieltää tai siitä

voidaan puhua lieventäen tai ylikorostaen (Stanley ym., 2012, s.198). Väkivallan katkaisuhjelmien vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota muuhunkin kuin väkivallan tekojen vähenemiseen tai lisääntymiseen. Nyt ohjelmissa mitataan väkivallan tekojen loppumista tai vähenemistä ja prosessin ja vaikuttavuuden arviointi on puutteellista. Usein edes perustietoa ei kerätä: kuinka moni aloittaa ja kuinka moni läpikäy ohjelman. (Hamilton ym., 2018, s. 1198–1999.)

Tutkimuksista ilmenee, että väkivallan katkaisuhjelmissa kerätään vain vähän tietoa siitä, millaiset miehet osallistuvat ohjelmiin ja minkä tyyppisellä miehellä on paremmat mahdollisuudet muuttaa käyttäytymistään. Nykyhetkellä näyttää siltä, että ohjelmiin osallistuvat miehet vastustavat muutosta. Silti osa tästäkin joukosta käy ohjelman läpi ja onnistuu muuttamaan käyttäytymistään. (Lilley-Walker ym., 2016, s. 876.) Espanjassa on kehitetty kysely IPVRAS (*Intimate Partner Violence Responsibility Attribution Scale*), jolla arvioidaan miesten attribuutiota vastuunotosta. 12 kohdan asteikolla arvioidaan muun muassa miesten persoonallisuuden piirteitä, kuten antisosiaalisia ja narsistisia taipumuksia, impulssikontrollin puutteita, miesten asenteita, kuten uhrin syyttämistä, tyytyväisyyttä oikeusjärjestelmään ja elämän stressitekijöitä, kuten taloustilannetta ja alkoholinkäyttöä. Ohjelmien vaikuttavuutta voisi parantaa, kun ne suunniteltaisiin miesten oppimis- ja käyttäytymistyylien ja persoonallisuuden piirteiden mukaiseksi. (Hamilton ym. 2018, s. 1197–1198; Lila, Oliver, Catala-Miñana, Galiana & Gracia, 2014, s. 34; Akoensi, Koehler ym., 2012, s. 1218.)

Tutkimuksessa, joka oli tehty 19 Euroopan maassa ja johon osallistui 54 väkivallan katkaisuhjelmaa, 80 prosenttia kertoi jollain tavoin arvioivansa omaa ohjelmaansa ja 57 prosentissa ohjelmista oli tehty vaikuttavuuden arviointia (Hamilton ym., 2018). Arvioinneissa otettiin huomioon väkivallan tekojen uusiutuminen tai väheneminen sekä psykologiset ja käyttäytymiseen liittyvät muutokset. Arviointi tapahtui useimmiten miehen itsearviointina ja työntekijän arviona. Osassa ohjelmia väkivallan tekojen uusiutumisesta tai vähenemisestä kysyttiin naispuolisoilta tai heidän työntekijöiltään. Haasteena väkivallan katkaisuhjelmien strukturoidun arvioinnin kehittämisessä on ollut se, että erilaiset ohjelmat on soveltaen siirretty maasta toiseen. Eniten sovellettu ohjelma on Duluthin malli. Ei kuitenkaan ole tietoa siitä, miten väkivallan katkaisuhjelmat ovat soveltaneet mallia eli miten sitä on muutettu kussakin toimipisteessä ja maassa. Ohjelmien soveltamisessa tulisi osata arvioida

toimimattomia elementtejä, jottei käytetä jotain sellaista, mikä ei auta väkivallattomuuden pyrkimyksissä. (Mts. 1196, 1201.)

Väkivallan katkaisuohjelmien ja niiden arvioinnin kehittämiskohteena ovat myös kulttuuristen normien ja etnisyyden huomioiminen (Hamilton ym., 2018, s. 1198; Turhan, 2020, s. 5–6; Madoc-Jones & Roscoe, 2010, s. 157). Motivoiva haastattelu vaikuttaisi olevan hyvä keino haastaa miehiä pohtimaan sukupuolten välistä tasa-arvoa, luokkaeroja, patriarkaalisia asenteita ja maskuliinisuutta. Euroopassa on paljon pakolaistaustaisia miehiä, joiden kokemukset rasismista ja rodusta sekä oman maan menettämisestä ja maahanmuuton stressistä tulisi huomioida heidän väkivaltakäyttäytymisessään ja sen hoidossa. Väkivallan katkaisuohtjelmat painottuvat parisuhdeväkivaltaan heterosuhteissa eikä niissä vaikuta olevan juurikaan huomioitu yhteisöllisen väkivallan piirteitä. Nykyisten väkivallan katkaisuohtjelmien rinnalle tulisi kehittää yhteisöllisiä ja kulttuurisensitiivisiä malleja. Haasteena voi olla, että usein naisen oletetaan olevan vastuussa perheen koossa pysymisestä tai uskonnolliset johtajat voivat kieltää täysin perheväkivallan koskettavan heidän yhteisöään. Länsimaaiset auttavat saattavat myös itse normalisoida toisten kulttuurien väkivaltaa. (Turhan, 2020, s. 5–6; Madoc-Jones & Roscoe, 2010, s. 157.)

Tutkimuksissa väkivallan katkaisuohtjelmien työntekijät pohtivat sitä, etteivät olemassa olevat väkivallan katkaisuohtjelmat välttämättä sovi kaikille. Mies voi ajatella, ettei ohjelma ole häntä varten, jos hän ei ole käyttänyt fyysistä väkivaltaa tai jos mies ajattelee, että muut ohjelmaan osallistuvat ovat rikollisia. Vähemmistöä edustava mies saattaa kulttuurisen leimautumisen pelossa jättää menemättä ohjelmaan. Vapaaehtoisen ohjelman etu on työntekijöiden mielestä se, että niissä todennäköisemmin käsitellään myös isyyttä. Pakolliset ohjelmat keskittyvät enemmän riskinarviointiin väkivaltarikoksen uusimisen näkökulmasta. Ohjelmia ei kuitenkaan voi markkinoida pääasiallisesti isyyden kautta, sillä tällöin lapsettomat miehet jäävät tavoittamatta. Väkivaltatyötä ei myöskään voi liudentaa tai sekoittaa tavanomaiseen perhetyöhön, vaikkakin joissain väkivallan katkaisuohtjelmissa on elementtejä perheterapiasta tai -neuvonnasta, jos työote on holistinen. Tutkijat peräänkuuluttavat tutkimusta siitä, miten isyyden käsittely väkivallan katkaisuohtjelmissa vaikuttaa pitkällä aikavälillä lasten turvallisuuteen. (Featherstone & Fraser, 2012, s. 258–260; Turhan, 2020, 4.) Tutkijoiden jatkuva debatti siitä, minkä on paras lähestymistapa väkivaltaan ja paras tapa hoitaa tekijöitä ei anna työntekijöille ohjausta siinä, miten palveluja tulisi toteuttaa (Akoensi ym., 2012, s. 1207).

Vaikuttavuuden arvioinnin käsittelyn yhteydessä tuli esille myös suosituksia lasten kanssa työskentelyyn. Lapsille suunnattuja kyselyjä ja arviointeja kehittäessä pitäisi olla sensitiivinen ja lapsen oman työntekijän tulisi tuntea hänet. Lapsen työntekijä ei useimmiten ole sama, joka työskentelee isän kanssa, vaan työntekijä on lasten väkivaltatyön palvelusta. Työntekijän pitää osata toimia sen mukaan, miten lapsi kuvailee väkivallan riskiä itselleen. Lapsen työntekijän tulee arvioida, pitääkö lapsen ja isän kontakti turvata heti. (McConnell & Taylor, 2016, s. 188.) Lasten kanssa työskennellessä tulisi ottaa huomioon heidän erilaiset kokemuksensa perheväkivallasta: tilannesidonnaisesta, reaktiivisesta väkivallasta jatkuvaan kontrolliin ja parisuhdeterroriin. Väkivallan vaikutukset tulisi arvioida lapsen kanalta myös huoltajuudesta päätettäessä. Lapset eivät välttämättä halua olla isän kanssa tekemisissä, jos he ovat nähneet koko lapsuutensa vakavaa väkivaltaa äitiä kohtaan ja ovat vakuuttuneita siitä, että isä voi tappaa äidin. (Cater & Sjögren, 2016, s. 483; Øverlien, 2013, s. 285.)

4.1.2 Riskinarviointi työntekijöiden haasteena

Kirjoittaessani työntekijöistä tässä luvussa, tarkoitan miesten väkivallan katkaisuohjelmien työntekijöitä, jollen toisin mainitse. Työntekijät ovat koulutukseltaan useimmiten sosiaalityöntekijöitä, psykologeja, psykoterapeutteja tai muita soveltuvan koulutuksen saaneita ammattilaisia (Vall, 2017, s. 29).

Tutkimuksista selvisi, että harva väkivallan katkaisuojelma tarjoaa suoraan tukea miesten lapsille, mutta pyrkii huomioimaan lapsen turvallisuuden vähintään äidin kautta tekemällä äidille ja lapsille turvasuunnitelman. Joissain väkivallan katkaisuojelmissa äiteihin oltiin yhteydessä jatkuvasti sinä aikana, kun mies osallistuu ohjelmaan, jotta lasten turvallisuustilannetta voidaan seurata ja arvioida. Äideiltä kerätään tietoa miehen käyttäytymisen muutoksesta tai muuttumattomuudesta. Iso-Britanniassa tutkituista 44 ohjelmasta puolet (n=22) otti lapset jollain tavoin huomioon työssään ja kolme tarjosi suoraan tukea lapsille (Alderson ym., 2013, s. 186). Yhteydenotto äitiin tapahtui usein kumppaniorganisaatiosta eikä väkivallan katkaisuojelmista. (Alderson ym., 2013, s. 186; Madoc & Roscoe, 2010, s. 156, 161).

Riskinarvointi tulisi Istanbulin sopimuksen mukaisesti toteuttaa monitoimijaisesti, yhdessä väkivallan tekijöiden ja kokijoiden palvelujen kesken. Aldersonin ja kumppaneiden (2013) tutkimuksen mukaan yhteistoimintaan lasten ja naisten palveluiden kanssa ei ole riittävästi resursseja. Tämän vuoksi lapsille ei aina annettu tukea tai heitä ei ohjattu väkivallan katkaisuohjelmista lasten omiin palveluihin. Lasten ohjaamattomuutta puolustettiin esimerkiksi siten, että isien kanssa työskentely vaikuttaa suoraan myös lasten turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Työntekijät toivoivat enemmän resursseja, jotta he voisivat auttaa perheitä kokonaisvaltaisemmin. Heille oli tärkeää, että lasten turvallisuus lisääntyy sen myötä, kun he työskentelevät isien kanssa ja usein he toivoivat, että olisivat voineet tehdä enemmän lasten tilanteen turvaamiseksi. (Mts. 187–188.)

Työntekijät toivat tutkimuksissa esille, ettei strukturoitu arviointi välttämättä sovi kaikille miehille, sillä heidän toteuttamansa interventio on yksilöllinen, riippuen asiakkaan sisäisestä motivaatiosta ja kriminogeenisistä tekijöistä. Kuitenkaan väkivallan katkaisuohtelmissa ei ole systemaattista arviointia siihen, millaiset interventiot ovat vaikuttavia eri tyyppisille väkivallan tekijöille. Ammatilainen arvioi itse, millaisia teemoja yksilöiden kanssa on hyvä käsitellä ja minkälainen työote on paras. (Akoensi ym., 2012, s. 1218; Hamilton ym. 2018, s. 1197-1198; Lila ym., 2014, s. 34.) Riskinarvointi väkivallan katkaisuohtelmissa perustui tällöin miehen itsensä ja työntekijän arvioihin siitä, onko mies käyttänyt väkivaltaa ohjelman aikana, ovatko hänen kognitiiviset taitonsa parantuneet, sietääkö hän vihan tunteita paremmin, tunnistaako hän syyllisyyden tunteita ja ovatko hänen vuorovaikutustaitonsa parantuneet. Usein samoja asioita kysyttiin naispuolisolta, jotta tietoa saatiin myös toisesta lähteestä. (Akoensi ym., 2012, s. 1219; Hamilton ym., 2012, s. 1197–1198.) Työntekijät kuvasivat, että miesten itsearviointi oli usein samansuuntainen heidän arviointinsa kanssa. Lisäksi miesten itsearviointi antoi työntekijöille tietoa tulevaa käyttäytymistä indikoivista seikoista ja siitä, kuinka paljon mies mahdollisesti vastustaa työskentelyä. (McConnell & Taylor, 2016, s. 185–186.)

Työntekijät toivoivat, että strukturoidut arviointilomakkeet olisivat sovellettavissa ohjelman terapeutisessa työskentelyssä. Nyt useat heistä esittävät, että arviointilomakkeet ovat irrallisia ja vain tiedonkeruuta ja tilastointia varten. Strukturoidut arviointilomakkeet voivat olla myös vaikeasti ymmärrettäviä luki- ja oppimishäiriöisille asiakkaille, jolloin niiden täyttäminen kestää kauan. Työntekijällä on usein vain rajoitettu määrä yksilötapaamisia

asiakkaan kanssa. Jos asiakas täyttää lomakkeita vain organisatorisista syistä, se ei työntekijöiden mielestä lisää luottamuksellisen suhteen rakentumista, kun yksilökontakti on muutenkin lyhyt. Jos arviointi tehdään heti alussa, kun asiakas ei vielä tunne työntekijää, voivat kysymykset olla liian intiimejä, jotta asiakas vastaisi niihin rehellisesti. Arvioinnin ajankohdan tulisi olla työntekijän arvioitavissa joustavasti. Työntekijät kertoivat myös, että lomakkeet sisältävät usein negatiivisiksi miellettyjä sanoja. Väkivaltasanasto voi muutenkin aiheuttaa hämmennystä, sillä kokemus väkivallasta on subjektiivinen eikä ammattilaisten määrittämä sanasto välttämättä vastaa asiakkaiden omia tulkintoja ja käsitystapoja. Kysymykset vaativat myös sen muistamista, milloin ja millaista väkivaltaa on käyttänyt ja osaan kysymyksistä on vaikea vastata rehellisesti. (McConnell & Taylor, 2016, s. 187–188.)

Ammattilaiset tarkastelivat myös ylisukupolvisuuden ilmiötä oman työnsä kannalta. Riskinarviointiin tämä liittyy arvioni mukaan siten, että työntekijät kiinnittävät omassa arviossaan huomiota myös muihin perheväkivallan riskeihin, kuin vain väkivallan uusiutumiseen tai jatkumiseen. Työntekijöiden kokemusten mukaan lapsuudessa kotona nähty väkivalta on vain yksi indikaattori tai riskitekijä sille, että lapsi aikuisena käyttää tai kokee väkivaltaa parisuhteessa. Perheväkivallan näkeminen voi työntekijöiden mukaan olla yksi riskitekijä sille, että lapsi aikuisena solmii epätasa-arvoisia ja väkivaltaa sisältäviä parisuhteita. Ammatilaiset lähestyivät väkivaltaista käyttäytymistä kompleksisena ilmiönä, johon ei vaikuta vain yksi lapsuudenkokemus. Näin ollen lasten sisäinen vahvuus, resilienssi ja persoonalliset tekijät vaikuttavat siihen, miten lapset pystyvät käsittelemään näkemäänsä perheväkivaltaa. (Wagner ym., 2019, s. 44–45.) Työntekijät arvioivat, että osallisuus ja kokemus hyvistä ihmissuhteista voivat tasapainottaa kielteisiä kokemuksia. Myönteiset kokemukset tarjoavat lapselle ymmärrystä siitä, minkälainen ihmisten välinen käyttäytyminen on hyvää ja hän voi oppia hallitsemaan konflikteja väkivallattomin keinoin. (Wagner ym., 2019, s. 46.)

Vaikka työntekijät arvioivat, ettei mallioppiminen ole kovin merkittävää väkivaltaisessa käyttäytymisessä, he kuvasivat, että heidän miesasiakkaistaan suurimmalla osalla on väkivaltakokemuksia omassa lapsuudessaan. Jotkut väkivaltaa käyttäneet miehet olivat kertoneet lapsuudessa kokemastaan väkivallasta, mutta he eivät osanneet verrata sitä lainkaan omaan käyttäytymiseensä. Työntekijät pohtivat, että kotona nähty väkivalta voi aiheuttaa huonoa itsetuntoa ja itseluottamusta sekä haasteita kiintymyssuhteissa ja se voi vaikuttaa

kykyyn solmia ihmissuhteita sekä hallita konflikteja ja tunteita. Ammatilaiset esittivät, että etenkin poikalapset ovat riskissä sille, että he käyttäytyvät aikuisena suhteissaan väkivaltaisesti (Wagner ym., 2019, s. 44–45, 49). Ammatilaiset painottivat lapsen yksilöllisiä ominaisuuksia siinä, miten he käsittelevät näkemäänsä perheväkivaltaa. Tämän vuoksi lasten palveluja tulisi tarjota yksilökeskeisesti, lapsen yksilöllinen tilanne huomioiden, eikä yleistää tutkimustuloksia. Vaarana on muuten, että työntekijät joko ohittavat lapsen kokemukset tai tuomitsevat nuoret pojat potentiaalisina väkivallan tekijöinä ja tytöt uhreina. (Callaghan ym., 2018, s. 1571; Wagner ym., 2019, s. 47–49.)

Tutkimusten mukaan riskinarvioinnissa on suositeltavaa käyttää triangulaatiota. Tärkeää olisi ottaa myös lapset mukaan sekä turvasuunnitelmien tekemiseen että turvallisuuden arviointiin, sillä lapsilla on luovia keinoja vastustaa kontrollia ja suojautua väkivallalta. Lapsilla on oma näkemys siitä, onko isä muuttanut käyttäytymistään. Väkivallan katkaisuohjelmassa ja kaikessa väkivaltatyössä tulee muistaa, että lapset ovat parisuhdeväkivallan suoria uhreja. (Akoensi, 2012, s. 1219; Callaghan ym., 2018, s. 1571; Hamilton ym., 2012, s. 1197; McDonnell & Taylor, 2016, s. 185; Øverlien, 2013, s. 285.)

Laatukriteerien mukaisesti riskinarviointia väkivallan uusiutumisesta ja lasten turvallisuudesta tulisi tehdä kaikissa väkivaltatyön palveluissa. Monitoimijaisesti väkivaltatyötä tekevät työntekijät ilmoittivat työskentelevänsä koko perheen kanssa, mutta kun työtä tarkasteltiin tarkemmin, huomattiin, että työskentely tapahtui itseasiassa pääosin naisten ja lasten kanssa eikä tieto perhetilanteesta välittynyt miesten väkivallan katkaisuojelmiin (Cleaver ym., 2019, s. 152).

Kun riskinarviointia isien, äitien ja lasten kanssa on kokeiltu, on tullut esiin, ettei se ole lainkaan ongelmatonta. Mies yrittää usein kontrolloida ja estää naisen yhteydenpidon työntekijään. Nainen puolestaan pelkää, että tieto vuotaa miehelle ja aiheuttaa lisää väkivaltaa. Jotkut naiset kokevat, etteivät he ole uhreja eikä miehen työskentely väkivallan katkaisuojelmassa kosketa heitä henkilökohtaisesti. Entiset naispuolisot eivät halua olla tekemisissä millään tavalla miehen asioiden kanssa. Lapsilla puolestaan on varsin kapea käsitys siitä, että isä ylipäätään osallistuu väkivallan katkaisuojelmaan. (McConnell & Taylor, 2016, s. 188.)

4.1.3 Isien tehtävänä empatiakyvyn kehittäminen

Miesten väkivallan katkaisuohtelmissa on uudenlaista, vahvempaa suuntausta isyyden kanssa työskentelyyn. Etenkin näin toimitaan silloin, kun mies asuu kotona väkivallan katkaisuohtelman aikana tai hän palaa kotiin. (Featherstone & Fraser, 2012, s. 256.) Väkivallan katkaisuohtelmissa käsitellään miesten käsityksiä itsestään isänä, puolisona ja miehenä. Työntekijät ohjaavat miehiä huomaamaan ja refleктоimaan väkivaltaisen käyttäytymisensä seurauksia lapsille. Tunnetyöskentelyn myötä miehiä ohjataan myös käsittelemään tunteiden, ajatusten ja käyttäytymisen välisiä yhteyksiä. Pyrkimys on lisätä miesten empatiakykyä. (Räsänen ym., 2012, s. 364–365; Turhan 2020, s. 2.) Tämä on varsin perusteltua, sillä alhainen empatiakyky lisää miesten riskiä kohdistaa väkivalta myös lapseen (Rodriguez, Gracia & Lila, 2016, s. 33).

Työskentely miesten omien lapsuudenkokemusten ja mahdollisen perheväkivallan ylisukupolvisuuden kanssa auttaa miehiä tavoittamaan hänen oman lapsensa tunnekokemuksen. Työntekijöiden taito säilyttää tasapaino konfrontaation ja tuen kanssa on keskeistä onnistuneessa väkivallan katkaisutyössä. Tämän vuoksi suositellaan aina yksilötyötä ennen ohjattua vertaistukiryhmää. Tällöin miehen motivaatio muutokseen saadaan alulle ja luottamus työntekijään syntymään, jolloin hän kestää paremmin häpeän ja syyllisyyden tunteita. Konfrontaatio on vastaamista miesten neutralisaatiopyrkimykseen muistuttamalla faktoista: siitä, mitä mies on tehnyt ja miten se on vaikuttanut lapsiin ja puolisoon. (Räsänen ym., 2012, s. 364–365; Turhan 2020, s. 2.)

Väkivaltaa käyttäneiden miesten kokemuksia tarkastelevissa tutkimuksissa kävi ilmi, että osa miehistä ymmärtää, että heidän käyttämä väkivalta lasten äitiä kohtaan on haitallista lapselle. Osa lapsista oli kertonut isälle pelkäävänsä tätä. Usein miehen ymmärrys väkivallan haitallisuudesta perustui häpeän tunteeseen tai omiin lapsuuden väkivaltakokemuksiin, joihin peilaamalla he kykenivät käsittämään omien lastensa kokemuksia. Osa tutkimusten miehistä arvioi, että vain isommat lapset voivat ymmärtää väkivallan. Miehet myös esittivät, ettei lapsi tiedä väkivallasta tai hän ei ole vahingoittunut, jos tämä ei ole nähnyt väkivaltaa. Miehet kertoivat, että lapsi oli kuitenkin saattanut nähdä väkivallan seurauksia, esimerkiksi sen, että poliisi tulee kotiin ja vie isän mukanaan. Toiset miehet kielsivät väkival-

taisen käyttäytymisen täysin. He usein ajattelivat olevansa hyviä isiä. He osallistuvat väkivallan katkaisuohtjelmaan vain säilyttääkseen isyytensä eivätkä ensisijaisesti muuttaakseen omaa käyttäytymistään. Tällöin he todennäköisesti olivat päätyneet väkivallan katkaisuohtjelmaan oikeuden määääminä tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä suosittelenana, sen si-
jaan, että olisivat hakeutuneet ohtjelmaan omasta motivaatiostaan käsin. (Alderson ym., 2013, s. 187; Featherstone & Fraser, 2012, s. 260; Stanley ym., 2012, s. 195.)

Susan Alderson ja kumppanit (2013) tutkivat Iso-Britanniassa 44 väkivallan katkaisuohtjelmaa. Puolet näihin ohtjelmiin osallistuvista miehistä (n=73) ei kertonut osallistumisestaan lapsilleen. Isät ajattelivat, että lapsi on liian pieni ymmärtääkseen tai vanhemmat eivät halunneet, että lapselle tulee epämiellyttävä olo. Osa isistä ei kyennyt puhumaan lapsille avoimesti häpeäntunteensa vuoksi. Ne, jotka kertoivat lapsilleen, sovittivat kertomuksensa lapsen ikätasoon. Isät eivät kerro kaikkea, mitä ohtjelmassa käsitellään, vaan esimerkiksi sen, että he käyvät kurssilla, jotta oppisivat olemaan huutamatta ja kiroilematta. Lapset itse toivoivat avointa keskustelua. (Alderson ym. 2013, s. 186, 190.)

Työntekijät näkevät miesten vanhemmuuden keskeisenä motivoivana tekijänä muutokselle. Miehet ovat kertoneet työntekijöille, että suurin syy, miksi he ovat osallistuneet väkivallan katkaisuohtjelmaan, ovat lapset. (Featherstone & Fraser, 2012, s. 260; Stanley ym., 2012, s. 199.) Koska vanhemmuus on monelle miehelle keskeinen motivaation lähde muutokselle, suositus on, että sitä hyödynnettäisiin miesten vastuunotossa. Miehiä tulisi kannustaa puhumaan lapsilleen väkivaltaisesta käyttäytymisestään ja pyrkimyksestä muuttaa käyttäytymistään väkivallan katkaisuohtjelmaan osallistumalla. Lapsille voisi täten avautua tilaisuus tulla kuulluksi omien kokemustensa kanssa ja heille ehkä avautuisi paremmin se, millaisia muutoksia he voivat isiltään odottaa. (Alderson, ym. 2013, s. 182, 190.)

4.1.4 Äidit turvallisuuden arvioijina ja takaajina

Miesten väkivallan katkaisuohtjelmista on perusteltua ottaa yhteyttä äiteihin, sillä tieto lapsen turvallisuudesta on hyvä tarkistaa monesta lähteestä (Madoc-Jones & Roscoe, 2010, s. 156). Isät eivät aina kerro aivan rehellisesti väkivaltatilanteista kotona tai he eivät näe käyt-

täytymisensä vaikutuksia lapsiin, etenkin ohjelman alkuvaiheessa. Lapset eivät välttämättä itse kerro kokemastaan väkivallasta traumaan liittyvän välttämiskäyttäytymisen tai neutralisaatiopyrkimysten vuoksi (Cater & Sjögren, 2016, s. 483).

Lapset ohjautuvat omiin palveluihinsa todennäköisimmin silloin, kun äiti lähtee kodista lasten kanssa (Alderson ym., 2013, s. 190). Perheväkivaltaan ei voi tarjota tukea, jos työntekijät ja viranomaiset eivät tiedä siitä. Tämän vuoksi naisia kehoitetaan aina ilmoittamaan perheväkivallasta. (Cleaver ym., 2019, s. 153.) Joissain maissa haasteena on se, että perheväkivalta on asianomistajarikos. Tämä tarkoittaa sitä, että väkivallan uhrin on itse pyydyttävä, että rikos tutkitaan ja siitä nostetaan syyte. Naiset eivät uskalla tehdä rikosilmoitusta ja tämän päätöksen vuoksi he ja lapset voivat jäädä ilman suojelua (Bostock, Plumpton & Pratt, 2009, s. 102). Joissain tapauksissa äidin ja lasten väkivaltatyön palvelut voivat loppua siihen, kun isä lähtee pois kodista eron tai rikostuomion vuoksi (Featherstone & Fraser, 2012, s. 257, Stanley ym., 2012, 199). Niinkin voi käydä, ettei tieto lapsiperheessä tapahtuneesta väkivallasta kulje poliisilta sosiaalityöntekijöille eikä poliisi arvioi lasten turvallisuutta lainkaan, sillä he keskittyvät parisuhdeväkivaltatilanteeseen. Työntekijöiden tulkinnot perheväkivallasta vaihtelevat sen mukaan työskentelevätkö he aikuisten vai lasten parissa. Vakavan parisuhdeterrorin alla elävä lapsi tarvitsisi nopeasti turvaa ja apua. (Cleaver, 2019, s. 150; Øverlien, 2013, s. 285.)

Äidit olivat tehneet itse turvasuunnitelmia lasten kanssa. He olivat esimerkiksi neuvoneet lasta piiloutumaan pihalle tai hakemaan apua naapurista. Vuosia kestänyt väkivalta oli tehnyt äideistä turvallisuusasiantuntijoita ja heidän kokemuksensa oli, ettei työntekijän kanssa tehty turvasuunnitelma juuri lisännyt heidän turvallisuudentunnettaan. (Madoc-Jones & Roscoe, 2010, s. 159.)

Äidit pyrkivät suojelemaan lapsiaan jo ennen näiden syntymää. Vauvaa odottavat äidit olivat pysyneet väkivaltaisessa parisuhteessa sen vuoksi, että arvelivat tilanteen olevan kuitenkin lähtöä turvallisempaa sikiölle ja perheen muille lapsille. Äidit pelkäsivät eron aiheuttaman lisästressin vahingoittavan sikiötä. Tämän lisäksi he pelkäsivät kiistaa huoltaajuudesta. Osa naisista oli koittanut puhua väkivallasta perheen ulkopuolisille ihmiselle, mutta he eivät olleet saaneet apua. Naisilla oli toive, että vauvan syntymän myötä tilanne paranee ja väkivalta loppuu. Naiset ajattelivat näin, vaikka olivat kokeneet väkivaltaa pitkään ja tosiasiaassa väkivalta oli lisääntynyt raskauden edetessä. Tulevat isät olivat äitien

arvioin mukaan mustasukkaisia sikiölle, eikä heillä ollut näkyvää kiinnostusta isyyteen. Odotuksen aikainen väkivalta oli sellaista, joka uhkasi myös sikiön terveyttä: seksuaalista ja fyysistä. Lisäksi odottavien äitien henkinen hyvinvointi heikkeni raskauden edetessä, sillä miehet saattoivat esimerkiksi valvottaa heitä ja käyttää henkistä väkivaltaa. (Finnbogadóttir, Dykes & Wann-Hansson, 2014, s. 5–6, 8.)

Äidit arvioivat väkivallan katkaisuojelmaan osallistumisen myönteisiä muutoksia entisissä tai nykyisissä miehissään siitä, miten lasten käytös oli muuttunut. Äidit huomasivat esimerkiksi, että heidän lapsensa eivät olleet enää niin varuillaan (Alderson ym., 2013, s. 188). Äideille oli tärkeää, että väkivallan katkaisuojelmissa käsiteltäisiin niitä seurauksia, joita väkivallalla on lapsiin. He toivoivat, että miehet oppisivat ottamaan vastuuta käytöksestään ja muuttaisivat tapaansa olla lasten kanssa myönteisemmäksi. Äidit pohtivat, että parempi suhde isään lisäisi lasten hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta. Äideistä menestyksestä väkivallan katkaisutyötä on, että lapsille tulee tilaa kertoa omista ajatuksistaan ja tunteistaan isälle, kun tämän kärsivällisyys lisääntyy. (Alderson ym., 2013, s. 188–189.)

Eronneet äidit ymmärsivät lasten paikkakiintymyksen, ja äitien toive olikin, että isä poistettaisiin kodista tai että isälle hankittaisiin uusi koti (Bostock ym., 2009, s. 102; Cleaver ym., 2019, s. 15). Paikkakiintymystä merkitsi myös se, että jos äiti ja lapset joutuivat muuttamaan turvakotiin tai toiseen kotiin, lasten ystävyysuhteet katkesivat. Muuton myötä äidit pitivät tärkeänä, että lapsella on mukana omia tavaroita. Äidit kokivat eron myötä jäävänsä usein taloudellisesti omilleen, sillä aina isä ei huolehdi elatusvelvollisuudestaan eikä äiti saanut riittävästi tukea uuden kodin hankintaan. (Bostock ym., 2009, s. 102, 105.) Tämä tarkoitti myös sitä, että lasten taloudellinen tilanne ja elinympäristön olosuhteet heikkenivät. Pikaisesti hankittu asunto, vaikka vain tilapäisasunto, oli usein sellaisessa ympäristössä, jossa on häiriökäyttäytymistä (Bostock ym., 2009, s. 103). Tämä ei ole hyväksi lapsille, joiden turvallisuudentunne on perheväkivallan vuoksi heikko.

Eron jälkeiselle työskentelylle äidit toivoivat työntekijöiden, erityisesti sosiaalityöntekijöiden, interventioita silloin, kun isän tapa kasvattaa lasta jatkui kontrolloivana. He toivoivat selkää kielteistä kannanottoa isän käyttämään kuritusväkivaltaan. Samoin äidit toivoivat, että huoltajuusriidassa saisi apua. (Stanley ym., 2012, s. 198.)

Joillain äideillä oli myös kokemus, että vastuu omasta ja lasten turvallisuudesta jäi heille, sillä viranomaiset ja väkivaltatyön työntekijät eivät kyenneet tarjoamaan heille riittäviä turvakeinoja isää vastaan eikä pyrkineet estämään miestä käyttämästä väkivaltaa (Bostock ym., 2009, s. 102). Viranomaisten epäonnistuessa lasten suojelutehtävässä he tulevat vahvistaneeksi miesten etuoikeuksia. Esimerkiksi taloudellisissa asioissa naiset jäivät usein hyvin heikkoon asemaan, jos he joutuivat lähtemään omasta kodistaan eikä isä huolehtinut elatusvelvollisuudestaan. Äitien on vaikea tällöin taata lapselle riittävän turvalliset puitteet asumiseen. (Bostock ym., 2009, s. 102, 106.) Sen sijaan, jos äiti sai eron jälkeen riittävästi taloudellisesta, sosiaalista ja psyykkistä tukea, se merkitsi myös lapsille turvallisuudentunteen lisääntymistä (Bostock ym., 2009, s. 107).

Joidenkin äitien kokemus oli se, että eron jälkeen miehet pyrkivät vaikuttamaan heihin lasten välityksellä. Eron jälkeistä kontrollia esiintyi yleisimmin silloin, jos mies oli parisuhteen aikana käyttänyt henkistä väkivaltaa. Eron jälkeistä kontrollia käyttäneet miehet halusivat olla enemmän läsnä lasten kanssa, päästäkseen kontrolloimaan entistä puolisoaan. He saattoivat aiheuttaa konflikteja lasten tapaamisista ja elatusmaksuista. Miehet käyttivät viranomaisia väkivallan välineenä, tehden perusteettomia lastensuojeluilmoituksia ja käyttämällä jatkuvasti oikeusjärjestelmää erilaisten konfliktien selvittämiseksi. (González-Méndez & Santana-Hernández, 2014, s. 6.)

Äidit kertoivat havainneensa, että eron jälkeen lapset olivat olleet varovaisia tavatessaan isää, mutta hiljalleen luottamus lasten ja isän välillä oli parantunut, kun isä ei ollut enää käyttäytynyt väkivaltaisesti. Äitien toive oli, että miehen osallistuminen väkivallan katkaisuhjelmaan toisi eron jälkeen lasten elämään vakautta ja tämän myötä lapsilla alkaisi mennä paremmin koulussa ja kavereiden kanssa. (Alderson ym., 2013, s. 189.)

Tutkimuksissa äidit olivat isää enemmän huolissaan väkivallan pitkäaikaisista vaikutuksista lapsiinsa. Äidit ymmärsivät väkivallan vaikuttavan aina lapseen ja he miettivät, että vauvaikäisetkin lapset tietävät väkivallasta. Suurin osa äideistä arvioi myös, että lapset ovat kokeneet myös itse väkivaltaa. Ruotsalaisessa tutkimuksessa 17 prosenttia äideistä arvioi, että lapset eivät ole kuulleet ja nähneet väkivaltaa kotona. (Georgsson ym., 2011, s. 546; Stanley ym., 2012, s. 195.) Äidit toivoivat lapsilleen tukea mahdollisten traumojen vuoksi ja kaipasivat tukea omaan vanhemmuuteensa, sillä suhde lapseen oli vaikeutunut väkivallan vuoksi. Äidit kertoivat kokeneensa häpeää ja syyllisyyttä siitä, että olivat altistaneet

lapsensa väkivallalle olemalla väkivaltaisessa suhteessa. (Bostock ym., 2009, s. 103, 105–106.)

4.2 Lasten keinot suojautua väkivallalta ja vastustaa kontrollia

Tutkimuksissa esiteltiin moninaisia väkivallan välttämisen keinoja. Tutkimusten pojat ja tytöt olivat iältään 7–18-vuotiaita (esim. Callaghan ym., 2015; Cater & Sjögren, 2012; Stanley ym., 2012). Carolina Øverlien (2013) haastatteli lapsia ja nuoria turvakodissa ja hän määritteli lapsiksi myös nuoret aikuiset ikävuoteen 20 saakka. Nämä nuoret aikuiset olivat turvakodissa äitinsä kanssa. Kirjoittaessani lapsista, tarkoitan tässä ja tulevaisuudessa kaikkia tutkimuksissa haastateltuja lapsia ja nuoria. Erikseen mainitsen nuoret, jos se on merkityksellistä. Nuorilla tarkoitan teini-ikäisiä ja nuoria aikuisia, 12–20-vuotiaita.

Lapset välttivät olemasta liian kovaaäänisiä ja liian näkyviä, jottei väkivaltaa tapahtuisi. He säätelivät itseilmaisuaan, puhettaan ja kodin eri tiloissa olemistaan. Lapset jakoivat kodin tilat turvallisiin paikkoihin ja aikoihin. Turvalliseksi määrittyi se aika, jolloin isä ei ole kotona. Lapset varautuivat isän kotiin tulemiseen seuraamalla kellonaikoja. Lapset rajoittivat olemisensa kotona turvallisiin tiloihin, joita olivat esimerkiksi oma huone ja kylpyhuone. Riskialttiisiin, perheen yhteisiin tiloihin he menivät vasta, kun olivat tarkastaneet perheenjäsenten välisen tunnelman. (Callaghan ym., 2018, s. 1564–1565.) Lapset pyrkivät välttämään väkivallan tottelemalla isää ja ennakoimalla tämän vihanpurkauksia. Joskin reaktiivisen käyttäytymisen ennakointi oli hankalaa, esimerkiksi sellaista ei voi ennakoida, jos kotona jotakin meni rikki. (Cater & Sjögren, 2016, s. 478–479.)

Tutkimuksista nousi esiin, että kun lapselle toive rakastavasta isästä oli tärkeämpää kuin tämän tilannekohtaisesti käyttämä väkivalta, lapsi neutralisoi väkivaltaa samoin tavoin kuin väkivallan tekijä. Lapsi vähätteli väkivaltaa ja saattoi omaksua isän näkökulman. (Cater & Sjögren, 2016, s. 482–483.) Tällöin lapsi saattoi vastustaa ulkopuolisia interventioita, sillä hän halusi suojella isää ja toivoi perheen pysyvän yhdessä (Stanley ym., 2012, s. 198).

Lapset kokivat usein olevansa vastuussa äidin turvallisuudesta. He pyrkivät välttämään äitiin kohdistuvaa väkivaltaa esimerkiksi yrittämällä kiinnittää isän huomion itseensä ja ottamalla äidin paikan. Tässä oli riskinä, että joutui itse pahoinpidellyksi ja lapset arvioivatkin

tarkasti tilanteet, joissa heidän oli turvallista mennä äidin ja isän väliin. Toisinaan tilannearvio ei ole ollut oikea ja lapset ovat joutuneet pahoinpidellyiksi. (Øverlien, 2013, s. 278, 282.) Jos lapsi koki suoraa väkivallan uhkaa, väliin meneminen olisi ollut liian vaarallista ja pelottavaa. Lapset useimmiten pysyivät kotona väkivaltatilanteissa, sillä he arvelivat, että vaikka he eivät pysty estämään isää pahoinpitelemästä äitiä, he pystyvät estämään sen, ettei isä tapa äitiä. Jotkut lapset hakivat apua esimerkiksi naapurista. (Callaghan ym., 2018, s. 1567; Øverlien, 2013, s. 281.) Jos lapsi oli vakuuttunut siitä, että isä ei pahoinpitelisi häntä, hän pyrki vastustamaan isäänsä. Erityisen suurta vastuuta lapsi koki äidin turvallisuudesta, jos hän arvioi tilanteen sellaiseksi, että hän pystyisi menemään väliin ja estämään äidin pahoinpitelyn. Nuoret kertoivat, että pahin väkivalta tapahtui aina silloin, kun he eivät olleet kotona. Niinpä he pyrkivät suojelemaan äitiä olemalla paljon kotona. (Øverlien, 2013, s. 282–283, 287).

Tieto on valtaa, ja tämän lapset ymmärsivät. He eivät kertoneet isälle sellaisia asioita, jotka auttaisivat tätä ottamaan kontrollin äidistä tai perheestä. Tiedon pitäminen itsellään oli lasten keino ottaa kontrolli takaisin itselleen ja se lisäsi heidän itseluottamustaan. Esimerkiksi, jos isällä oli tapana viedä äidin rahat, he eivät kertoneet äidin rahatilanteesta isälle. (Callaghan ym. 2018, s. 1568–1569.)

Nuoret olivat hyvin tietoisia siitä, että he joutuivat ottamaan aikuisen roolin kodissa. He kokivat surua siitä, että joutuvat tarkkailemaan turvallisuutta ja ottamaan vastuuta sisarus-ten turvallisuudesta. Osa nuorista kertoi havainneensa äidin olevan masentunut ja itsetuhoi-nen, ja he tarkkailivat myös hänen vointiansa. Nuoret olisivat toivoneet, että äiti lohduttaa heitä, eikä toisinpäin. He kokivat tilanteen vuoksi aggressiivisia tunteita, etenkin äitiä koh-taan. (Stanley ym., 2012, s. 195–196.)

Eron jälkeen lapset kykenivät vastustamaan isän kontrollointiyrityksiä ja henkistä väkival-taa muun muassa siten, että he kieltäytyivät puhumasta tämän kanssa puhelimesta, jos he havaitsivat, että isä pyrki saamaan heiltä tietoja äidistä, tai tämä puhui pahaa äidistä (Cal-laghan ym., 2018, s. 1569). Nuoret toivoivat valvottuja tapaamisia, jos isä pyrki vain kysy-mään heiltä äidin asioista (Stanley ym., 2012, s. 198).

Eron jälkeen lapset eivät halunneet olla lainkaan tekemisissä parisuhdeterroria käyttävän isän kanssa. Tämän voi tulkita olevan lasten keino suojautua väkivallalta, silloin kun he

kokevat, ettei muuta ole tehtävissä. Sen voi tulkita olevan myös trauman jälkeistä välttämiskäyttäytymistä. (Cater & Sjögren, 2016, s. 479, 483; Øverlien, 2013, s. 284.) Lapset kertoivat havainneensa, että vanhempien eron jälkeen manipulointi ja kontrollointi jatkuivat ja isä yritti syyllistää äitiä (Callaghan ym., 2018, s. 1562–1563; Cater & Sjögren, 2016, s. 478–479). Lapsilla oli ymmärrys siitä, että laki on heidän puolellaan. He tiesivät, ettei isä saa rikkoa lähestymiskieltoa ja heistä oli pelottavaa, jos isä esimerkiksi lähestyi heitä kadulla. Lapset käsittivät, että isä pyrkii ostamaan heiltä tietoa äidistä, manipuloimaan heitä rahalla tai tavaroilla. Kokemus siitä, että laki on heidän puolellaan, antoi lapsille voimaa vastustaa isää ja he pystyivät sanomaan isälle, että he voivat soittaa poliisille. Lapset kertoivat väkivallan vastustamisen valtaistavan heitä. (Callaghan ym., 2018, s. 1562–1563, 1570.)

4.2.1 Lasten ymmärrys väkivallan luonteesta

Tutkimuksissa lapset kuvailivat yksityiskohtaisesti eritasoista kotona käytettävää väkivaltaa. He seurasivat tarkasti, millainen tunnelma kotona on ja miettivät strategioita toiminnalleen. Suurin osa tutkimuksiin osallistuneista lapsista ei ollut kokenut fyysistä väkivaltaa, vaan he olivat nähneet isän tai isäpuolen käyttävän fyysistä, taloudellista, henkistä ja seksuaalista väkivaltaa äitiä kohtaan (mm. Cater & Sjögren, 2016; Øverlien, 2013).

Lapset kuvasivat isän käyttämää väkivaltaa hyvin tarkkanäköisesti. *Tilannesidonnaisen väkivallan* lapset liittivät siihen, jos perheenjäsenet eivät totelleet isää tai isä oli humalassa tai krapulassa. Isä menetti kontrollin itseensä suuttuessaan ja tuolloin hän saattoi käyttää fyysistä väkivaltaa äitiä kohtaan. Moni lapsi oli myös kuullut biologisen isän uhkaavan äitiä ”sinun lastesi” tappamisella. Kaikesta huolimatta lapsista isä oli välillä mukava eikä häntä tarvinnut pelätä koko ajan. Itse asiassa lapset halusivat viettää enemmän aikaa isän kanssa, mutta kuvasivat tämän olevan passiivinen perheessä ja luonteeltaan laiska, vaativa, äkäinen ja arvaamaton. Isä kontrolloi muutenkin kuin vain suuttuessaan ja kontrolli ulottui myös lapsiin, siihen, ketä saa tavata, miten käyttäytyä ja pukeutua. Tavoite kontrolloimisessa vaikuttaisi olevan vain sen osoittaminen, kuka perheessä määrää. (Øverlien, 2013, s. 478–479.)

Tutkimuksiin osallistui myös lapsia, joiden mukaan isän vanhemmuus oli merkittävämpää kuin tämän käyttämä tilannesidonnainen väkivalta. Tällöin lapset eivät puhuneet isän käyttäytymisestä väkivaltana, vaan ”outona”. Lapset kuvasivat isää melko tavalliseksi, tosin poissaolevaksi. Suhde isään oli ristiriitainen. Lapset tulkitsivat, että isä ei ollut kiinnostunut heistä, mutta he olisivat halunneet viettää aikaa isän kanssa silloin, kun tämä on hyvällä tuulella. He kuvasivat läsnäolevaa ja rakastavaa isää ja ajattelivat, että isä tavallaan oli sellainen. Jos vanhemmat olivat eronneet, lapsi saattoi haluta viettää aikaa isän kanssa sen vuoksi, ettei tämä olisi yksinäinen. (Cater & Sjögren, 2016, s. 481–482.)

Tilannesidonnaista väkivaltaa käyttävien miesten lapset useimmiten toivoivat, että perhe voisi pysyä yhdessä, mutta vain jos väkivalta loppuisi (Øverlien, 2013, s. 284). Samoin käyttäytyvää isäpuolta lapset sen sijaan arvioivat siten, että tämä on paha ja yrittää manipuloida lapsia äitiä vastaan. Näin ollen isän biologisuus näytti olevan syy sille, että lapset pyrkivät näkemään isässä myös hyviä puolia ja neutralisoimaan tämän käyttäytymisen ”oudoksi”. (Callaghan ym., 2018, s. 1567.)

Parisuhdeterrori oli lapsille vaikeinta kestää, sillä sen suhteen he tunsivat olevansa keinottomia. Keinottomuuden kokemus liittyi siihen, että lasten oli mahdotonta ennakoida ja välttää tapahtuvaa väkivaltaa, sillä isä oli heidän mielestään ilkeä koko ajan. Väkivalta ei liittynyt mihinkään tiettyyn tilanteeseen, vaan ilmeni lapsista silloin, kun isän kontrolli ja valta perheestä lipsui. Väkivalta kohdistui äitiin ja oli vakavaa: tappouhkauksia, vainoamista ja toistuvia, fyysisiä pahoinpitelyjä. (Cater & Sjögren, 2016, s. 479.) Henkinen väkivalta lapsia kohtaan oli äärimmäistä pelkoa aiheuttavaa, sillä isä saattoi tehdä julmuuksia heille. Isät uhkasivat lapsia tappamisella niin usein, ettei isien tarvinnut käyttää fyysistä väkivaltaa säilyttääkseen kontrollin lapsista. Heidät oli alistettu pelolla. (Øverlien, 2013, s.285.)

Lapsilla ei ollut epäilystä siitä, etteikö isä olisi kykenevä tappamaan. Useampi lapsi oli nähnyt äidin tajuttomana ja verisenä, ”lähes kuolleen”, ja he olivat nähneet isän uhkaavan äidin henkeä veitsellä tai aseella (Cater & Sjögren, 2016, s. 479; Øverlien, 2013, s. 281–282). Isien käytös saattoi myös vaihdella äkisti lämmön ja ilkeyden välillä. Esimerkiksi isä saattoi ensin haukkua lasta huoraksi, tyhmäksi ja tarpeettomaksi ja seuraavassa hetkessä pyytää syliin ja kertoa rakastavansa. Tällöin lapset näkivät hänessä ”vaarallista hulluutta”, sillä käytös oli heistä niin outoa ja aiheutti heissä äärimmäistä pelkoa. Fyysistä väkivaltaa

ei perheessä välttämättä tapahtunut usein, mutta uhkaukset, kontrollointi ja pelko aiheuttivat sen tunteen, että väkivalta on jatkuvaa (Øverlien, 2013, s. 281, 285).

Lapset yhdistivät parisuhdeterroria käyttävän isän väkivaltakäyttäytymisen tämän persoonaan. He kuvasivat, että isä on sydämeltään paha, ilkeä ja kroonisesti väkivaltainen. Lapset arvelivat, että isä ei voi muuttua. He kuvasivat biologista isäänsä pääosin äidin kumppanina, eivätkä omana vanhempanaan. (Cater & Sjögren, 2016, s. 479–480.) Isät eivät pyytäneet lapsilta anteeksi tai hyvittelleet väkivaltaa. Lapset eivät nähneet väkivallan syklisyyteen liittyvää kuherruskuukautta eli parempaa, hyvittelevää jaksoa vanhempien suhteessa. (Øverlien, 2013, s. 281.) Näin ollen lapset eivät päässet hengähtämään jatkuvasta varuillaanoloista.

Parisuhdeterroria kokevat lapset kuvasivat isän käytöksen epänormaalina. He kertoivat ajattelevansa, että suurin osa isistä on kivoja. Tämän vuoksi lasten oli vaikea kuvata omaa isää millään tavoin hyvänä tai nähdä hänen myönteistä merkitystään perheelle. Heistä isä kiusasi ja pelotteli perhettään ja lasten suurin pelko oli, että isä tappaa äidin. (Cater & Sjögren, 2016, s. 480; Øverlien, 2013, s. 281.) Lapset eivät muistaneet hyviä hetkiä isän kanssa ja he toivoivat, että isä lähtee pois kodista eikä palaa koskaan. He kuvasivat, että kun isä oli kotona, kodissa ei ollut tilaa naurulle, ilolle ja rentoutumiselle. Tila isän lähellä täyttyi pelosta ja jännityksestä. (Øverlien, 2013, s. 283.)

4.2.2 Väkivallan seuraukset

Lapset kuvailivat, että isä käyttää pelkoa kontrolloidakseen heitä ja he olivat hyvin tietoisia pelon ja kontrollin vaikutuksista itseensä, sisaruksiinsa ja äitiinsä. Seuraukset olivat henkisiä ja fyysisiä. Lapset kertoivat, että pelon vuoksi heidän pitää olla jatkuvasti varuillaan. Isän kontrolli muuttui heidän omaksi, sisäiseksi kontrolliksi, kun he joutuivat kontrolloimaan omaa ilmaisuaan ja olemistaan kotona. Tämä aiheutti lapsissa itseinhoa ja masennuksen tunteita. Lapset pelkäsivät joka kerta tullessaan kotiin. Jatkuva pelko siitä, mitä kotona tapahtuu, kun lapsi ei ole paikalla, vaikutti hänen keskittymiseensä koulussa. Koulussa lapset kokivat häpeää, jos muut tiesivät, että heidän kotonaan käytetään väkivaltaa. Joitain kiusattiin koulussa tämän vuoksi. (Callaghan ym., 2018, s. 1560–1561; Stanley ym., 2012, s. 194.) Lapsilla, joiden kotona oli parisuhdeväkivaltaa, oli vahva korrelaatio siihen, että he

kokevat myös itseensä kohdistuvaa väkivaltaa kotona (Georgsson ym., 2011, s. 547). Lapset, joita oli arvioitu miesten väkivallan katkaisuohjelmista, olivat isien työskentelyn myötä saaneet psyykkisiä, käytökseen ja kouluun liittyviä parannuksia elämäänsä (Akoensi ym., 2012, s.1214).

Väkivalta ja sen seuraukset jatkuivat, vaikka vanhemmat olivat eronneet (Stanley ym., 2012, s. 199). Lapset kuvasivat, että he elivät myös eron jälkeen jatkuvassa pelossa. He pelkäsivät sitä, että isä löytää heidät ja tekee taas äidille väkivaltaa. He pelkäsivät törmäävänsä isään yleisillä paikoilla, jolloin he olivat jatkuvasti varuillaan ja tarkkailivat ympäristöään. (Callaghan ym., 2018, s. 566; Georgsson ym., 2011, s. 546; Øverlien, 2013, s 283.) Parisuhdeterroria kokeneet lapset kuvailivat, että isä on ”tullut hulluksi”, sillä väkivalta paheni eron jälkeen. Eron jälkeen lapset kertoivat kokeneensa häirintää ja vainoamista. (Cater & Sjögren, 2016, s. 479–480.) Pelko oli erityisen voimakasta silloin, jos perheväkivalta oli paljastunut työntekijöille sen vuoksi, että lapsi oli kertonut siitä. Tällöin lapsi pelkäsi sitä, että isä satuttaisi häntä. (Øverlien, 2013, s 283.)

Jotkut turvakodeissa haastatelluista nuorista kertoivat, että vanhempien ero oli heille helpotus, ja tarkoittivat sillä sitä, että nyt he voivat alkaa elää omaa elämäänsä (Øverlien, 2013, s 284). Lasten kuvaukset eron jälkeisistä tunteista viittaavat posttraumaattiseen oireiluun. Ruotsalaisessa tutkimuksessa jopa 67 prosentilla lapsista (n=41) pisteet PTSD-testissä saavuttivat diagnostisen rajan (Georgsson ym., 2011, s. 551). Erityisesti nuoret kuvasivat kokevansa perheväkivallan vuoksi vihaisia tunteita ja kärsivänsä aggressiivisesta käyttäytymisestä. He arvelivat tämän johtuvan siitä mallista, jonka olivat isältä saaneet. (Stanley ym., 2012, 195.)

Tutkimusten mukaan tytöt vaikuttaisivat oireilevan poikia enemmän henkisesti silloin, kun väkivaltaa käyttänyt isä oli biologinen eikä isäpuoli. Lapset olivat hyperaktiivisia ja heillä oli käytöshäiriöitä, kuten aggressiivista ja hermostunutta käyttäytymistä, ja haasteita vertaisryhmässä toimimisen kanssa sekä koulupoissaoloja. Lisäksi jotkut lapset kokivat olevansa masentuneita ja heidän oli vaikea nukkua. (Georgsson ym. 2011, s. 547, 552; Stanley ym., 2012, s. 196.) Myös eron jälkeinen kontakti väkivaltaa käyttäneeseen biologiseen isään ennusti enemmän oireilua tytöillä kuin pojilla. Tämä selitettiin tutkimuksessa sillä, että pojat olivat nähneet väkivallan kohdistuvan naiseen, eivätkä koe samanlaisen uhan kohdistuvan itseensä. (Georgsson ym. 2011, s. 547, 552.)

5 POHDINTA

5.1 Keskeiset tulokset

Väkivallan katkaisuohtelmissa on näkemyseni mukaan paljon potentiaalia parantaa lasten turvallisuutta, hyvinvointia ja lasten ja isien välisiä suhteita. Lasten näkemysii isien osallistumisesta väkivallan katkaisuohtelmaan oli tutkittu heikosti. Vain viidessä aineistoni tutkimuksessa lapsia oli haastateltu tai heille oli tehty kysely. Uskoisin tämän korjaantuvan lähitulevaisuudessa, kun selvästi trendi on lähestyä väkivallan katkaisua myös miesten vanhemmuuden kautta. Väkivallan katkaisuohtelmaan osallistumisen myötä isillä on mahdollisuus pyrkiä korjaamaan aiheuttamia vahinkoja: pyytää anteeksi, kuunnella lasten kokemuksia ja kertoa siitä, miten pyrkii muuttamana käyttäytymistään.

Tutkimuksissa lapsen kuvataan pääosin olevan perheväkivallan todistaja, altistunut ja sivullinen uhri (*collateral damage*). Kaikissa aineistoni tutkimuksissa lapset kuitenkin mainittiin jollain tavalla. Tästä syntyy vaikutelma, että lapset mainitaan tutkimuksissa sen vuoksi, että niin kuuluu tehdä eettisesti kestävän tutkimuksen tekemiseksi ja sen osoittamiseksi, että Istanbulin sopimus, Lasten oikeuksien sopimus tai laatukriteerit on huomioitu.

Tulosten mukaa lapset itse kuvaavat olevansa parisuhdeväkivallan rinnakkaisuhreja. Lapset olivat erittäin tietoisia isän tai isäpuolen kotona käyttämästä väkivallasta. He kertovat tarkkanäköisesti aikuisten välisestä parisuhdeväkivallasta ja sen seurauksista. Lapset kertovat elävänsä parisuhdeväkivallan vuoksi jatkuvassa ylivireystilassa, jopa kuolemanpelossa, jatkuvien tappouhkausten ja väkivallan tekojen keskellä. Pelko jatkuu myös vanhempien eron jälkeen. Jos vanhemmat olivat eronneet, kuvasivat lapset pelon paikan muuttuvan. Koti oli isän lähdön jälkeen turvallinen, mutta lapset pelkäsivät kohtaavansa isän ulkona tai yleisissä tiloissa. Lapset, jotka asuivat turvakodissa tai olivat joutuneet muuttamaan toiseen kotiin, pelkäsivät, että isä löytää heidät.

Tutkimuksiin osallistuneet lapset eivät olleet kovin tietoisia siitä, jos isä osallistuu väkivallan katkaisuohtelmaan. Ne lapset, jotka tiesivät isän osallistuvan ohtelmaan, olivat kuitenkin

kin toiveikkaita sen suhteen, että isä muuttuu. Tämä oli hieman yllättävä tulos, sillä väkivallan katkaisuohtelman yksi tavoite on lisätä miesten empatiakykyä ja ymmärrystä siitä, millaisia seurauksia hänen väkivaltaisella käyttäytymisellään on lapsiin. Aiemmin väkivallan katkaisutyötä tehneenä, oletin, että isien tehtäväksi annetaan aina keskustella väkivaltaisesta käyttäytymisestään lasten kanssa.

Tulosten mukaan väkivallan katkaisuohtelmissa keskitytään parisuhdeväkivaltaan ja lapsiin kohdistuva väkivalta saattaa jäädä käsittelemättä tai ainakin vähemmälle huomioille. Miesten kanssa kyllä käsitellään parisuhdeväkivallan vaikutuksia lapsiin. Lasten kuvaukset väkivallan teoista ja väkivallan seuraamuksista ovat erityisesti henkisiä: kontrolloinnista ja väkivallan uhasta johtuvaa jatkuvaa pelkoa. Moni lapsi pelkää äidin hengen puolesta. Tämän vuoksi yksin tekojen mittaaminen ei kerro riittävästi siitä, onko väkivallan katkaisu onnistunut, vaan tarvitaan naisten ja lasten arvioita siitä, miten miehen vuorovaikutus ja perheen kanssa oleminen on muuttunut. Onko hänellä ymmärrystä siitä pelosta, jota hän aiheuttaa ja onko hänellä kykyä käsitellä väkivaltaa lastensa kanssa. Isien vastuu turvallisuudesta näyttäisi kapenevan siihen, että heidän tehtävänsä on opetella inhimillisen elämän perustaitoja: toisen asemaan asettumista ja empatiaa. Tämä ei ole kestävä, sillä isät ja isäpuolet voivat palata perheeseen (jos vanhemmat ovat olleet erossa) tai he voivat löytää itselleen uuden perheen. Lasten ja isien yhteys voi säilyä eron jälkeenkin, jolloin vastuu lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista ei voi olla vain äidillä tai lapsella itsellään. Lasten näkemystä isän tapaamisen turvallisuudesta tulisi arvioida. Tutkimuksista ei selvinnyt, miten lasten turvallisuus pyritään takaamaan eron jälkeen. Parisuhdeterroria nähneet lapset eivät halunneet olla tekemisissä isien kanssa.

Vastuu väkivallasta on yksin sen tekijällä. Tuttu lause väkivaltatyön esittelyistä, valistuskampanjoista ja Istanbulin sopimuksesta. Tutkimuksen perusteella vaikuttaisi kuitenkin olevain niin, että väkivallan interventioissa lapsen turvallisuus ja hyvinvointi jäävät usein hänen itsensä ja äidin vastuulle. Kyse näyttää olevan ennen kaikkea resurssien puutteesta, sillä aineistossa miesten työntekijät kuvaavat lapsen turvallisuuden takaamisen olevan heille tärkeää. Väkivallan katkaisutyö on pitkäkestoista, jolloin olemassa olevat resurssit on keskitettävä perustehtävään. Työntekijöiden tulisi Istanbulin sopimuksen mukaisesti tehdä väkivaltatyötä yhdessä, sillä turvallisuuden arviointia ei voi tehdä vain yhdestä näkökulmasta käsin. Tutkimustuloksissa hyvänä käytäntönä pidettiin perheväkivaltaan puuttumista nopeasti ja holistisesti, kun tieto väkivallasta tulee viranomaisille. Oikea-aikainen

puuttuminen voi keskeyttää väkivallan syklisyyden silloin, kun myös väkivaltaa käyttäneelle tarjotaan tukea. Nopean puuttumisen malleissa myös tieto perheen väkivaltilanteesta on kulkeutunut palvelusta toiseen melko hyvin.

Väkivallan katkaisuohtelmissa käydään laatukriteerien mukaisesti kaikkien kanssa tiettyjä teemoja lävitse, mutta ammattilainen ja asiakas arvioivat yhdessä sen, minkälaisesta työkentelystä asiakas hyötyy eniten. Toisaalta työntekijöiden taito soveltaa erilaisia työmenetelmiä ja tehdä yksilöllistä profilointia jää arviointitutkimuksissa näkymättömiin, sillä vaikuttavuuden arviointia on pyritty saamaan yhtenäiseksi koko Euroopassa, jotta työn vaikuttavuus saataisiin esiin. Työntekijöiden ja tutkijoiden intressit eivät tulosten mukaan täysin kohdanneet arvioinnin suhteen. Työntekijät kokivat riskinarvioinnin strukturoidut menetelmät irrallisina perustehtävästään. Tutkimuksestani ei selvinnyt, mitä työntekijät tekevät riskinarvioinnista saadulla tiedolla. Tavoite strukturoiduissa menetelmissä on täsmällisemmin ennustaa miesten persoonallisia ominaisuuksia ja heidän tulevaa käyttäytymistään. Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia sitä, miten tieto väkivallan jatkumisesta tai odotetusta rikoksen uusimisesta vaikuttaa miesten kanssa tehtävään väkivallan katkaisutyöhön. Väkivallan katkaisuohtelmien yksilöllisen työotteen tutkiminen olisi tärkeää vaikuttavuuden arvioinnin kannalta. Näkemykseni mukaan tarvittaisiin lisää tietoa siitä, millainen työote sopii eri yksilöille. Esimerkiksi tilannesidonnaista väkivaltaa käyttänyt mies tarvitsee erilaista työkentelyä kuin jatkuvaa, vakavaa kontrollia käyttävä mies.

Tuloksissa äitien rooli lasten turvallisuuden takaajana näyttäytyi keskeisenä. Yhtäältä on kohtuuton vaatimus, että äitien pitäisi vastata lasten turvallisuudesta silloin, kun he itsekkin voivat kärsiä väkivallan seurauksena traumaoireista. Tuloksissa äidit kertoivat toiveenaan sen, että he saisivat riittävää taloudellista, sosiaalista ja henkistä tukea väkivallasta selviytymiseen ja tukea heidän ja lasten välisiin suhteisiin, jota isien käyttämä väkivalta on usein myös vahingoittanut. Suhteen haasteet näkyvät esimerkiksi lasten aggressiivisessä käyttäytymisessä äitiään kohtaan ja nuorten kohdalla vihaisuutena siitä, että nuori on joutunut turvaamaan ja lohduttamaan äitiä eikä toisinpäin. Toisaalta lasten etu menee aina aikuisten edun edelle ja lapset tarvitsevat äidin ja yhteiskunnan suojelua silloin, kun isä aiheuttaa heille uhkaa tai vaaraa. Lasten turvallisuutta on tärkeää pohtia monesta eri näkökulmasta käsin. Äitien kokemustieto isien käyttämästä väkivallasta on aivan olennaista, kun arvioidaan lasten turvallisuutta. Lapset eivät välttämättä osaa tai uskalla kertoa työntekijöille heti

perheväkivaltakokemuksistaan. Luottamussuhteen rakentaminen vie aikansa, mutta lasten turvallisuus on taattava heti, kun väkivalta tulee viranomaisten tai työntekijöiden tietoon.

Lasten tarkkanäköiset kuvaukset isien käyttämisestä väkivallan teoista ja sen seurauksista on tärkeää tietoa väkivallan katkaisuohjelmille. Lasten näkemykset tulisi ottaa mukaan väkivallan katkaisuohjelmien vaikuttavuuden arviointiin, sillä sekä työntekijät että lapset itse arvioivat väkivallan seurauksien jatkuvan, vaikka väkivalta loppuisi tai isä muuttaisi pois perheen yhteisestä kodista. Työntekijät arvioivat omissa riskinarvioissaan myös ylisukupolvisen väkivaltakäyttäytymisen mahdollisuutta. Tutkimuksista ei selvinnyt, varmistaivatko he sen, että lapsi saa käsitellä kokemuksiaan oman työntekijän kanssa tai puhuvatko he mallioppimisesta miesasiakkaidensa kanssa.

5.2 Käytännön kehittämisehdotukset

Tutkimustulokset osoittavat, että väkivallan syklinen kierre voidaan lopettaa perheiden kriisitilanteissa, kun väkivalta tulee viranomaisten tietoon ja siihen puututaan nopeasti ja kokonaisvaltaisesti. Suomessa on olemassa hyvä järjestelmä nopeaan puuttumiseen: sosiaalipäivystys. Perheväkivaltatilanteissa poliisi ja sosiaalipäivystys hälytetään paikalle. Suomen lainsäädännön mukaan perheväkivalta ei ole asianomistajarikos, jolloin poliisi lähtee aina tutkimaan sitä, onko rikos tapahtunut. Sosiaalipäivystys puolestaan arvioi heti lapsen kiireellisen turvaamisen tarpeen ja virka-aikainen päivystys jatkaa perhetilanteen selvittämistä. Keskeistä on se, miten väkivaltatyö on kunnissa järjestetty eli onko kunnissa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suosittelemaa väkivaltatyön koordinaattoria ja ovatko prosessit selkeitä. Olisi tärkeää taata, että sosiaalipäivystyksen ja virka-aikaisen päivystyksen henkilökunnilla on riittävät taidot käsitellä perheväkivaltaa kaikkien perheenjäsenten kannalta, ohjata tehokkaasti ja nopeasti paikallisiin väkivaltatyön palveluihin. Holistisen väkivaltatyön koordinaatio tulisi olla keskitettyä, jotta tieto väkivallan uusiutumisesta varmasti siirtyy eri palvelujen välillä ja lasten ja puolisoiden turvallisuus voidaan taata miehen väkivallan katkaisuojelmaan osallistumisen aikana ja sen jälkeen.

Katsauksessani työntekijät kertovat resurssien puutteen olevan keskeinen syy sille, miksei väkivaltatyötä kyetä tekemään monitoimijaisesti. Aiemmin kerroin, että suurin osa eurooppalaisista väkivallan katkaisuohjelmista on kolmannen sektorin ylläpitämiä. Näkemykseni mukaan kaikkien väkivaltapalvelujen tarjoamisen ja kehittämisen tulisi olla valtioiden rahoittamaa. Istanbulin sopimus velvoittaa valtioita toteuttamaan riittävät lainsäädäntötoimet:

”...tukeakseen ohjelmia, joiden tarkoituksena on opettaa perheväkivallan tekijöille väkivallatonta käyttäytymistä henkilösuhteissa, jotta väkivallan uusiutuminen saataisiin estetyksi ja väkivaltaisia käyttäytymismalleja muutetuksi --- toimia toteuttaessaan osapuolet varmistavat, että uhrien turvallisuus, tukeminen ja ihmisoikeudet asetetaan etusijalle ja että nämä ohjelmat tarvittaessa otetaan käyttöön ja pannaan täytäntöön sovittaen ne tiiviisti yhteen uhreille tarjottavien erityistukipalvelujen kanssa” (Istanbulin sopimus, 2015, 16 artikla).

Esimerkiksi Suomessa turvakotipalvelut ja 24/7 auttava puhelin Nollalinja ovat Istanbulin sopimuksen myötä saaneet vakaan rahoituksen. Nollalinjan toiminta katetaan rikosuhrimaksulla ja turvakotien palvelut valtion varoista. (Laki valtio varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle, 1354/2014; Laki rikosuhrimaksusta, 669/2015). Jotta Suomi toteuttaisi Istanbulin sopimusta kokonaisvalaisemmin, tulisi sosiaalihuoltolakea (1301/2014) tulisi uudistaa siten, että sosiaalihuollon avun tarvitsijoihin lisätään myös väkivallan tekijät (HE 164/2014 vp, s. 105) ja niin kutsuttua turvakotilakea (1354/2014) laajennettaisiin koskettamaan väkivaltaa käyttäneiden kanssa tehtävää väkivallan katkaisutyötä, jotta palvelujen rahoitus saataisiin tasapainoiseksi. Ymmärrykseni mukaan väkivalta ei voi koskaan loppua auttamalla vain uhreja. Tekijän unohtaminen lainsäädännöstä voi jopa lisätä perheväkivallan uhreja, sillä väkivaltainen käyttäytyminen voi jatkua uusissa suhteissa tai eron jälkeisenä vainona. Tukemalla tekijätyötä ja sen tutkimusta Euroopassa voitaisiin tehokkaammin ehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa

Tulosten perusteella väkivaltatyön ammattilaiset luottavat riskinarviossa omaan arvioonsa, jonka he tekevät yhdessä asiakkaan kanssa. Osa kerää tietoa väkivallan teoista myös mies-

ten puolisoilta, harva lapsilta. On ihan perusteltua luottaa arvioinnissa omaan kokemukseen, sillä sosiaalityön tieto muodostuu myös ammatillisesta kokemuksesta. Kuitenkin oma näkemys voi olla kapea ja strukturoidut menetelmät monipuolistaisivat ammattilaisten kokemusperustaista riskinarviointia. Esimerkiksi perhesurmia ei ole pystytty ennustamaan, vaikka jälkikäteen tarkastellen perhe tai jotkut sen jäsenistä ovat olleet eri palvelujen piirissä. Väkivallan katkaisuoohjelmiin tulisi riskinarvioinnin tueksi sisällyttää aina jokin strukturoitu menetelmä.

Nykyhetkessä väkivallan katkaisuoohjelmien vaikuttavuuden arviointi keskittyy siihen, onko väkivalta loppunut vai jatkunut. Vaikuttavuuden arviointi on kompleksisempaa kuin vain tekojen laskeminen. Tutkimukseni osoittaa sen, etteivät väkivallan seuraukset lopu, vaikka teot loppuisivat. Tämän vuoksi vaikuttavuutta tulisi arvioida aina myös sen jälkeen, kun mies on lopettanut väkivallan katkaisuoohjelmassa.

5.3 Tutkimusprosessin arviointi

Perheväkivalta ilmentää ihmisyyden ja pari- ja perhesuhteiden moniulotteisuutta. Naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta ovat niin yleisiä ilmiöitä, että maailman terveysjärjestö on kuvannut sitä epidemian kaltaiseksi terveysuhaksi (World Health Organization, 2013). Toivon tutkielmani vaikuttavan siihen, että väkivallan katkaisuoohjelmat nähdään keskeisenä välineenä toteuttaa ihmisoikeussopimusten ja valiosopimusten tavoitteita edistää jokaisen oikeutta väkivallattomaan elämään, ja lopettaa väkivaltainen käyttäytyminen.

Kirjallisuuskatsauksen tekeminen perheväkivallasta miesten väkivallan katkaisuoohjelmien näkökulmasta oli haaste, jonka halusin ottaa. Tiesin jo entuudestaan, ettei ohjelmia ole tutkittu valtavasti käytännön työn näkökulmasta. Olisikin todella mielenkiintoista tehdä jatkossa käytäntötutkimusta väkivallan katkaisuoohjelmista. Löysin kuitenkin tutkimuskysymysteni kannalta relevantteja tutkimuksia ja niiden lukeminen ja temaattinen analyysi oli minulle mielekästä ja mieltä. On todella kiinnostavaa selvittää sitä, mitä ilmiöstä jo tiedetään.

Olen tämän tutkielman teon myötä muistanut sen, miten monimutkaisten ilmiöiden parissa sosiaalityössä työskennellään. Näkemykseni mukaan perheväkivallan käyttämiseen ei ole yksinkertaista syytä tai selitystä, eikä näin ollen myöskään ole olemassa palvelua ja lähestymistapaa, joka sopisi kaikille. Opin tutkielmaa tehdessäni sen, miten tärkeää sosiaalityössä on arvioida asiakkaan ja hänen perheensä tarvitsemaa avuntarvetta yksilöllisesti ja holistisesti sekä arvioida palvelujen vaikuttavuutta, mieluiten strukturoituja menetelmiä apuna käyttäen. Tämän voi mielestäni yleistää kaikkiin sosiaalipalveluihin.

LÄHTEET

Abbassi, S. & Aslinia, D. (2010). Family Violence, Trauma and Social Learning Theory. *Journal of Professional Counselling: Practice, Theory & Research*, 38(1), 16–27.

Akoensi, T.D., Koehler, J.A., Lösel, F. & Humphreys D.K. (2012). Domestic Perpetrator Programs in Europe, Part II: A Systematic Review of the State of the Evidence. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(10), 1206–1225.

Alderson, S. (2015). *An investigation into the impact of domestic violence perpetrator programmes on children and young people* (E-Thesis). Durham University, School of Applied Social Sciences.

Alderson, S., Westmarland, N. & Kelly, L. (2013). The Need for Accountability to, and Support for, Children of Men on Domestic Violence Perpetrator Programmes. *Child Abuse Review*, 22, 182–193.

Aveyard, H. (2014). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide* (3. painos, E-kirja). Maidenhead: Open University Press.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.

Banting, R., Butler, C. & Swift, C. (2018). The adaptation of a Solution Focused Brief Therapy domestic violence perpetrator programme: a case study with a client with a learning disability. *Journal of Family Therapy*, 40, 489–502.

Bates, E.A. (2016). Current Controversies within Intimate Partner Violence: Overlooking Bidirectional Violence. *Journal of Family Violence*, 31 (8), 937–940.

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietamäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J.,...Siu-kola, R. (2020) *Väkivaltakäsitteiden sanasto* (Työpaperi 1/2020). Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 6.3.2020 osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf

Bostock, J., Plumpton, M. & Pratt, R. (2009). Domestic Violence Against Women: Understanding Social Processes and Women's Experiences. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19, 95–110.

Blacklock, N. (2011). Domestic violence: working with perpetrators, the community and its institutions. *Advances in Psychiatric Treatment*, 7, 65–72.

CAADA (2014). *In plain sight: Effective help for children exposed to domestic abuse* (CAADA's 2nd National Policy Report). Cardiff: Coordinated Action Against Domestic Abuse. Haettu 27.2.2020 osoitteesta <http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Final%20policy%20report%20In%20plain%20sight%20-%20effective%20help%20for%20children%20exposed%20to%20domestic%20abuse.pdf>

CAADA & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2020). *MARAK -riskinarviointilomake* (©CAADA, suom. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos). Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 26.1.2020 osoitteesta https://thl.fi/documents/605877/1663634/marak_riskinarviointilomake_suomi.pdf/c3714af4-9d8a-4591-a0ab-222d525fa551

Callaghan, J.E., Alexander, J.H., Sixsmith, J. & Fellin, L.C. (2018). Beyond “Witnessing”: Children’s Experiences of Coercive Control in Domestic Violence and Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*. 33(10), 1551–1581.

Cater, Å. & Sjögren, J. (2016). Children Exposed to Intimate Partner Violence Describe Their Experiences: A Typology-Based Qualitative Analysis. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 33, 473–486.

Cleaver, K., Maras, P., Oram, C. & McCallum, K. (2019). A review of UK based multi-agency approaches to early interventions in domestic abuse: Lessons to be learnt from existing evaluation studies. *Aggression and Violent Behavior*, 46, 140–155.

Council of Europe (2020). *Chart of signatures and ratifications of Treaty 210 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence* (Status as of 23/01/2020). Haettu 23.1.2020 osoitteesta <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>

Council of Europe (2011). *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence* (Istanbul: Council of Europe Treaty Series - No. 210). Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

Council of Europe (2007). *Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. (Lanzarote: Council of Europe Treaty Series - No. 201). Haettu 8.4.2020 osoitteesta <https://rm.coe.int/1680084822>

Council of the European Union (2017). *EU to join international convention combating violence against Women* (Press release 242/17). Brussels: Press Office – General Secretariat of the Council. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/05/11/violence-against-women/pdf>

Day, A., Chung, D., O’Leary, P., Carson, E. (2009). Programs for Men who Perpetrate Domestic Violence: An Examination of the Issues Underlying the Effectiveness of Intervention Programs. *Journal of Family Violence*. 24(3), 203–212.

Devaney, J. (2014). Male Perpetrators of Domestic Violence: How should we hold them Account? *Political Quarterly*, 85(4), 480–486.

Domestic Abuse Intervention Programs (2017). *What is the Duluth Model?* Duluth: Domestic Abuse Intervention Programs. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://www.theduluthmodel.org/what-is-the-duluth-model/>

Dube, S. R., Anda, R. F., Whitfield, C. L., Brown, D.W., Felitti, V. J., Dong, M. & Giles, W.H. (2005). Long-term Consequences of Childhood Sexual Abuse by Gender of Victim. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(5), 430–438.

Ensi- ja turvakotien liitto (2013). *Väkivaltatyön laitos - ja avopalvelutyön laatukriteerit 2.0.* (Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja hoito. Hyväksytty liittohallituksessa 12.1.2013). Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Eskonen, I. (2005). *Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta?* (Acta Electronica Universitatis Tamperensis 472). Tampereen yliopisto. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67528/951-44-6432-X.pdf?se->

European Network for Work with Perpetrators (WWP EN) 2018. Guidelines to develop standards for programmes working with perpetrators of domestic violence (WWP EN Guidelines to Develop Standards. Working Document Version 3, 2018). Haettu 30.3.2020 osoitteesta https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Net-work/redakteure/Guidelines/WWP_EN_Guidelines_for_Standards_v3_2018.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Violence against women: an Eu wide Survey.* Vienna: European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). Haettu 3.3.2020 osoitteesta https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

Eurostat (2019). Migration and migrant population statistics (Statistics Explained). Luxembourg: European Commission, Eurostat. Haettu 15.3.2020 osoitteesta <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1275.pdf>

Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N. & Sariola, H. (2014). *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia 2013.* (Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110.) Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Haettu 29.2.2020 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86726/Raportteja_110_lapsiuhritutkimus_web.pdf

Featherstone, B. & Fraser, C. (2012). Working with fathers around Domestic Violence: Contemporary Debates. *Child Abuse Review*, 21, 255–263.

Finnbogadóttir, H., Dykes, A.-K. & Wann-Hansson, C. (2014). Struggling to survive for the sake of the unborn baby: grounded theory model of exposure to intimate partner violence during pregnancy. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 14 (293), 1–9.

Flinck, A. & Paavilainen, E. (2016). Ylisukupolvisen lasten kaltoinkohtelun ehkäiseminen lasten ja perheiden palveluiden haasteena. Teoksessa K. Nousiainen, P. Petrelius & L. Yliruka (toim.), *Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa* (Työpaperi 20/2016). (s. 92–102). Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 8.2.2020 osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%c3%b62016_20_Puheista%20tekoihin_WEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Flåm, A.M. (2018). *“I Need Your Eyes to See Myself” On the Inclusion of Dialogues and an Otherness of the Other into Psychology and Clinical Work. Explored through Studies of Contexts where Children Live with Violence in Close Relationships.* (JYU Dissertations 7.) Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta.

Georgsson, A., Almqvist, K. & Broberg, A.G. (2011). Dissimilarity in Vulnerability: Self-Reported Symptoms Among Children with Experiences of Intimate Partner Violence. *Child Psychiatry & Human Development*, 42, 539–556.

Geldschläger, H., Ginés, O., Nax, D. & Ponce, Á. (2014). *Outcome Measurement in European Perpetrator Programmes. A Survey* (Working paper 1 from Daphne III project: "IMPACT-Evaluation of European Perpetrator Programmes"). Haettu 18.1.2020 osoitteesta http://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IM-PACT/Daphne_III_Impact_-_Working_paper_1_-_Outcome_Measurement_in_European_Perpetrator_Programmes_-_A_Survey.pdf

Ginés Canales, O., Geldschläger, H., Nax, D. & Ponce Á. (2015). European perpetrator programmes: a survey on day-to-day outcome measurement. *Studia humanistyczne AGH*. 14 (2), 33–51.

Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (2020). *Progress towards prohibiting all corporal punishment in Europe and Central Asia*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/legality-tables/Europe-and-Central-Asia-progress-table-commitment.pdf>

Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (2019). *Reports on every state and territory*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/>

Gondolf, E. W. (2012). *The future of Batterer Programs. Reassessing Evidence-Based Practice* (E-kirja). Boston: Northeastern University Press.

González-Méndez, R. & Santana-Hernández, J.D. (2014). Perceived risk and safety-related behaviors after leaving a violent relationship. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 6, 1–7.

Hagemann-White, C., Kavemann, B., Kindler, H., Meysen, T. & Puchert, R. (2010). *Factors at play in the perpetration of violence against women, violence against children and sexual orientation violence. A Multi-level Interactive Model*. Brussels: European Commission. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://www.humanconsultancy.com/assets/understanding-perpetration/understanding-perpetration.html>

Hague, G., Muellender, A., Kelly, L., Imam, U. & Malos, E. (2002). How do children understand and cope with domestic violence? *Practice* 14(1), 1–26.

Hamilton, L., Koehler, J. A. & Lösel, F.A. (2012). Domestic violence perpetrator programmes in Europe, Part I: A Survey of current practices. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 57(10), 1189–1205.

Hautanen, T. (2010). *Väkivalta ja huoltoriidat* (Acta Electronica Universitatis Tampereensis 989). Tampereen yliopisto, Sosiaalitutkimuksen laitos. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66642/978-951-44-8192-5.pdf>

HE 164/2014 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi*. Haettu 23.2.2020 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_164+2014.pdf

Hester, M. & Lilley, S-J. (2014). *Domestic and sexual violence perpetrator programmes: Article 16 of the Istanbul Convention*. (A collection of papers on the Council of European Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence.) Europe: Council of Europe. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-domestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html#>

Danielsson, P. & Salmi, V. (2013). *Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia* (Verkkokatsauksia 34/2013). Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Haettu 27.3.2020 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152609/34_parisuhdevakivalta.pdf?sequence=1

Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. (2010). *Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa* (Julkaisusarja No. 66). Helsinki: Euroopan Kriminaalipoliittikan Instituutti (HEUNI). Haettu 26.2.2020 osoitteesta https://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/6KHnLcUwR/Full_report_66.pdf

Helsingin yliopisto (2020). *Tutkimusalueet* (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti). Helsingin yliopisto. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://www.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti/tutkimus/tutkimusalueet>

Hines, L. (2015). Children's Coping with Family Violence: Policy and Service Recommendations. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 32(2), 109–119.

Hong, T. (2019). *Kunniaan liittyvän väkivallan uhrin oikeudellinen asema* (Turun yliopiston julkaisuja–Annales Universitatis Turkuensis sarja C, osa 486). Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148676/AnnalesC486Hong.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Husso, M. (2003). *Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila*. Jyväskylä: Vastapaino.

Hyvärinen, S. (2018). *Naispuolisoiden huomioiminen miesten väkivallan katkaisuohteissa – Kirjallisuuskatsaus*. Julkaisematon kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto.

Hyvärinen, S. & Hautamäki, J. (2013). *Katkaise väkivalta – Lähisuhde- ja perheväkivaltarikoksesta epäillyn ohjaaminen esitutkinnasta väkivaltaa katkaisevaan palveluun* (Ohjaus 10/2013). Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Jokinen, A. (2000). *Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.

Jones, L., Bellis, M.A., Wood, S., Hughes, K., McCoy, E., Eckley, L.,... Shakespeare, T. (2013). Violence against children with disabilities. Teoksessa A. Aslam (toim.), *The state of the world's Children 2013: Children with Disabilities* (s. 44–45). UNICEF: New York.

Haettu 21.2.2020 osoitteesta https://www.unicef.org/sowc2013/files/SWCR2013_ENG_Lo_res_24_Apr_2013.pdf

Kangasvuori, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291–301.

Kar, H.L. (2019). Acknowledging the victim to perpetrator trajectory: Integrating a mental health focused trauma-based approach into global violence programs. *Aggression and Violent Behavior* 47, 293–297.

Keiski, P. (2018). *Perheväkivaltaa käyttäneen naisen minuus. Realistinen synteesi perheväkivaltakäyttäytymisen vähenemiseen tähtäävän intervention vaikutuksista* (Acta Universitatis Tamperensis 2362). Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103386/978-952-03-0693-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kelly, L. & Dubois, L. (2008a). *Combating violence against women: minimum standards for support services*. Strasbourg: Council of Europe. Haettu 12.2.2020 osoitteesta [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)

Kelly, L. & Dubois, L. (2008b). *Setting the standard: a study on and proposals for minimum standards for violence against women support services*. Strasbourg: Council of Europe. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://rm.coe.int/1680096e49>

Keskinen, S. (2005). *Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt* (Acta Electronica Universitatis Tamperensis 431). Tampereen yliopisto, sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67492/951-44-6281-5.pdf?sequence=1>

Kivivuori, J. (2012). Feministinen väkivaltatutkimus: akateeminen liike ja ongelmallinen teoria. *Tieteessä tapahtuu*. 30(5), 24–38.

Kivivuori, J., Aaltonen, M., Näsi, M., Suonpää, K., Danielsson, P. (toim.) (2018a). *Kriminologia. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa* (Luku: Oppimisteoria. E -kirja, ei sivunumerointia). Helsinki: Gaudeamus.

Kivivuori, J., Aaltonen, M., Näsi, M., Suonpää, K., Danielsson, P. (toim.) (2018b). *Kriminologia. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa* (Luku: Itsekontrolliteoria. E -kirja, ei sivunumerointia). Helsinki: Gaudeamus.

Kracke, K. & Hahn, H. (2008). The Nature and Extent of Childhood Exposure to Violence: What We Know, Why We Don't Know More, and Why It Matters. *Journal of Emotional Abuse*, 8 (1-2), 29–49.

Kuula, A. (2011a). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (Luku: Ihmisarvojen kunnioittamista ilmentävät normit. E-kirja, ei sivunumerointia). Tampere: Vastapaino.

Kuula, A. (2011b). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (Luku: Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset. E-kirja, ei sivunumerointia). Tampere: Vastapaino

Laki rikosuhrimaksusta (669/2015).

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (1354/2014).

Lewin, K. (1951). *Field Theory in Social Science*. New York: Harper & Row.

Lila, M., Oliver, A., Catalá-Miñana, A., Galiana, L. & Gracia, E. (2014). The Intimate Partner Violence Responsibility Attribution Scale (IPVRAS). *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 6, 29–36.

Lilley-Walker, J., Hester, M. & Turner, W. (2016). Evaluation of European Domestic Violence Perpetrator Programmes: Toward a Model for Designing and Reporting Evaluations Related to Perpetrator Treatment Intervention. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(4), 868–884.

Lünnemann, M.K.M., Van der Horst, F.C.P., Prinzie, P., Luijk, M.P.C.M & Steketee, M. (2019). The intergenerational impact of trauma and family violence on parents and their children. *Child Abuse and Neglect* 63, 1–12.

Lyömätön Linja Espoossa ry (2017–2020). *Rikoksentorjunta*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://www.lyomatonlinja.fi/fi/toiminta/yhteistyoessae-vaekivaltaa-vastan/rikoksentorjunta>

Madoc-Jones, I. & Roscoe, K. (2010). Women's safety service within the Integrated Domestic Abuse Programme: perceptions of service users. *Child & Family Social Work*, 15, 155–164.

McConnell, N. & Taylor, J. (2016.) Evaluating Programmes for Violent Fathers: Challenges and Ethical Review. *Child Abuse Review*, 25, 183–191.

McGee, C. & Saunders, H. (2000). *Childhood Experiences of Domestic Violence*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Nikupeteri, A. (2016). *Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrin kohtaaminen* (Acta Universitatis Lapponiensis 366). Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Haettu 18.1.2020 osoitteesta https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62627/Nikupeteri_Anna_ActaE_204_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Øverlien, C. (2013). The Children of Patriarchal Terrorism. *Journal of Family Violence* 28, 277–287.

Pechtell, P. & Pizzagalli, D.A. (2011). Effects of early life stress on cognitive and affective function: an integrated review of human literature. *Psychopharmacology* 214, 55–70.

Pence, E. & Paymar, M. (1993). *Education Groups for Men Who Batter* (The Duluth Model). New York: Springer Publishing Inc.

Piispa, M. & Lappinen, L. (2014). MARAK moniammatillista apua väkivallan uhrille – Arviointiraportti (Työpaperi 21/2014). Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 30.3.2020 osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116230/URN_ISBN_978-952-302-240-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Piispa, M., Tuominen, M. & Ewalds, H. (2012). Taustaa MARAK -kokeilulle. Teoksessa M. Piispa, M. Tuominen & H. Ewalds (toim.), *MARAK-kokemuksia parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin menetelmän kokeilusta Suomessa* (Raportti 10/2012). (s. 6–14). Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 23.1.2020 osoitteesta http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90818/URN_ISBN_978-952-245-601-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pinheiro, P.S. (2006). *World Report on Violence Against Children. United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children* (Chapter III Violence against children in the home and family). (s. 45–107). Geneva: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <https://www.unicef.org/violencestudy/reports.html>

Rayns, G. (2010). *What are children and young people's views and opinions of perpetrator programmes for the violent father/male carer?* Leeds: Children's Workforce Development Council. Haettu 5.3.2020 osoitteesta https://dera.ioe.ac.uk/2758/7/Microsoft_Word_-_PLR0910086Rayns_YT_edits_Final_Redacted.pdf

Rikoksantorjuntaneuvosto [n. 2020]. *Hyvät käytännöt*. Helsinki: Oikeusministeriö. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://rikoksantorjunta.fi/hyvat-kaytannot>

Rikosseuraamuslaitos (2013). *Uusintarikollisuuteen vaikuttavat toimintaohjelmat*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toimintakuntouttavatoiminta-ohjelmatyo/uusintarikollisuuteenvaikuttavattoimintaohjelmat.html>

Rodriguez, C.M., Gracia, E. & Lila, M. (2016). Multimethod prediction of child abuse risk in an at-risk sample of male intimate partner violence offenders. *Child Abuse & Neglect*, 60, 27–35.

Räsänen, E., Holma, J. & Seikkula, J. (2012). Dialogical Views on Partner Abuse Treatment: Balancing Confrontation and Support. *Journal of Family Violence*. 27 (4), 357–368.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

Sosiaali- ja terveysministeriö [n. 2020]. *Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://stm.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2017). *Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018-2021* (Julkaisu 2017:16). Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 30.1.2020 osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160401/16_2017_Istanbulin%20sopimuksen%20tps%202018-21_suomi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sousa, C., Herrenkohl, T.I., Moylan, C.A., Tajima, E.A., Kilka, J.B., Herrenkohl, R.C. & Russo, M.J. (2011). Longitudinal Study on the Effects of Child Abuse and Children's Exposure to Domestic Violence, Parent-Child Attachments, and Antisocial Behavior in Adolescence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(1), 111–136.

Stanley, N., Miller, P. & Richardson Foster, H. (2012). Engaging with children's and parents' perspectives on domestic violence. *Child & Family Social Work*, 17, 192–201.

Stenberg, K.J., Lamb, M.E., Guterman, E. & Abbott, C.B. (2006). Effects of early and later family violence on children's behavior problems and depression: A longitudinal, multi-informant perspective. *Child Abuse & Neglect*, 30, 283–306.

Strang, H., Chilton, S., Cornelius, N. & Rowland, J. (2014). *Project CARA*. University of Cambridge. Haettu 19.2.2020 osoitteesta https://www.crim.cam.ac.uk/global/docs/events/ebp-2014/112-tues-project-cara-hampshire.pdf/at_download/file

Suomen virallinen tilasto (SVT). (2020). *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu 29.2.2020 osoitteesta <https://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/>

Sutherland, E.H. (1939). *Principles of Criminology* (3rd Edition, Revised and Reset). Chicago: J.B. Lippincott Company.

Talentia (2017). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. Haettu 23.2.2020 osoitteesta <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Tanskanen, M. (2019). Onko parisuhdeväkivalta erityinen väkivallan muoto? *Haaste* 1, 34–35.

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos (2020). *Lähisuhdeväkivalta*. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 29.2.2020 osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta

The project WWP–Work with Perpetrators of Domestic Violence in Europe (2008). *Guidelines to develop standards for programmes working with male perpetrators of domestic violence*. Haettu 18.1.2020 osoitteesta http://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/2006_-_2012/guidelines/wwp_standards_2008_vers_1_1.pdf

Turhan, Z. (2020). Improving approaches in psychotherapy and domestic violence interventions for perpetrators from marginalized groups. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 1–7.

UN Women (2019). *Kosovo to amend its Constitution to recognize the Istanbul Convention*. New York: UN Women. Haettu 12.2.2020 osoitteesta https://eca.unwomen.org/en/news/stories/2019/05/kosovo-to-amend-its-constitution-to-recognize-the-istanbul-convention#_ftn1

UNICEF (2003). *A league table of child maltreatment deaths in rich nations* (Innocenti report card issue no.5/ 2003). Florence: UNICEF. Haettu 18.1.2020 <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/repcard5e.pdf>

UNICEF (2005). *Violence against children in Europe. A preliminary review of research*. Florence: UNICEF. Haettu 14.3.2020 osoitteesta https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/violence_against.pdf

United Nations (1948). *The Universal Declaration of Human Rights*. New York: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/217\(III\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/217(III))

United Nations (1979). *CEDAW, The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*. New York: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

United Nations (1990). *The United Nations Convention on the Rights of the Child*. New York: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?ga=2.87864152.1770547666.1522436823-561674172.1522436823

United Nations (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. Vienna: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

United Nations (1995). *Beijing Declaration and Platform for Action*. Beijing: United Nations. Haettu 18.1.2020 osoitteesta <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20E.pdf>

Vall, B. (2017). *Nordic Countries Overview of Work with Perpetrators of Intimate Partner Violence* (TemaNord 2017:513). Copenhagen: Nordic Council of Ministers. Haettu 24.2.2020 osoitteesta <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1082406/FULLTEXT05.pdf>

Istanbulin sopimus (53/2015). (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta).

Varantola, K., Launis, V., Helin, M., Spoof, S.K., Jäppinen, S. (toim.). (2012). *Hyvä tietellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.) Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Haettu 23.2.2020 osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Vatican (2019). *LAW NO. CCXCVII on the protection of minors and vulnerable persons*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta http://www.vatican.va/resources/resources_protezioneminori-legge297_20190326_en.html

Walker, L. (1979). *The Battered Woman Syndrome*. New York: Harper & Row.

Wagner, J., Jones, S., Tsaroucha, A. & Cumbers, H. (2019). Intergenerational Transmission of Domestic Violence: Practitioners' Perceptions and Experiences of Working with Adult Victims and Perpetrators in the UK. *Child Abuse Review* 28, 39–51.

Westmarland, N. & Kelly, L. (2013). Why Extending Measurements of 'Success' in Domestic Violence Perpetrator Programmes Matters for Social Work. *British Journal of Social Work* 43(6), 1092–1110.

Whittemore, K.E. & Kropp, P.R. (2008) Spousal Assault Risk Assessment: A Guide for Clinicians. *Journal of Forensic Psychology Practice*, 2 (2), 53–64.

Wojnicka, K. (2015). Work with Perpetrators of Domestic Violence in Eastern European and Baltic countries. *Gender rovné příležitosti výzkum*, 16(1), 35–45.

World Health Organization (2013). *Violence against women: a 'global health problem of epidemic proportions*. Haettu 8.4.2020 osoitteesta https://www.who.int/media-centre/news/releases/2013/violence_against_women_20130620/en/

WWP EN– European Network for the Work with Perpetrators of domestic violence e.V. (2019). *WWP EN Member Organisations*. Haettu 12.2.2020 osoitteesta <https://www.work-with-perpetrators.eu/about-us/members/list-of-network-members>

LIITTEET

Liite 1. Valtioiden lainsäädäntö, suhde Istanbulin sopimukseen ja WWP EN -verkoston jäsenyys

TAULUKKO 1. Valtioiden tilanne lainsäädännön, Istanbulin sopimuksen ja WWP EN -verkoston jäsenyyden suhteen.

VALTIO	ISTANBULIN SOPIMUS VOIMASSA	KOTONA LAPSIIN KOHDISTUVA FYYSINEN VÄKIVALTA KRIMINALI- SOITU	WWP EN -VERKOSTON JÄSENYYS
Alankomaat	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Albania	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Andorra	Kyllä	Kyllä	Ei
Armenia	Allekirjoittanut	Ei	Ei
Azerbaidžan	Ei ole allekirjoittanut sopimusta	Ei	Ei
Belgia	Kyllä	Ei	Kyllä
Bosnia ja Hertsegovina	Kyllä	Tulossa*	Kyllä
Bulgaria	Allekirjoittanut	Kyllä	Kyllä
Espanja	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Georgia	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Irlanti	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Islanti	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Italia	Kyllä	Ei	Kyllä
Itävalta	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kazakstan	Ei ole Euroopan neuvoston jäsen	Ei	Ei

Kreikka	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kosovo	Ei ole Euroopan neuvoston jäsen, mutta aikoo noudattaa sopimuksen henkeä lainsäädännössään	Kyllä	Kyllä
Kroatia	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kypros	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Latvia	Allekirjoittanut	Kyllä	Ei
Liechtenstein	Allekirjoittanut	Kyllä	Ei
Liettua	Allekirjoittanut	Kyllä	Ei
Luxemburg	Kyllä	Kyllä	Ei
Malta	Kyllä	Kyllä	Ei
Moldova	Allekirjoittanut	Kyllä	Kyllä
Monaco	Kyllä	Ei	Ei
Montenegro	Kyllä	Kyllä	Ei
Norja	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Pohjois-Makedonia	Kyllä	Kyllä	Ei
Portugali	Kyllä	Kyllä	Ei
Puola	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Ranska	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Romania	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Ruotsi	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Saksa	Kyllä	Kyllä	Kyllä
San Marino	Kyllä	Kyllä	Ei
Serbia	Kyllä	Tulossa*	Kyllä
Slovenia	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Slovakia	Allekirjoittanut	Ei	Kyllä
Suomi	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Sveitsi	Kyllä	Ei	Kyllä
Tanska	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Tšekki	Allekirjoittanut	Ei	Kyllä

Turkki	Kyllä	Ei	Ei
Ukraina	Allekirjoittanut	Kyllä	Ei
Unkari	Allekirjoittanut	Kyllä	Ei
Valko-Venäjä	Ei ole Euroopan neuvoston jäsen	Ei	Ei
Vatikaanivaltio	Ei ole Euroopan neuvoston jäsen	Kyllä	Ei
Venäjä	Ei ole allekirjoittanut sopimusta	Ei	Kyllä
Viro	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Yhdistynyt kuningaskunta	Allekirjoittanut	Osittain**	Kyllä
<p>* valtio on sitoutunut lakiuudistuksiin</p> <p>** Skotlanti ja Wales kyllä, Englanti ja Pohjois-Irlanti ei.</p>			

(Council of Europe, 2020; Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children; 2019; UN Women, 2019; Vatican, 2019; WWP EN, 2019.)

Liite 2. Aineisto

TAULUKKO 4. Aineistoksi valitsemani artikkelit

TEKIJÄT, VUOSI, MAA JA JULKAISUVÄYLÄ	ARTIKKELIN NIMI	NÄKÖKULMA JA KESKEISET TULOKSET
<p>Akoensi, Thomas, D. & Koehler, Johann, A. & Lösel, Friedrich, A. & Humphreyes, David, K.</p> <p>2012 koko Eurooppa</p> <p>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</p>	<p>Domestic Violence Perpetrator Programs in Europe, Part II: A Systematic Review of the State of the Evidence.</p>	<p>Systemaattinen kirjallisuuskatsaus väkivallan katkaisuohjelmien tuloksellisuuden arvioinneista. 12 maata. Arviointien metodologinen laatu ei ole riittävä pätevien johtopäätösten tekemiseksi. Arviointia tulee kehittää ja ohjelmia kohdentaa asiakkaiden erilaisten tarpeiden mukaan.</p>
<p>Alderson, Susan & Westmarland, Nicole & Kelly, Liz</p> <p>2013 Iso-Britannia</p> <p>Child Abuse Review</p>	<p>The Need for Accountability to, and Support for, Children of Men on Domestic Violence Perpetrator Programmes</p>	<p>Kyselyt 44 väkivallan katkaisuojelmalle ja 73 asiakkaan, puolison ja työntekijän haastattelua. Harva ohjelma tarjosi suoraan tukea miesten lapsille. Moni mies ei ollut kertonut lapsilleen osallistumisestaan ohjelmaan. Katkaisuohjelmien hyöty lapsille: muutokset isä-lapsi-suhteessa, muutokset lapsen toimintakyvyssä ja sellaiset muutokset isässä, jotka hyödyttävät lasta.</p>
<p>Banting, Rosemary & Butler, Catherine & Swift, Charlotte</p> <p>2018 Iso-Britannia</p> <p>Journal of Family Therapy</p>	<p>The adaptation of a Solution Focused Brief Therapy domestic violence perpetrator programme: a case study with a client with a learning disability</p>	<p>Tapaustutkimus ratkaisukeskeisen väkivallan katkaisuohjelman soveltamisesta väkivaltaa käyttäneen asiakkaan kanssa, jolla on oppimishäiriö. Yksilöterapia sovellettu 10 viikon väkivallan katkaisuojelmasta. Kun lapset ovat riskissä, tutkijat suosittelevat pitkäkestoista interventiota.</p>

<p>Bostock, Jan & Plumpton, Maureen & Pratt, Rebekah</p> <p>2009 Iso-Britannia</p> <p>Journal of Community & Applied Social Psychology</p>	<p>Domestic Violence Against Women: Understanding Social Processes and Women's Experiences</p>	<p>Väkivaltatyön asiakkaiden haastattelut, 12 väkivaltaa kokenutta naista. Väkivalta voi pitkittyä palvelujen puutteen vuoksi tai jatkua riittämättömien turvaamistojen takia. Lasten turvallisuuden tunnetta parantaa sosiaalinen, taloudellinen ja henkinen tuki.</p>
<p>Callaghan, Jane E.M. & Joanne H. Alexander, Joanne, H. & Sixsmith, Judith & Fellin, Lisa Chiara</p> <p>2018 Iso-Britannia</p> <p>Journal of Interpersonal Violence</p>	<p>Beyond "Witnessing": Children's Experiences of Coercive Control in Domestic Violence and Abuse</p>	<p>20 perheväkivaltaa kokeneen lapsen puolistrukturoidut haastattelut. Lapset ovat parisuhdeväkivallan suoria uhreja, eivätkä vain sivustaseuraa-jia tai sivullisia uhreja. Työntekijöiden tulisi huomioida tämä väkivaltatyössä.</p>
<p>Cater, Åsa K. & Sjögren, Johanna</p> <p>2016 Ruotsi</p> <p>Child and Adolescent Social Work Journal</p>	<p>Children Exposed to Intimate Partner Violence Describe Their Experiences: A Typology-Based Qualitative Analysis</p>	<p>Isän käyttämälle parisuhdeväkivallalle altistuneen 10 lapsen haastattelut. Lasten kertomukset tyypiteltiin kolmeen erilaiseen selitysmalliin isän käyttämästä väkivallasta. Lasten näkökulmaa voi käyttää hyödyksi väkivallan katkaisuohjelmien kehittämisessä.</p>
<p>Cleaver, Karen & Maras, Pam & Oram, Charlotte & McCallum, Karen</p> <p>2019 Iso-Britannia</p> <p>Aggression and Violent Behavior</p>	<p>A review of UK based multi-agency approaches to early intervention in domestic abuse: Lessons to be learnt from existing evaluation studies</p>	<p>Kirjallisuuskatsaus 22 perheväkivallan varhaisen puuttumisen mallin arvioinnista. Tarkastelussa monitoimijaiset interventiot. Puuttuminen mahdollista usein vasta kun väkivaltaa on jo tapahtunut. Kriisitilanteisiin puuttuminen nopeasti näyttäisi vähentävän väkivallan syklisyyttä ja uusintarikollisuutta.</p>

<p>Featherstone, Brid & Fraser, Claire</p> <p>2012 Iso-Britannia, Yhdysval- lat, Kanada, Kiina, Australia, Israel, Norja ja Etelä-Af- rikka.**</p> <p>Child Abuse Review</p>	<p>Working with Fathers around Domestic Violence: Contempo- rary Debates</p>	<p>30 tutkijan ja 29 väkival- tatyön ammattilaisten puhelinhaastattelu tai in- ternetkysely. Keskuste- lua siitä, mikä lähesty- mistapa väkivallan kat- kaisuun on paras: holisti- nen vai rikokseen perus- tuva, yksilökeskeinen vai ryhmäprosessi, pakolli- nen vai vapaaehtoinen ohjelma.</p>
<p>Finnbogadóttir, Hafrún & Dy- kes, Anna-Karin & Wann- Hansson, Christine</p> <p>2014 Ruotsi</p> <p>BMC Pregnancy and Childbirth</p>	<p>Struggling to survive for the sake of the unborn baby: a grounded theory model of ex- posure to intimate partner vio- lence during pregnancy</p>	<p>Turvakodissa olleiden 8 naisen haastattelut. Li- säksi 2 naista rekrytoitu ilmoituksella ensiavusta. Naiset suojelevat synty- mätöntä lastaan väkival- taisessa parisuhteessa. Naisilla kokemus, että ammattilaiset eivät autta- neet, vaikka kertoivat vä- kivallasta.</p>
<p>Georgsson, Anna & Kjerstin Almqvist, Kjerstin & Broberg, Anders G.</p> <p>2011 Ruotsi</p> <p>Child Psychiatry & Human De- velopment</p>	<p>Dissimilarity in Vulnerability: Self-Reported Symptoms Among Children with Experi- ences of Intimate Partner Vio- lence</p>	<p>78 lapsen ja nuoren kva- litatiivinen kyselytutki- mus. Tytöt, joilla oli kontakti väkivaltaa käyt- täneeseen isään, kokivat enemmän psyykkisiä oi- reita kuin pojat. Lapset, joilla oli kokemusta huoltoriidasta tai muusta oikeusprosessista koki- vat myös psyykkisiä oi- reita. Nuoremmat lapset vanhempia enemmän.</p>
<p>González-Méndez, Rosaura & Santana-Hernández, Juana, D.</p> <p>2014 Espanja</p>	<p>Perceived risk and safety-re- lated behaviors after leaving vi- olent relationship</p>	<p>Kvantitatiivinen kysely- tutkimus 249 perheväki- valtaa kokeneelle, väki- valtaisesta suhteesta eronneelle naiselle. Tar- kastelussa, vaikuttaako naisten kokema väkival- lan uhka heidän käyttäy- tymiseensä ja eron jäl- keisen väkivallan koke- muksiinsa. Toiseksi tar-</p>

The European Journal of Psychology Applied to Legal Context		kastelussa miesten strategiat kontrolloida naisia eron jälkeen erityisesti yhteisten lasten kautta.
<p>Hamilton, Leah & Koehler, Johann, A. & Lösel, Friedrich, A.</p> <p>2012 Eurooppa</p> <p>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</p>	Domestic Violence Perpetrator Programs in Europe, Part I: A survey on Current Practices	54 väkivallan katkaisuhjelman käytäntöjen ja tuloksellisuuden kyselytutkimus. 19 maata. Ohjelmien lähestymistavoissa on suuria eroavaisuuksia ja korkealaatuisessa arvioinnissa katoa.
<p>Lila, Marisol & Oliver, Amparo & Catalá-Miñana, Laura Galiana & Gracia, Enrique</p> <p>2014 Espanja</p> <p>The European Journal of Psychology Applied to Legal Context</p>	The Intimate Partner Violence Responsibility Attribution Scale (IPVRAS)	Väkivaltarikoksesta väkivallan katkaisuhjelmaan tuomituille tehty kvalitatiivinen kysely vastuunotosta, 423 vastaajaa. Tavoite luoda ja validoida luotettava mittari vastuunottoon liittyvistä asenteista. Mittari antaa keinoja suunnitella miehen interventio yksilöllisesti.
<p>Lilley-Walker, Sarah-Jane & Hester, Marianne & Turner, William</p> <p>2016 Eurooppa</p> <p>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</p>	Evaluation of European Domestic Violence Perpetrator Programmes: Toward a Model for Designing and Reporting Evaluations Related to Perpetrator Treatment Interventions	Kirjallisuuskatsaus: 60 väkivallan katkaisuhjelman, julkaistusta ja julkaisemattomasta, arvioinnista. 12 maata. Tuloksena standardisoitu malli arvioinnin raportoinnista.
<p>Madoc-Jones, Iolo & Roscoe, Karen</p> <p>2009 Iso-Britannia</p> <p>Child & Family Social Work</p>	Women's safety service within Integrated Domestic Abuse Programme: perceptions of service users	13 naisen haastatteluin koottu arvio väkivallan katkaisuhjelman turvallisuustyöntekijän merkityksestä heille. Naiset olivat tyytyväisiä yhteydenottoihin, mutta vaikuttavat tarvitsevan omia, henkisesti tukea tarjoavia palveluja.

<p>McConnell, Nicola & Taylor, Julie</p> <p>2016 Iso-Britannia</p> <p>Child Abuse Review</p>	<p>Evaluating Programmes for Violent Fathers: Challenges and Ethical Review</p>	<p>Ryhmähaastattelut työntekijöille. Kontekstina Caring Dads -väkivallan katkaisuohtelman arvioinnin haasteet. Kestävä arviointi on tarpeen vaikuttavuuden tutkimuksen kannalta.</p>
<p>Øverlien, Carolina</p> <p>2013 Norja</p> <p>Journal of Family Violence</p>	<p>The Children of Patriarchal Terrorism</p>	<p>Haastattelututkimus, 25 perheväkivaltaa kokenutta lasta, joista valittu 10 jatkuvaa pelkoa kokenutta lasta ja kuvattu heidän kokemuksiaan. Suosituksena, että väkivaltaa kokeneet lapset tunnistettaisiin paremmin, jotta voidaan tarjota parempia interventioita ja tukea.</p>
<p>Rodriguez, Christina, M. & Gracia, Enrique & Lila, Mari-sol</p> <p>2016 Espanja</p> <p>Child Abuse & Neglect</p>	<p>Multimethod prediction of child abuse risk in an at-risk sample of male intimate partner violence offenders</p>	<p>70 väkivallan tekijän kvantitatiivinen tutkimus. Miehet vastasivat useaan skeemoja arvioivaan kyselyyn. Parisuhteiden väkivaltaa käyttäneiden miesten riskiä käyttää väkivaltaa lapsiin lisäsi alhainen empatiakyky, myönteiset asenteet aggressiiviseen käyttäytymiseen lapsen kanssa ja negatiiviset ajatukset lapsen käyttäytymisestä.</p>
<p>Räsänen, Eveliina & Holma, Juha & Seikkula, Jaakko</p> <p>2012 Suomi</p> <p>Journal of Family Violence</p>	<p>Dialogical Views on Partner Abuse Treatment: Balancing Confrontation and Support</p>	<p>Väkivallan katkaisuohtelman 15 ryhmäkerran keskustelujen analysointi, erityisesti ohjaajien käyttämän tuen ja konfrontaation tarkastelu. Dialogin tarkastelu voi auttaa ohjelmien tehokkuuden arvioinnissa.</p>
<p>Stanley, Nicky & Miller, Pam & Richardson Foster, Helen</p>	<p>Engaging with children's and parents' perspectives on domestic violence</p>	<p>10 väkivallan tekijän, 11 selviytyjän (naisen) ja 19</p>

2012 Iso-Britannia Child & Family Social Work		nuoren haastattelututkimus. Toiveina työntekijöille, että väkivaltakokemukset kuullaan ja otetaan tosissaan. Lasten oireet jatkuvan vanhempien eron jälkeen, joka on otettava huomioon työskentelyssä.
Turhan, Zeynep 2020 USA ja Iso-Britannia* Aggression and Violent Behaviour	Improving approaches in psychotherapy and domestic violence interventions for perpetrators from marginalized ethnic groups	Kirjallisuuskatsaus: marginaaliset, etniset miesryhmät ja väkivallan katkaisuohjelmien soveltuvuus. Suosituksena kulttuurisensitiivinen lähestymistapa.
Wagner, Jessica & Jones, Steph & Tsaroucha, Anna & Cumbers, Holly 2019 Iso-Britannia Child Abuse Review	Intergenerational Transmission of Domestic Violence: Practitioners' Perceptions and Experiences of Working with Adult Victims and Perpetrators in UK:	Väkivallan tekijöiden ja kokijoiden kanssa työskentelevien haastattelut. 12 työntekijää. Työntekijät uskovat, että väkivallan ylisukupolvisuus on kompleksinen ilmiö, mutta lapsuudessa koettu väkivalta vaikuttaa aikuisuuden terveisiin/ epäterveisiin suhteisiin.
<p>* analysoin tutkimuksesta vain Eurooppaa koskettavat osiot</p> <p>** tutkimus tehty pääosin Iso-Britanniassa, keskustelu on universaalia eikä vastauksista voi erottaa Euroopan ulkopuolisia mielipiteitä</p>		